

บทบาทสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลในการแก้ปัญหา
ความเหลื่อมล้ำของสังคมและโอกาส
ในการเข้าถึงบริการของรัฐ

โดย

พลตรี อนุชา รักเรือง
รองเจ้ากรมข่าวทหาร
กรมข่าวทหาร กองบัญชาการกองทัพไทย

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 57
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2557 - 2558

บทคัดย่อ

เรื่อง บทบาทสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลในการแก้ปัญหาคูหาความเหลื่อมล้ำของสังคมและโอกาสในการเข้าถึงบริการของรัฐ

ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา

ผู้วิจัย พลตรี อนุชา รักเรื่อง หลัยุทธ์ รวปอ. รุ่นที่ 57

ปัญหาคูหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมและเศรษฐกิจในสังคมไทย เป็นประเด็นที่มีการถกเถียงมาช้านาน อีกทั้งทุกรัฐบาลยังให้ความสำคัญในการแก้ปัญหาดังกล่าว ไม่ว่าจะออกนโยบายในการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางรายได้ระหว่างคนรวยและคนจน หรือการออกนโยบายประชานิยมต่าง ๆ ในการช่วยผู้คนจนนั้นมีโอกาสทางสังคมมากยิ่งขึ้น องค์การภาครัฐมีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาประเด็นปัญหาดังกล่าว ในงานวิจัยฉบับนี้ ทำการศึกษาถึงบทบาทของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลที่เข้ามาช่วยเหลือลดความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย รวมถึงการสร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการของรัฐให้แก่ประชาชนมากยิ่งขึ้น จากการศึกษาพบว่าการนำส่งเงินจำนวน 14,000 ล้านบาทต่อปี ในการช่วยเหลือพัฒนาประเทศ รายได้จากการขายสลากกินแบ่งรัฐบาลที่ถือว่าเป็นเงินของประชาชนนั้น ได้มีการกลับคืนสู่สังคมผ่านกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ในการช่วยเหลือพัฒนาสังคม อีกทั้งสลากกินแบ่งรัฐบาลยังออกสลากการกุศลเพื่อสังคมที่ซึ่งนำรายได้ทั้งหมดบริจาคให้แก่โครงการต่าง ๆ ของรัฐที่มีการนำเสนอขึ้นเพื่อขอเงินอุดหนุนจากองค์กร อย่างไรก็ตามบทบาทดังกล่าวกลับไม่เป็นที่รับรู้ในหมู่ประชาชนมากนัก จากการศึกษาครั้งนี้หวังเป็นอย่างยิ่งว่า บทบาทหน้าที่ในการช่วยเหลือสังคมของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลจะเป็นที่รู้จักกันโดยกว้างมากยิ่งขึ้น

คำนำ

สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล เป็นหน่วยงานที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาช้านานเป็นองค์กรที่มีหน้าที่หารายได้เข้ารัฐ และมีบทบาทในการช่วยเหลือสังคมเป็นอย่างมากหากแต่บทบาทของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลที่นอกเหนือจากการออกสลากนั้น ไม่ได้รับการเผยแพร่ หรือประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทั่วไปได้รับรู้อย่างกว้างขวาง จึงเหตุให้ประชาชนมองภาพลักษณ์ของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลว่าเป็นองค์กรที่มอมเมาประชาชน

เอกสารวิจัยฉบับนี้ ได้ศึกษากับบทบาทของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคม และโอกาสในการเข้ารับบริการของรัฐ เพื่อให้ผู้ที่มีความสนใจหรือประชาชนทั่วไปได้เข้าใจบทบาทที่แท้จริงของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารวิจัยฉบับนี้คงเป็นประโยชน์ไม่มากนักน้อย หากมีข้อผิดพลาดประการได้ ผู้วิจัยขออภัยมา ณ ที่นี้ด้วย

พลตรี

(อนุชา รักเรือง)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 57

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญแผนภาพ	ช
บทที่ ๑ บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	4
วิธีดำเนินการวิจัย	4
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	4
คำจำกัดความ	5
บทที่ ๒ บทบาทของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล	7
บทบาทสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลต่อสังคม	9
การจำหน่ายสลาก	12
สลากการกุศล	12
การออกหน่วยแพทย์เคลื่อนที่และการบริจาคโลหิต	19
สรุป	20
บทที่ ๓ ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมและโอกาสในการเข้าถึงบริการของรัฐ	21
ความเหลื่อมล้ำทางสังคมของประเทศไทย	21
การบริการของรัฐกับโอกาสในการเข้าถึงของผู้รับบริการ	26
แนวคิดที่นำมาประยุกต์ในการปฏิรูปการบริการภาครัฐ	27
แนวคิดระบบสวัสดิการสังคม	29
สวัสดิการพื้นฐานในประเทศไทย ประกอบด้วย	31
ความเหลื่อมล้ำ “3 ส่วน” ในสังคมไทย	33

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
สลากกินแบ่งรัฐบาลกับการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำและการเข้าถึง การบริการของรัฐ	33
สรุป	34
บทที่ ๔ บทบาทของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลในการแก้ไขปัญหา ความเหลื่อมล้ำทางสังคมและโอกาสในการเข้าถึงบริการของรัฐ	36
สิทธิและโอกาสในการรับบริการสาธารณะ	37
โครงการที่คำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสังคม	39
การจัดสรรสลากกินแบ่งรัฐบาล	49
สรุป	52
บทที่ ๕ สรุป และข้อเสนอแนะ	54
สรุป	54
ข้อเสนอแนะ	56
บรรณานุกรม	59
ประวัติย่อผู้วิจัย	61

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่

๒ - ๑	การจำหน่ายสลาก	12
๒ - ๒	การหารายได้นำส่งเป็นรายได้แผ่นดิน	14
๔ - ๑	โครงการที่คำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสังคม	39

สารบัญแผนภาพ

หน้า

แผนภาพที่

๒ - ๑	การกำหนดส่วนแบ่งรายได้และค่าใช้จ่าย	11
๒ - ๒	รวมรายได้แผ่นดิน	14
๒ - ๓	การบริจาคเงินเพื่อสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ	15
๓ - ๑	เปรียบเทียบอัตราว่างงาน	23
๔ - ๑	การเข้าศึกษาในสาขาวิชาต่าง ๆ ของนักศึกษาที่ได้รับทุน	44

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

“Equality in its prescriptive usage has, of course, a close connection with morality and justice in general and distributive justice in particular. From antiquity onward, equality has been considered a constitutive feature of justice” (Albernethy 1959, Benn 1967, Brown 1988, Dann 1975, Thomson 1949.)

จากคำกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า ความเท่าเทียมกันเปรียบเสมือนความยุติธรรมประการหนึ่งที่มนุษย์ทุกคนพึงได้รับโดยทั่วกันในสังคมสมัยใหม่ปัจจุบัน ความเหลื่อมล้ำปรากฏให้เห็นในตั้งแต่ยุคสมัยโบราณที่ซึ่งฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นประเด็นหลักในการจัดวางการใช้ชีวิต

ปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยมีมาตั้งแต่อดีต ทุกรัฐบาลพยายามแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำอย่างต่อเนื่อง แต่ดูเหมือนสภาพปัญหาไม่ได้ลดลง เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงด้านสังคมและเศรษฐกิจ รวมทั้งความเจริญก้าวหน้าอันเกิดจากผลพวงของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แต่เบื้องหลังกลับแฝงไปด้วยปัญหา สร้างความแตกแยก โดยเฉพาะช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน ขยายวงกว้างออกไปจนปรากฏเห็นได้ชัดเจนถึงความรุนแรงของปัญหา เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาการเมือง เป็นต้น รวมทั้งการขยายตัวของเมืองอย่างรวดเร็วทำให้ค่าครองชีพสูงขึ้น นับเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ ประชาชนส่วนหนึ่งไม่รักษากฎระเบียบที่จะอยู่ร่วมกัน พวกเขาคิดว่าตนเองถูกเอาเปรียบและได้รับการปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมในสังคม นับตั้งแต่รัฐบาลขึ้นค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำเป็น 300 บาท/วัน/คน ซึ่งเป็นการประกันรายได้ให้กับลูกจ้างหรือผู้ใช้แรงงาน ขณะที่คนชนบทส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร ไม่มีรายได้ที่แน่นอนขึ้นอยู่กับจำนวนผลิตผลและราคาตลาดในแต่ละฤดูกาล เมื่อมีรายได้ ไม่นั่นนอนยอมส่งผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจและสังคมของคนในชนบท จำเป็นต้องแสวงหารายได้ ที่เพิ่มขึ้น ด้วยการประกอบอาชีพเสริม นอกจากนี้ยังมีผู้ด้อยโอกาสและผู้พิการ ใช้ชีวิตในสังคมอีกเป็นจำนวนมาก ซึ่งยังขาดการเอาใจใส่จากรัฐบาลอย่างจริงจัง โดยเฉพาะการเข้าถึงบริการของรัฐ และจำเป็นต้องแสวงหารายได้เพื่อเลี้ยงดูตนเองและครอบครัว เพื่อให้สามารถยืนหยัดต่อสู้ในสังคมปัจจุบันที่มีความช่วงชิงและแก่งแย่งสูง ลักษณะปัญหาดังกล่าวเป็นเรื่องที่รัฐบาลหลายสมัยมีความ

ห่วงใยและบรรจุไว้เป็นนโยบายของรัฐบาล

พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี แถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อ สภานิติบัญญัติแห่งชาติเมื่อ 12 กันยายน พ.ศ.2557 ที่สำคัญประการหนึ่งคือ นโยบายการลด ความเหลื่อมล้ำทางสังคมและโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐ โดยในระยะเฉพาะหน้าจะเร่งสร้าง โอกาส อาชีพ และการมีรายได้ที่มั่นคง แก่ผู้ที่เข้าสู่ตลาดแรงงาน โดยให้แรงงานทั้งระบบ มีโอกาส เข้าถึงการเรียนรู้และพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานในทุกระดับอย่างมีมาตรฐาน ในระยะต่อไปจะพัฒนา ระบบการคุ้มครองทางสังคม ระบบการออมและระบบสวัสดิการชุมชนให้มีประสิทธิภาพและมีความ ยั่งยืนมากยิ่งขึ้น รวมทั้งการดูแลให้มีระบบการกู้ยืม ที่เป็นธรรม และการสงเคราะห์ผู้ยากไร้ ตามอัตภาพ พัฒนาศักยภาพ กลุ่มครองและพิทักษ์สิทธิ จัดสวัสดิการช่วยเหลือและพัฒนาคุณภาพ ชีวิตของผู้ด้อยโอกาสผู้พิการ ผู้สูงอายุ สตรีและเด็ก นอกจากนี้ความเหลื่อมล้ำทางสังคมเป็น ปัญหาที่ได้รับความสนใจจากนักวิชาการและนักปกครองเพิ่มมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยของ มรว.สุขุมพันธุ์ บริพัตร ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ร่วมกับสถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์ (NIDA) ทำ โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาและแก้ไขความเหลื่อมล้ำทางสังคมในเขตกรุงเทพมหานคร เมื่อปี 2554 พบว่า ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การเข้าถึงทรัพยากรของรัฐ เช่น การ ขาดแคลนสถานที่และอุปกรณ์ช่วยเหลือผู้พิการและผู้สูงอายุ ทั้งนี้ประเด็นปัญหาดังกล่าว สอดคล้องกับบทบาทของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลที่ได้ช่วยบรรเทาปัญหาดังกล่าว ไม่ เพียงแต่ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ เฉพาะในกรุงเทพมหานครเท่านั้น แต่ยังรวมถึงกลุ่มบุคคลดังกล่าวใน ต่างจังหวัดอีกด้วย

นอกจากนี้ในวันที่ 8 ธันวาคม 2557 นายกรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้ลง นามบันทึกความร่วมมือ “การอำนวยความสะดวกเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคม” ถือเป็น การอำนวยความสะดวกลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมตามนโยบายของรัฐบาลที่ได้แถลงต่อ สภานิติ บัญญัติแห่งชาติ ที่จะปรับปรุงระบบการช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนที่ไม่ได้รับความ เป็นธรรมในเรื่องต่าง ๆ เช่น ความเหลื่อมล้ำทางอาชีพ รายได้ การด้อยโอกาสของคนในสังคมแต่ละ ประเภท เป็นต้น ทั้งนี้สิ่งสำคัญที่ทุกคนสามารถนำมาใช้ได้เป็นอย่างดีในการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน คือการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ มาเป็นแนวทาง ปฏิบัติคือ ความมีเหตุมีผล พอประมาณ และมีภูมิคุ้มกันที่ดีในการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสมตาม ฐานะของแต่ละบุคคล โดยมีมากใช้มาก มีน้อยใช้น้อย และมีการเผื่อแผ่แบ่งกันซึ่งกันและกัน ตลอดจนสามารถลงทุนเพิ่มได้ตามฐานะของตนเอง โดยพิจารณาสถานการณ์เศรษฐกิจต่างๆ ประกอบการดำเนินการหรือขยายกิจการอย่างเหมาะสมด้วย และในวันที่ 19-20 ธันวาคม 2557 รัฐบาลไทย โดยมีสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) เป็น

หน่วยงานรับผิดชอบ ร่วมกับธนาคารพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank: ADB) กำหนดการจัดประชุมสุดยอดผู้นำ GMS ครั้งที่ 5 ณ โรงแรมแชงกรี-ลา กรุงเทพมหานคร ภายใต้หัวข้อหลักคือ “ความมุ่งมั่นลดความเหลื่อมล้ำเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนใน GMS (Committing to Inclusive and Sustainable Development in the GMS)” ในการประชุมครั้งนี้ รัฐบาลไทยเป็นเจ้าภาพ และมีพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีเป็นประธาน

สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลจัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ.2482 บริหารงานภายใต้พระราชบัญญัติสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล พ.ศ.2517 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหารายได้เข้ารัฐ ด้วยวิธีการออกสลากกินแบ่งรัฐบาล ประชาชนจำนวนมากมีทัศนคติต่อสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลในด้านลบ มีความเข้าใจว่าเป็นแหล่งอบายมุข (ที่ถูกต้องตามกฎหมายของรัฐ) เป็นแหล่งมอมเมาประชาชนซึ่งแท้จริงแล้วสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลเป็นองค์กรหนึ่งที่มีส่วนสำคัญในการช่วยเหลือและพัฒนาสังคมมาโดยตลอดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ภารกิจที่สำคัญในการแบ่งเบาภาระของรัฐได้แก่ การสร้างงาน สร้างอาชีพให้แก่ผู้ด้อยโอกาส เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีในสังคม อีกทั้งยังเป็นองค์กรของรัฐที่หารายได้เข้าแผ่นดิน เพื่อให้รัฐนำไปใช้ในกิจการด้านสังคม ศาสนา การศึกษา การรักษาพยาบาล การกีฬาและด้านอื่นๆตามแนวนโยบายของรัฐบาล ซึ่งน้อยคนนักที่จะทราบถึงบทบาทที่แท้จริงขององค์กรแห่งนี้

ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นประโยชน์ของการศึกษาบทบาทของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลในการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำของสังคมและโอกาสในการเข้าถึงบริการของรัฐ จากประสบการณ์การเป็นที่ปรึกษาให้ผู้อำนวยการสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลในห้วงปี 2555-2557 ทำให้ผู้วิจัยรับรู้ถึงบทบาทและคุณประโยชน์ ของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลที่มีส่วนช่วยเหลือและพัฒนาสังคมมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยสามารถแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมและโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐ ที่เป็นปัญหาขั้นพื้นฐานที่สำคัญปัญหาหนึ่งซึ่งกระทบต่อความมั่นคงของประเทศไทยในปัจจุบันได้ในระดับหนึ่ง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาบทบาทของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลในการลดความเหลื่อมล้ำในสังคมและการสร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการของรัฐ
2. ศึกษาปัญหาของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลในการเข้าถึงประชาชน
3. ศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาที่จะเข้าถึงประชาชนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคมและโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐ

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของการวิจัยดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาถึงบทบาทของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลในการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำของสังคมและโอกาสในการเข้าถึงบริการของรัฐ

ขอบเขตด้านบุคคลกร

ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลากรที่ทำงานในสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล และอดีตผู้อำนวยการสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลที่ดำรงตำแหน่งในห้วงปี 2555-2557

ขอบเขตด้านระยะเวลาการวิจัย

ศึกษาและรวบรวมข้อมูลของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลตั้งแต่ พ.ศ 2555 - 2557

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำกรวิจัย ซึ่งข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ประกอบด้วย เอกสารประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ หนังสือ งานวิจัย บทความสัมภาษณ์ เอกสารทางอิเล็กทรอนิกส์และประสบการณ์ของผู้วิจัย และการสัมภาษณ์เชิงลึกบุคคลที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. สัมภาษณ์ผู้บริหารและบุคคลากรของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล ที่ปฏิบัติงานระหว่างปี 2555 - 2557
2. สัมภาษณ์บุคคลากรที่ทำงานสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล และอดีตผู้อำนวยการสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลที่ดำรงตำแหน่งในห้วงปี 2555 – 2557

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงภารกิจและการดำเนินงานของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลในระหว่างปี 2555 - 2557
2. เข้าใจถึงสาเหตุของปัญหาความเหลื่อมล้ำของสังคมและ โอกาสในการเข้าถึงบริการของรัฐ

3. ได้แนวทางที่สามารถนำกิจการเพื่อสังคมมาใช้เป็นส่วนหนึ่งในการแก้ไขปัญหาที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ
4. เนื้อหาของการวิจัยสามารถใช้ประโยชน์ต่อยอดให้เกิดการวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมและโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐต่อไปในอนาคต

คำจำกัดความ

ความเหลื่อมล้ำ	หมายถึง	<p>ปัจจุบันหากกล่าวถึงความหมายของความเหลื่อมล้ำ ยังไม่มีความหมายที่ชัดเจน จากการสรุปความหมายของความเหลื่อมล้ำ (นิธิ 2553; สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาแห่งประเทศไทย 2549; ยงยุทธ 2556) พบว่า ความเหลื่อมล้ำนั้นเป็นการพิจารณาถึงความเสมอภาคของบุคคลในสังคมหนึ่ง ในมุมมองทางเศรษฐกิจ กล่าวได้ สภาวะที่บุคคลมีรายได้หรือทรัพย์สินเท่าเทียมกันหรือไม่ ความเท่าเทียมกันทางรายได้นั้นเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดหรือลดสภาพความเหลื่อมล้ำของบุคคลหนึ่งได้ ทั้งนี้ประกอบด้วยหลายปัจจัยเนื่องจากโอกาสในการแสวงหาความก้าวหน้าให้ตนเองนั้นไม่ได้ประสบกับทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งหมายถึงความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นทางสิทธิโอกาส อำนาจ และศักดิ์ศรี ที่เกิดขึ้นในบริบททางวัฒนธรรมคนเมืองและคนที่มียาได้สูงย่อมมีโอกาสในการเข้าถึงบริการของภาครัฐ ยกตัวอย่างเช่น การบริการรถไฟฟ้า (BTS) ในขณะที่คนชนบทไม่มีโอกาสเข้าถึงในจุดดังกล่าว</p> <p>จะเห็นได้ว่าแนวความคิดที่เกี่ยวข้องนั้นมักจะเกิดขึ้นจากความไม่เท่าเทียมกันหรือความไม่เสมอภาคกันภายในสังคมของกลุ่มบุคคลที่อาศัยอยู่ รวมไปถึงด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง กฎหมาย การศึกษา การรับสิทธิขั้นพื้นฐาน ฯลฯ</p>
การบริการของรัฐ	หมายถึง	<p>ศาสตราจารย์ Maurice Hauriou นักกฎหมายมหาชนชาวฝรั่งเศส ได้ให้คำจำกัดความของบริการสาธารณะไว้ว่า บริการสาธารณะเป็นบริการทางเทคนิคเพื่อสาธารณะ เป็นบริการที่สมำเสมอและต่อเนื่องเพื่อสนองความต้องการของส่วนรวมโดยองค์กรของ</p>

รัฐที่มีได้มุ่งหากำไร (รังสิกร อุปพงษ์, 2531) การบริการของรัฐย่อมมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับหน่วยงานภาครัฐ เจ้าหน้าที่ภาครัฐ และประชาชนอยู่เสมอ โดยกิจกรรมที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับบริการที่อำนวยความสะดวกแก่ประชาชนบทบาทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ที่กล่าวถึงการบริหารงานของรัฐที่คำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชน มีดังนี้

1. มาตรา 70 ว่าด้วย เจ้าหน้าที่ของรัฐมีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายเพื่อรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม อำนวยความสะดวก และให้บริการประชาชน พร้อมกับบัญญัติด้วยว่า ในการปฏิบัติหน้าที่ต้องวางตัวเป็นกลางทางการเมือง

2. มาตรา 75 วรรคหนึ่ง ว่าด้วย รัฐต้องดูแลให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคล จัดระบบงานของกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งจัดระบบงานราชการและงานของรัฐอย่างอื่นให้มีประสิทธิภาพ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน

3. มาตรา 26 ว่าด้วย การใช้อำนาจขององค์กรหรือหน่วยงานของรัฐ ไม่ว่าจะหน่วยงานฝ่ายนิติบัญญัติ บริหาร หรือตุลาการ

ดังนั้น การบริการของรัฐเป็นบทบาทหน้าที่เบื้องต้นของรัฐบาล (ทศพร 2549) ที่เป็นการให้บริการแก่ประชาชนและชุมชน ผ่านการจัดการของรัฐบาล โดยเป็นการบริการแก่บุคคลจำนวนมากและเป็นการสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมและสร้างความไว้วางใจให้กับประชาชน ดังนั้นความสำคัญของการบริการของรัฐคือคุณภาพที่ประชาชนพึงได้รับอย่างเท่าเทียมกัน

บทที่ 2

บทบาทของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล

การออกสลากกินแบ่งฯ ในประเทศไทยตามประวัติความเป็นมาได้เริ่มมีขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 โดยมีฝรั่งชาวอังกฤษชื่อ "ครูอาลบาสเตอร์" เป็นผู้นำลักษณะการออกรางวัลสลากแบบยุโรปมาเผยแพร่เป็นคนแรกโดยเรียกว่า "ลอตเตอรี่" โดยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้กรมทหารมหาดเล็กออกลอตเตอรี่เป็นครั้งแรกในประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ. 2417 เนื่องในงานพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษาของพระองค์ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะช่วยเหลือพ่อค้าต่างชาติที่นำสินค้ามาร่วมแสดงในการจัดพิพิธภัณฑ์ที่ตึกกองคาเดียในพระบรมมหาราชวัง และต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อปี พ.ศ. 2460 ซึ่งเป็นช่วงที่อยู่ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1 สหราชอาณาจักรอังกฤษซึ่งเป็นประเทศฝ่ายสัมพันธมิตร ประสงค์จะกู้เงินจากประเทศไทยเพื่อใช้ในการสงคราม แต่ไม่อาจกู้โดยตรงจากรัฐบาลไทยได้ เพราะจะเป็นการกระทบกระเทือนงบประมาณสภารักษาชาติแห่งประเทศไทย อังกฤษ จึงดำเนินนโยบายกู้เงินจากประชาชนด้วยการออกลอตเตอรี่ โดยได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตจากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

ต่อมาในปี พ.ศ.2466 ได้ทรงพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ออก"ลอตเตอรี่เสือป่าล้านบาท"เพื่อหารายได้บำรุงกองเสือป่าอาสาสมัครโดยพิมพ์จำนวน 1 ล้านฉบับ จำหน่ายฉบับละ 1 บาท ในสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ในปี พ.ศ. 2476 รัฐบาลมีนโยบายที่จะลดเงินรัฐอุปการ (เงินที่เรียกเก็บจากขายไทยที่มีต้องรับราชการทหาร) ทำให้รัฐขาดรายได้ จึงได้ดำริให้มีการออกลอตเตอรี่รัฐบาลขึ้น โดยเรียกว่า "ลอตเตอรี่รัฐบาลสยาม" โดยพิมพ์ออกจำหน่ายจำนวน 1 ล้านฉบับ ๆ ละ 1 บาท ปีละ 4 งวด ในปี พ.ศ. 2477 คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติให้กระทรวงมหาดไทยออกสลากกินแบ่งบำรุงเทศบาลโดยกำหนดว่า หากเดือนใดเป็นเดือนที่ออกสลากกินแบ่งรัฐบาล เดือนนั้นให้งดจำหน่ายสลากกินแบ่งของเทศบาล โดยเริ่มจำหน่ายงวดแรกเมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2478 แล้วออกสลากเดือนเมษายน พ.ศ. 2479 โดยพิมพ์จำนวน 500,000 ฉบับ ๆ ละ 1 บาท และได้มีการออกสลากกินแบ่งรัฐบาลและสลากบำรุงเทศบาลเรื่อยมา

ในปี พ.ศ. 2482 ซึ่งถือเป็นยุคที่สลากกินแบ่งรัฐบาลเริ่มดำเนินการอย่างจริงจัง โดยคณะรัฐมนตรีได้มีมติให้โอนกิจการสลากกินแบ่งรัฐบาล และสลากบำรุงเทศบาล มาสังกัดกระทรวงการคลัง และได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการออกสลากกินแบ่งรัฐบาลขึ้น โดยมีพระยาพรหมทัตศรีพิลาส เป็นประธานกรรมการ เมื่อวันที่ 5 เมษายน 2482 ในวันดังกล่าวจึงถือเป็นวันสถาปนาสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลจนปัจจุบันและการออกสลากกินแบ่งรัฐบาลก็ได้พัฒนาเรื่อยมาจนกระทั่งปี พ.ศ. 2517 ได้มีการออกพระราชบัญญัติสำนักงาน สลากกินแบ่งรัฐบาลขึ้น กำหนดให้สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลเป็นนิติบุคคล และเป็นรัฐวิสาหกิจสังกัดกระทรวงการคลัง มีหน้าที่หารายได้เข้ารัฐและการกุศล เป็นองค์กรที่พึ่งพาตนเองไม่ใช้งบประมาณแผ่นดิน มีภารกิจหลักในการดำเนินการดังนี้

1. ออกสลากกินแบ่งรัฐบาล
2. จัดการโรงพิมพ์อันเป็นอุปกรณ์ในการพิมพ์สลากกินแบ่งรัฐบาลหรือสิ่งพิมพ์อื่นที่คณะกรรมการให้ความเห็นชอบ
3. กระทำการอื่นใดที่เกี่ยวข้องหรือที่เป็นประโยชน์แก่การดำเนินกิจการของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล

นอกจากการพิมพ์สลากกินแบ่งรัฐบาลแล้ว สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลยังได้มีการจัดพิมพ์สลากบำรุงการกุศล ใ้บตรวจผลการออกรางวัล รวมถึงงานพิมพ์อื่นที่รับจ้างจากภายนอก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสิ่งพิมพ์กันปลอมแปลงของหน่วยราชการที่คณะกรรมการให้ความเห็นชอบ อาทิ ตั๋วรถเมล์ ตั๋วรถโดยสาร บขส. บัตรผ่านทางของการทางพิเศษฯ สติกเกอร์ของกรมสรรพสามิต แม้จะไม่สร้างกำไรให้เป็นจำนวนมากนัก เนื่องจากเป็นลักษณะของการให้ความช่วยเหลือ และรับพิมพ์งานในราคาต่ำกว่าโรงพิมพ์ของเอกชน และนอกเหนือจากภารกิจหลักในการหารายได้เข้าผู้รับแล้ว สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลยังมีการกิจการรับผิดชอบต่อสังคม โดยมีหลักใหญ่ 3 ประการ

ประการแรก ภารกิจที่จะแบ่งเบาภาระของรัฐในด้านการสร้างงาน สร้างอาชีพให้แก่ผู้ด้อยโอกาสเพื่อมีคุณภาพชีวิตที่ดีในสังคมที่หลากหลายของความต้องการ

ประการที่สอง เราเป็นองค์กรของรัฐที่มีวัตถุประสงค์ในการหารายได้เข้างบประมาณแผ่นดินเพื่อรัฐจะได้นำไปใช้ในกิจการด้านสังคม ศาสนา การศึกษา การรักษาพยาบาล การกีฬา รวมถึงศิลปะและวัฒนธรรมและอื่นๆตามนโยบายของรัฐ

ประการสุดท้าย สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลถูกมองจากสังคม จากสื่อฯ ว่าเป็นแหล่งอบายมุข (ที่ถูกต้องตามกฎหมายของรัฐ) การดำเนินงานคือ การออกรางวัลสลากเป็นภารกิจหลัก การออกรางวัลที่ 1 และรางวัลเลขท้าย 2 ตัวจะมีผลกระทบกับรายรับ รายจ่ายของส่วนบุคคล ความเชื่อของบุคคล เป็นเรื่องของความหวังความโลภที่ไม่สิ้นสุด เป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน เป็นเรื่อง

ของการที่จะเนรมิตที่จะทำให้มีคนจนและคนรวยเกิดขึ้นพร้อม ๆ กัน ดังนั้นภารกิจคือหน้าที่ของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลที่จะต้องสร้าง “ความเชื่อ” และ “ความศรัทธา” ต่อองค์กร ต่อสังคม ต่อคน

สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลยังได้มีการประสานงาน และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และข้อมูลข่าวสารด้านกิจการสลากกินแบ่งกับต่างประเทศด้วย โดยการเข้าเป็นสมาชิกของสมาคมสลากกินแบ่งโลก (World Lottery Association : WLA) และเป็นสมาชิกของสมาคมสลากกินแบ่งภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (Asia Pacific Lottery Association : APLA) ตั้งแต่ปี พ.ศ.2543

ปัจจุบันสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลดำเนินการมากกว่า 76 ปี นอกเหนือจากการความมุ่งมั่นในการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานในด้านต่างๆแล้ว สิ่งสำคัญที่ถือเป็นภารกิจของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลเช่นกันคือ ภารกิจเพื่อเพื่อสังคม ได้แก่ การส่งเสริมโอกาสทางการศึกษา ทำนุบำรุงศาสนา ให้การสังคมสงเคราะห์ผู้ยากไร้และด้อยโอกาส ส่งเสริมงานด้านการสาธารณสุข และการแพทย์ เสริมสร้างศักยภาพด้านกีฬา ดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมและศิลปวัฒนธรรม เพื่อนำคุณภาพชีวิตที่ดีมาสู่พี่น้องประชาชน

บทบาทสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลต่อสังคม

สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลถือเป็นองค์กรรัฐวิสาหกิจที่มีคุณประโยชน์ช่วยเหลือสังคมมาเป็นเวลานานเป็นองค์กรหลักในการหารายได้เข้าสู่แผ่นดินตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยทำหน้าที่จัดส่งเงินจากการขายสลากกินแบ่งให้กับกระทรวงการคลังเพื่อเป็นงบประมาณในการบริหารประเทศชาติ มิได้เป็นแต่เพียงองค์กรที่มอมเมาประชาชนตามที่ประชาชนจำนวนมากเข้าใจ เงินทุกบาทที่ประชาชนได้จ่ายไปกับการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลก็ถือว่าท่านได้เป็นส่วนหนึ่งในการช่วยเหลือสังคมไทย โดยสลากที่พิมพ์ในปัจจุบัน แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทคือ

1. สลากกินแบ่งรัฐบาล งวดละ 52 ล้านฉบับ ปีละ 1,248,000 ล้านฉบับ
 2. สลากบำรุงการกุศล งวดละ 22 ล้านฉบับ ปีละ 452,000 ล้านฉบับ
- รวมงวดละ 74 ล้านฉบับ ปีละ 1,700,000 ล้านฉบับ

ปัจจุบันสำนักการพิมพ์ได้พิมพ์สลากออกจำหน่าย 3 ประเภทคือ

1. สลากกินแบ่งรัฐบาล
2. สลากบำรุงการกุศล
3. พิมพ์สิ่งพิมพ์ต่างๆจากหน่วยงานภายนอกตามที่คณะกรรมการสลากฯมีมติ เห็นชอบ

โดยสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลจะจัดพิมพ์สลากขึ้นล่วงหน้าประมาณ 6 เดือนประมาณ 3 - 4 งวด โดยขั้นตอนการผลิตสลากเริ่มจากที่สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลต้องมีการวางแผนในแต่ละปีก่อนว่าจะผลิต สลากจำนวนเท่าใดซึ่งปริมาณการผลิตสลากขึ้นอยู่กับนโยบายของรัฐบาล และ

รูปแบบสลากเป็นลักษณะใดเช่น การรณรงค์วัฒนธรรมไทยการละเล่นแบบไทยพีชสมุนไพรร เป็นต้น จากนั้นจึงเริ่มนำเสนอให้ผู้เฒ่าราชการเพื่อให้ คณะกรรมการสลากฯมีมติอนุมัติต่อไป แม้ว่า สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลจะเป็นผู้ผูกขาดด้านการผลิต และการจัดจำหน่ายแต่สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลไม่ได้เป็นผู้จำหน่ายสลากให้กับผู้บริโภคด้วยตนเอง โดยวิธีจำหน่ายสลากของ สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลเป็นแบบขายส่งด้วยเหตุที่ว่าหากสลากจำหน่ายไม่หมด สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลต้องเป็นผู้รับภาระในส่วนนี้ซึ่งอาจก่อให้เกิดต้นทุนส่วนเพิ่มกับสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลและส่งผลกระทบต่อรายได้ที่สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลควรจะได้รับ นอกจากนี้ยังเป็นการ ช่วยให้บุคคลต่าง ๆ มีอาชีพจากการขายสลากดังนั้นคณะกรรมการสลากฯ จึงมีมติอนุมัติให้สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลนำสลากที่ผลิตออกจำหน่ายแต่ละงวดไปจัดสรรให้กับผู้แทนฯเป็นรายบุคคลเรื่อยมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2482 ต่อมาสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลได้จัดสรรสลากเพิ่มให้กับหน่วยราชการสถาบันและจังหวัดต่าง ๆ รับสลากไปจำหน่ายโดยให้เป็นผู้จัดหาผู้ค้าช่วง (ตัวแทนจำหน่ายสลากฯ) เองตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 เป็นต้นมา สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลได้มีการเปลี่ยนแปลงโดยนำสลากการกุศลที่ออกทุกวันที่ 9 ของเดือนมารวม ออกในงวดเดียวกับสลากกินแบ่งรัฐบาลโดยจัดพิมพ์ใน ลักษณะคล้ายกันทั้งราคาและรูปแบบและให้มีการออกสลากทุกวันที่ 1 และ 16 ของทุกเดือนเว้นเดือนธันวาคม จะออกสลากวันที่ 30 ปรับราคาสลากทุกประเภทจาก ฉบับละ 20 บาทเป็นฉบับละ 40 บาท นอกจากนี้ ยังมีการเปลี่ยนแปลงตัวเลขบนตัวสลากจากเดิม 7 หลักลดลง เหลือ 6 หลักรวมทั้งมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเงินรางวัลและเปลี่ยนสลากชุดคชขงเป็นชุด 01 02 03.....34 โดยสลากกินแบ่งรัฐบาลจะเป็นชุด 01 - 14 รวม 14 ชุด พิมพ์ออกจำหน่ายจำนวน 14 ล้านฉบับ แบ่งเป็นชุด ชุดละ 1,000,000 บาทฉบับจำนวน 140,000 เล่ม (1 เล่ม = 100 ฉบับ) ส่วนสลากชุดที่เหลือเป็น สลากบำรุงการกุศลราคาเล่มละ 4,000 บาท หรือราคาฉบับละ 40 บาท ต่อมาปี 2541 ประเทศไทยประสบ กับภาวะเศรษฐกิจจำเป็นต้องลดค่าใช้จ่ายด้านต่างๆเพื่อให้สอดคล้องกับสภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันจึงได้ลด ค่าใช้จ่ายในการพิมพ์สลากโดยจัดพิมพ์สลากฉบับคู่ใน 1 ใบโดยมีหมายเลขสลากเหมือนกันจำหน่ายฉบับละ 40 บาทหรือใบละ 80 บาท เพื่อเป็นการลดต้นทุนในการพิมพ์สลากซึ่งชุดของสลากกินแบ่งรัฐบาลที่จัดพิมพ์ ใหม่มีจำนวน 14 ชุดเท่าเดิมแต่จำนวนเล่มสลากได้มีการเปลี่ยนแปลงโดยแบ่งออกเป็นชุดที่ 01 - 12 (1 เล่ม = 100 ฉบับ) พิมพ์หมายเลขสลาก (000000 - 999999) ราคาเล่มละ 8,000 บาท (เล่มใหญ่) ส่วนชุดที่ 13 - 14 (1 เล่ม + 50 ฉบับ) พิมพ์หมายเลขสลาก (000000 - 000049) และ (000050 - 000099) เล่มละ 4,000 บาท (เล่มเล็ก) ซึ่งสลากจะจัดสรรผ่านไปยังตัวแทนจำหน่ายของกรมมูลนิธิ ฯลฯ โดยแบ่งออกให้ดังนี้

1. ส่วนกลางหมายถึงในเขตกรุงเทพมหานคร โดยแบ่งออกเป็น

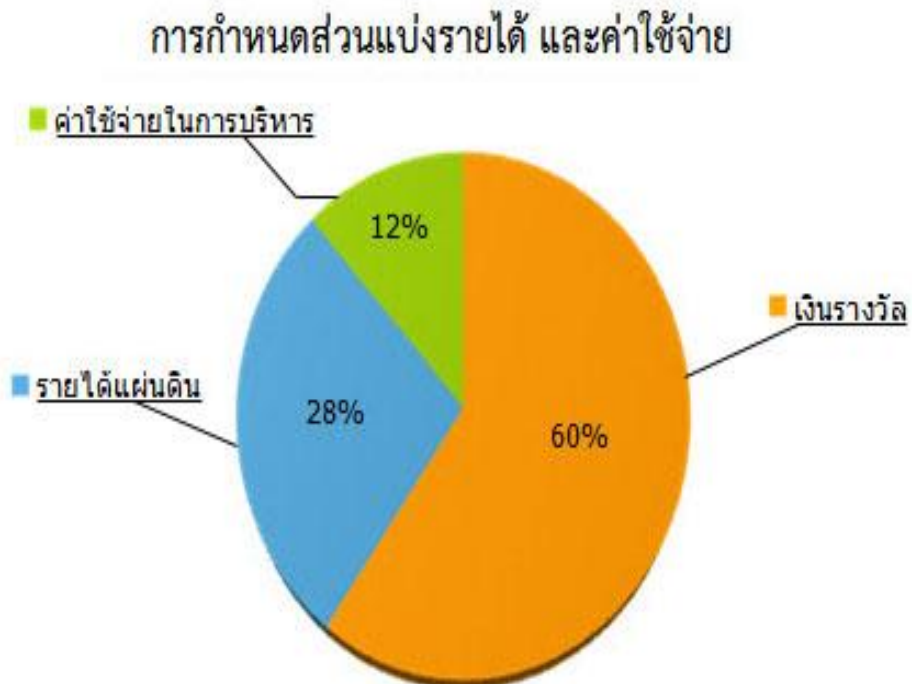
1.1 ตัวแทนจำหน่ายสลาก

1.2 ตัวแทนจำหน่ายสลากรายย่อย

1.3 องค์กรการกุศลต่าง ๆ โดยแบ่งออกเป็นสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์องค์การทหารผ่านศึกมูลนิธิโรงพยาบาลราชานุกูลและมูลนิธิสงเคราะห์และฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กพิการบ้านปากเกร็ด

2. ส่วนภูมิภาคโดยการจะจัดสรรสลากให้กับตัวแทนฯ ในจังหวัดต่างๆโดยผ่านทาง ผู้ว่าราชการจังหวัดของแต่ละจังหวัดเพื่อให้จังหวัดนำไปจัดสรรต่อให้กับตัวแทนฯซึ่งเป็นบุคคลที่ได้รับการคัดเลือกจากจังหวัดโดยสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลได้ส่วนลดกับจังหวัดในอัตราร้อยละ 2 ของจำนวน สลากที่แต่ละจังหวัดได้รับการจัดสรรในส่วนของตัวแทนฯ สำนักงานให้ส่วนลดร้อยละ 8 โดยตัวแทนฯ ชำระค่า รายงานประจำปี 2556 สลากผ่านธนาคารหลังจากหักส่วนลดแล้ว เช่นเดียวกับตัวแทนฯในส่วนกลางโดยสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล มอบหมายให้ทางจังหวัดเป็นผู้ดำเนินการจัดทำสัญญาฯให้กับตัวแทนฯจากนั้นส่งหลักฐานการทำสัญญาไปที่ สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลเพื่อตรวจสอบความถูกต้องสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลสามารถดำเนินกิจการได้บรรลุวัตถุประสงค์และเป็นไปตามนโยบายที่ได้รับมอบหมายด้วยดีมาโดยตลอด

แผนภาพที่ ๒ - ๑ การกำหนดส่วนแบ่งรายได้ และค่าใช้จ่าย

การจำหน่ายสลาก

1. สลากกินแบ่งรัฐบาล

สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล ได้จัดพิมพ์สลากกินแบ่งรัฐบาลออกจำหน่ายงวดละ 50 ล้านฉบับ (ฉบับละ 40 บาท) หรือ 500,000 เล่ม โดยมีรายละเอียดการจัดสรรให้กับตัวแทนจำหน่ายกลุ่มต่าง ๆ ดังนี้

ตารางที่ ๒-๑ การจำหน่ายสลาก

ลำดับ ที่	ตัวแทนจำหน่าย	จำนวนราย	จำนวนเล่ม (เล่มละ 4,000 บาท)	จำนวนเงิน (บาท)
1	ส่วนกลาง			
	- ตัวแทนจำหน่ายรายย่อย	9,437	130,243	520,972,000
	- กลุ่มพิการทั่วไป	989	13,850	55,400,000
	รวม	10,426	144,093	576,372,000
2	ส่วนภูมิภาค			
	ตัวแทนจำหน่ายรายย่อย			
	(1) จัดผ่านผู้ว่าราชการ (76 จังหวัด)	17,600	160,966	643,864,000
(2) จัดผ่านคลังจังหวัด (75 คลังจังหวัด)	2,295	30,000	120,000,000	
	รวม	19,895	190,966	763,864,000
3	นิติบุคคล ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค	61	11,560	46,240,000
	รวม	61	11,560	46,240,000
4	สมาคมคนพิการ มูลนิธิ และองค์กรการกุศล ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค	261	153,381	613,524,000
	รวม	261	153,381	613,524,000
	รวมทั้งสิ้น	30,643	500,000	2,000,000,000

สลากการกุศล

สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลได้ดำเนินการออกสลากบำรุงการกุศลให้กับหน่วยงานและองค์กรการกุศลต่างๆ ภายใต้หลักเกณฑ์โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดหารายได้ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อสาธารณะและประชาชนโดยรวม เพื่อการศึกษา ศาสนา การกีฬา การแพทย์และสาธารณสุข การสังคมสงเคราะห์ ตลอดจนการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม โดยพิจารณากันกรองถึงความเหมาะสมของโครงการและต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะทำงานตามมติคณะรัฐมนตรี แล้วนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อขออนุมัติจึงดำเนินการได้

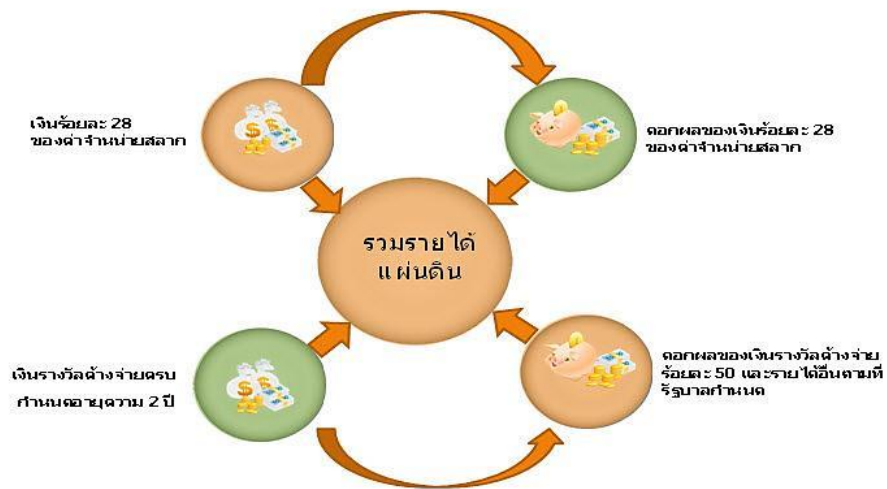
ปัจจุบันได้จัดพิมพ์สลากการกุศลจำหน่ายงวดละ 22 ล้านฉบับ (ฉบับละ 40 บาท) หรือ 220,000 เล่ม (เล่มละ 4,000 บาท) โดยในปีงบประมาณ 2556 (1 ตุลาคม 2555-30 กันยายน 2556) ได้จัดพิมพ์สลากการกุศลให้กับหน่วยงานหรือโครงการ ที่ขอออกสลากการกุศล (หน่วยงานหรือโครงการที่คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบให้ดำเนินการ) สลากการกุศลงวดพิเศษ จำนวน 22 ล้านฉบับ ในการประชุมคณะกรรมการสลากกินแบ่งรัฐบาล ครั้งที่ 4/2555 วันที่ 6 มีนาคม 2555 เรื่องการขยายอาหารผ่านศึก พิจารณาเห็นว่าเพื่อให้ปริมาณสลากสอดคล้องกับภาวะตลาดสลากปัจจุบัน เห็นควรพิมพ์ สลากบำรุงการกุศล โรงพยาบาลศิริราช เพิ่มอีกงวดละ 20,000 เล่ม หรือ 2 ล้านฉบับ (รวมเป็นสลากที่พิมพ์ออกจำหน่าย 70 ล้านฉบับ) ตั้งแต่การจำหน่ายงวดวันที่ 1 เมษายน 2555 ถึงงวดวันที่ 16 มีนาคม 2556 และการประชุมคณะกรรมการสลากกินแบ่งรัฐบาล ครั้งที่ 7/2555 วันที่ 4 พฤษภาคม 2555 เรื่อง การจัดสรร สลากบำรุงการกุศล มีมติเห็นชอบให้มีการพิมพ์สลากบำรุงการกุศลให้กับ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ จำนวน 20,000 เล่ม หรือ 2 ล้านฉบับ (รวมเป็นสลากที่พิมพ์ออกจำหน่าย 72 ล้านฉบับ) ตั้งแต่งวดวันที่ 1 กรกฎาคม 2555 ถึงงวดวันที่ 2 พฤษภาคม 2556 รวม 21 งวด และมีมติคณะกรรมการสลากกินแบ่งรัฐบาลครั้งที่ 15/2555 เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2555 ให้สำนักงาน สลากกินแบ่งรัฐบาล พิมพ์สลากการกุศลออกจัดจำหน่ายเพื่อหารายได้ให้กับหน่วยงาน/โครงการต่าง ๆ ตั้งแต่การจำหน่ายสลากงวดวันที่ 2 พฤษภาคม 2556 ถึงงวดวันที่ 16 สิงหาคม 2558 จำนวน 8 หน่วยงาน ดังนี้

1. โรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โครงการจัดตั้งหน่วยรังสี รักษาเพื่อพัฒนาเป็นศูนย์ มะเร็ง และโครงการจัดหาเครื่องตรวจด้วยสนามแม่เหล็ก (MRI) ของโรงพยาบาล เฉลิมพระเกียรติ
2. มูลนิธิโรงพยาบาลสมเด็จพระเจ้าพระยา ในพระราชูปถัมภ์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โครงการสร้างอาคารผู้ป่วยประสาทจิตเวชศาสตร์ และผู้ป่วยในจิตเวชสูงอายุ สถาบันจิตเวชศาสตร์ สมเด็จพระเจ้าพระยา
3. มูลนิธิขาเทียม ในสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี โครงการจัดตั้งโรงงานขาเทียมประจำ โรงพยาบาลชุมชน และการผลิตชิ้นส่วนขาเทียม
4. องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก ในพระบรมราชูปถัมภ์ โครงการพัฒนาโรงพยาบาลทหารผ่านศึก
5. คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล โครงการพัฒนารามาธิบดีสู่คณะ แพทยศาสตร์ชั้นนำในเอเชีย
6. มูลนิธิวชิรพยาบาล ในพระอุปถัมภ์ สมเด็จพระเจ้าภคินีเธอ เจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดาสิริโสภาพัฒนาวดี โครงการก่อสร้างศูนย์เวชศาสตร์ผู้สูงอายุ และ โรงพยาบาลในเขตบางขุนเทียน

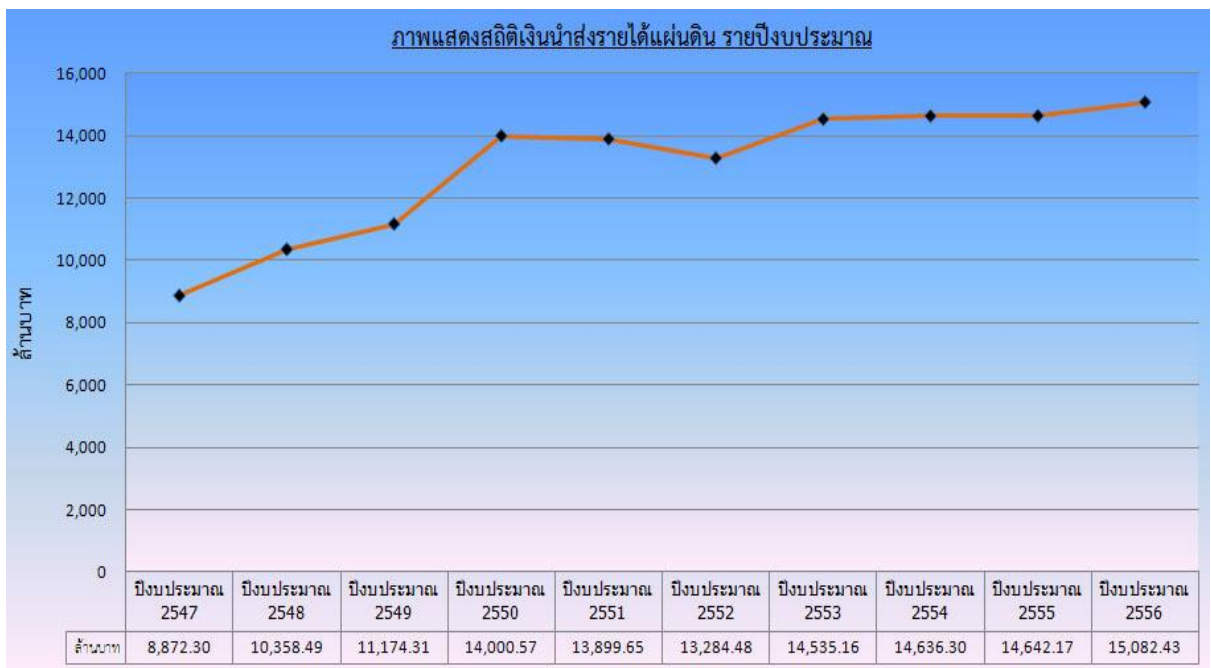
7. กระทรวงสาธารณสุข โครงการพัฒนาอาคารเอนกประสงค์ศูนย์การแพทย์เฉพาะทางโรคเด็ก เฉลิมพระเกียรติ

8. โรงพยาบาลตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โครงการจัดหาอุปกรณ์ เครื่องมือและครุภัณฑ์ทางการแพทย์

แผนภาพที่ ๒-๒ รวบรวมรายได้แผ่นดิน

ตารางที่ ๒-๒ การหารายได้นำส่งเป็นรายได้แผ่นดิน

เพื่อให้สังคมได้รับรู้ว่า นอกจากการหารายได้นำส่งเป็นรายได้แผ่นดิน เพื่อเป็น ค่าใช้จ่ายในการบริหารและพัฒนาประเทศในทางอ้อมแล้ว สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลยังมีความ พยายามที่จะให้ ความช่วยเหลือดูแลและพัฒนาสังคมอย่างต่อเนื่องเพื่อชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของประชาชน ด้วยการดำเนินกิจกรรมอันเป็นประโยชน์ต่อประชาชนและสังคมโดยรวม ทั้งในส่วนของการเข้า ร่วมจัดกิจกรรม หรือการบริจาคเงินเพื่อสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ โดยสามารถเปรียบเทียบยอดเงินบริจาค นับตั้งแต่ปี 2551 ดังนี้

แผนภาพที่ ๒ – ๓ การบริจาคเงินเพื่อสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ

การบริจาคเงินด้านต่าง ๆ	2555	2554	2553	2552	2551
1. ด้านการศึกษาและกีฬา	71.935	130.563	146.280	42.145	35.738
2. ด้านสาธารณสุข	12.722	41.218	7.549	11.105	2.486
3. ด้านศาสนา	17.660	56.221	78.021	49.228	22.464
4. ด้านสังคมสงเคราะห์	96.100	218.037	88.418	28.809	24.510
5. ศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม	5.475	32.061	35.525	9.718	6.848
6. ทูลเกล้าฯ ถวายในวโรกาสต่าง ๆ	23.000	12.000	15.000	25.000	15.000
รวม	226.893	490.101	370.795	166.007	107.047

หน่วย : ล้านบาท

จากตารางข้างต้นจะเห็นได้ว่าสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลได้จัดสรรรายได้ในการช่วยเหลือด้านต่างๆ อย่างเหมาะสมตามความต้องการในแต่ละปีโดยมีหลักเกณฑ์ในการบริจาคเงินเพื่อสาธารณกุศลหรือสาธารณะประโยชน์เท่านั้น โดยจ่ายให้องค์กรหรือสาธารณะกุศล หรือสาธารณะประโยชน์ มูลนิธิ หรือหน่วยงานของรัฐหรือตามที่คณะกรรมการหรือประธานกรรมการ หรือผู้อำนวยการให้ความเห็นชอบ

การบริจาคเงินเพื่อสาธารณะประโยชน์ให้เป็นไปตามกิจกรรมดังต่อไปนี้

1. ด้านการศึกษาและกีฬา
2. ด้านการสาธารณสุข
3. ด้านศาสนา
4. ด้านสังคมสงเคราะห์

5. ด้านศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

6. โดยเสด็จพระราชกุศลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ หรือพระบรมวงศานุวงศ์ ตามพระราชอัชฌาศัย

การบริจาคด้านศึกษาและกีฬา ให้ใช้จ่ายเพื่อสนับสนุนกิจกรรม ดังต่อไปนี้

1. ให้ทุนส่งเสริมการศึกษาของนักเรียน นิสิต นักศึกษา
2. กองทุนอาหารสำหรับเด็กที่ยากจน
3. ด้านอุปกรณ์การเรียน การสอน
4. การก่อสร้างหรือปรับปรุงอาคารเรียน ห้องสมุด ห้องทดลอง
5. กิจกรรมของนักเรียน นิสิต นักศึกษา
6. เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนด้านการศึกษา
7. เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนด้านกีฬา

ยกตัวอย่างเช่น ในวันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2557 ทำการมอบอาคารเรียนให้กับโรงเรียนบ้านไร่ซึ่งอาคารเรียนดังกล่าวนี้ได้รับเงินบริจาคจากสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลในปี พ.ศ. 2512 เนื่องด้วยสภาพที่ทรุดโทรมไปตามระยะเวลา ทำให้สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลเล็งเห็นถึงการให้ความช่วยเหลือทางการเงินในการทำนุบำรุงสถานศึกษาเพื่อเป็นประโยชน์สืบต่อนักเรียนรุ่นต่อไป โครงการทุนการศึกษาสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลเพื่อสร้างบัณฑิต จัดตั้งตามระเบียบสำนักงาน สลากกินแบ่งรัฐบาลว่าด้วยกองทุนการศึกษาสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลเพื่อสร้างบัณฑิต พ.ศ. 2551 โดยบังคับใช้ ตั้งแต่วันที่ 20 พฤษภาคม 2551 เป็นต้นไป โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างโอกาสทางการศึกษาและพัฒนาความรู้ความสามารถของเยาวชนไทยให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี อันจะเป็นกลไกสำคัญ ในการพัฒนาสังคมได้อย่างยั่งยืน มีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดประสิทธิผล สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล ได้จัดสรรงบประมาณเพื่อจัดตั้งเป็นกองทุนการศึกษาแก่นิสิตนักศึกษาที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ในสถาบัน อุดมศึกษาของรัฐที่อยู่ในการกำกับดูแลของรัฐบาล หรือในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการหรือหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ โดยเรียกกองทุนนี้ว่า กองทุนการศึกษาสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล เพื่อสร้างบัณฑิต ในปีงบประมาณ 2555 คณะกรรมการกองทุนการศึกษา ฯ ได้คัดเลือกสถาบันอุดมศึกษาของรัฐทั่วประเทศจำนวน 123 สถาบัน ในปีนี้มีนักศึกษาเข้ารับทุนทั้งสิ้น 132 คน โดยมีนักศึกษาที่ได้รับทุนต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2551 - 2554 จำนวน 358 คน รวมทั้งสิ้น 490 คน รวมเป็นเงินทุนการศึกษาทั้งสิ้น 9.8 ล้านบาท นอกจากทางด้านการศึกษาแล้วนั้น สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลยังให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนทางด้านการกีฬาอีกด้วย โดยผู้อำนวยการสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล

มอบเงินรางวัลให้กับนักกีฬายอดเยี่ยมทั้งในประเภทชาย หญิง และกลุ่ม จากการแข่งขันกีฬาซีเกมส์ ครั้งที่ 27 ณ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา โดยจำนวนเงินรางวัลมียอดทั้งหมด 1,000,000 บาท

การบริจาคด้านสาธารณสุข ให้ใช้จ่ายเพื่อสนับสนุนกิจกรรม ดังต่อไปนี้

1. การก่อสร้างหรือปรับปรุงอาคารของสถานพยาบาล
2. ด้านอุปกรณ์การแพทย์
3. ค่ารักษาหรือค่ายารักษาโรคสำหรับผู้ที่ขาดแคลนและยากไร้
4. กิจกรรมที่จำเป็นแก่การบริหารงานของสถานพยาบาล
5. เพื่อศึกษา ค้นคว้า วิจัยทางการแพทย์

ยกตัวอย่างเช่น สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลสร้างจุดยืนในการแสดงตนเป็นองค์กรเพื่อสังคมด้วยการให้เงินทุนสนับสนุนทางด้านสาธารณสุข มอบเงินเพื่อสาธารณะประโยชน์และคืนกำไรสู่สังคมซึ่งในจังหวัดสุพรรณบุรี ณ โรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยมหาราช สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลมอบเงินสนับสนุนจำนวน 300,000 บาท เพื่อการรณรงค์และสนับสนุนโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการดูแลรักษาผู้ป่วยที่ใช้เครื่องกระตุ้นหัวใจ อีกทั้งสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลยังจัดการยন্ত্রถูกเงินกู้ยืมเคลื่อนที่เร็วพร้อมอุปกรณ์ ตามโครงการจัดการยন্ত্রถูกเงินกู้ยืมเคลื่อนที่เร็วพร้อมอุปกรณ์ เฉลิมพระเกียรติ 84 พรรษา มหาราชฯ ให้กับกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ทั้งหมดเป็นมูลค่า 75,000,000 บาท โดยมีการคัดเลือกเทศบาลในแต่ละจังหวัด ต่อไปนี้ เทศบาลเมืองลี้หลวง จังหวัดสมุทรปราการ เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา เทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี เทศบาลเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี เทศบาลเมืองบางกรวย จังหวัดนนทบุรี เทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี เทศบาลเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี เทศบาลเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา เทศบาลนครนครปฐม จังหวัดนครปฐม เทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และเทศบาลเมืองเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี จากการบริจาคครั้งนี้เห็นได้ชัดว่ายังเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อประชาชน สามารถลดอัตราการบาดเจ็บและอัตราการเสียชีวิตอันเนื่องมาจากอุบัติเหตุทางถนน และการกู้ยืมในสถานการณ์อื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การบริจาคด้านศาสนา ให้ใช้จ่ายเพื่อสนับสนุนกิจกรรม ดังต่อไปนี้

1. เพื่อทำนุบำรุงศาสนา
2. เพื่อสนับสนุนการก่อสร้างหรือปรับปรุงบูรณะ อาคารสถานที่ หรือถาวรวัตถุของวัดหรือศาสนา

ยกตัวอย่างเช่น ผู้อำนวยการสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลได้เป็นประธานทอดกฐินประจำปี 2555 ณ วัดป่าวิเวกธรรม ต.ในเมือง อ.เมือง จ.ขอนแก่น เพื่อนำไปสมทบทุนก่อสร้างอาคารรังสีรักษา หลวงปู่บุญเพ็ง กัปปโก โดยมียอดรวมของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล เป็นจำนวน

เงิน 34,598,545 บาท และเมื่อรวมกับจิตศรัทธาสมทบทุนของประชาชน รวมเป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น 41,585,064.31 บาท แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลในการแสดงตนเป็นผู้นำในการสมทบทุนทางด้านศาสนา

การบริจาคด้านสังคมสงเคราะห์ ให้ใช้จ่ายเพื่อสนับสนุนกิจกรรม ดังต่อไปนี้

1. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพชีวิต
2. ป้องกันหรือแก้ปัญหาสังคม
3. บรรเทาสาธารณภัย

ยกตัวอย่างเช่น วันที่ 22 กันยายน พ.ศ. 2557 ผู้อำนวยการและผู้บริหารสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล มอบสิ่งของเครื่องใช้จำเป็นในการส่งเสริมการศึกษา บำบัดฟื้นฟูและพัฒนาสมรรถภาพร่างกาย รวมทั้งเลี้ยงอาหารกลางวันเด็กด้วยในโอกาสเดียวกัน ณ สถานสงเคราะห์เด็กพิการและทุพพลภาพปากเกร็ด หรือ บ้านนนทภูมิ จังหวัดนนทบุรี นอกจากนี้สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล พร้อมทั้งคณะบริหารนำมอบเงินบริจาคสาธารณประโยชน์ เพื่อปรับปรุงภูมิทัศน์ให้กับโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนประชารัฐบำรุง 1 อำเภอรัฐประเทศ จังหวัดสระแก้ว อีกทั้งสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลยังได้จัดการอบรมในหัวข้อ "การดำรงภารกิจขององค์กร ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของบริบทโลก" เพื่อเป็นการทบทวนความรู้เกี่ยวกับภารกิจและเจตนารมณ์ในการทำงานเพื่อสังคมของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล ตลอดจนการปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นระบบ มีมาตรฐาน ทั้งนี้แสดงให้เห็นถึงความตระหนักถึงศักยภาพและความต่อเนื่องในการทำงานของตนเอง ที่เล็งเห็นถึงความสำคัญในการรักษาคุณภาพและคำนึงถึงภารกิจในการทำงานอยู่เสมอ

การบริจาคด้านศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ให้ใช้จ่ายเพื่อสนับสนุนกิจกรรม ดังต่อไปนี้

1. ทำนุบำรุงส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
2. การก่อสร้าง ปรับปรุง บูรณะโบราณสถาน อนุสาวรีย์ อนุสรณ์สถาน

ยกตัวอย่างเช่น ด้านศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ยกตัวอย่างเช่น ผู้อำนวยการสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล พร้อมคณะผู้บริหารและพนักงาน ได้ทำการเปิดโครงการปรับปรุงศูนย์การเรียนรู้การพัฒนายั่งยืนและการฟื้นฟูป่าชายเลนและระบบนิเวศชายฝั่งอย่างเป็นทางการ โครงการดังกล่าวนี้เป็นหนึ่งในแผนการดำเนินโครงการที่คำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล การจัดโครงการดังกล่าวสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของระบบนิเวศชายฝั่ง ซึ่งมีคุณประโยชน์ต่อคนและเศรษฐกิจของชาติ ทั้งในด้านการรักษาสมดุลของสิ่งแวดล้อม และด้านการท่องเที่ยว โดยมุ่งเน้นในการสร้างแหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ยังได้ร่วมกันปลูกป่าชายเลน เพื่อรักษา

ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ในปี พ.ศ. 2556 สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลเดินทางร่วมกิจกรรม ในโครงการ “สร้างฝาย ขยายป่า” ตามโครงการบูรณาการด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชนต้นแบบในเขตลุ่มน้ำหลักของภาคเหนือ ที่ชุมชนบ้านใหม่ ตำบลทาเหนือ อำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อชะลอน้ำในช่วงหน้าฝน สร้างพื้นที่สีเขียว ให้มีความอุดมสมบูรณ์ โครงการนี้เป็นโครงการที่สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลร่วมกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สนับสนุนโครงการบูรณาการด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชนต้นแบบในเขตลุ่มน้ำหลักของภาคเหนือ โดยสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล สนับสนุนเงินจำนวน 10,470,000 บาท

ในปี พ.ศ. 2556 คณะกรรมการสลากกินแบ่งรัฐบาลได้เห็นชอบให้มีการบริจาคเงินจำนวน 5,000,000 บาท เพื่อสนับสนุนการซ่อมแซมสะพานอุตตมานุสรณ์ หรือที่รู้จักกันในนาม “สะพานมอญ” ที่เป็นทั้งแหล่งท่องเที่ยว และการคมนาคมของชุมชนในพื้นที่ ให้มีการเดินทางที่สะดวก แต่เนื่องจากเหตุอุทกภัยน้ำป่าไหลหลากในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2556 นั้นได้ทำให้สะพานเกิดชำรุด และเสียหาย ขาดออกจากกัน ส่งผลกระทบอย่างยิ่งต่อชุมชน โดยรอบที่ใช้ในการเดินทาง สัญจร และการท่องเที่ยวของจังหวัดกาญจนบุรีด้วยเช่นเดียวกัน

การบริจาคเงินเพื่อสนับสนุนนั้น ถูกใช้ไปในการให้การสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทุนการศึกษา สนับสนุนอุปกรณ์การเรียน กิจกรรมต่าง รวมไปถึงการสนับสนุนในการสร้างหรือ บูรณะอาคารที่ชำรุดทรุดโทรม ในแต่ละกรณีไป ซึ่งสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลนั้น ไม่เพียงแต่ให้การสนับสนุนด้วยตัวเองในโครงการ หรือ กิจกรรมสาธารณะประโยชน์ต่าง ๆ เพียงเท่านั้น หากแต่ถ้ามีหน่วยงานหรือองค์กรใดต้องการขอรับเงินทุน เพื่อนำไปสนับสนุนกิจกรรมที่จะส่งผลต่อสาธารณะประโยชน์ และสังคมนั้น สามารถทำเรื่องขอรับเงินทุนได้ โดยจะผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการสลากกินแบ่งรัฐบาลเป็นผู้พิจารณาและอนุมัติ

การออกหน่วยแพทย์เคลื่อนที่และการบริจาคโลหิต

สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลได้จัดให้มีสำนักงานแพทย์ขึ้นเพื่อบริการเป็นสวัสดิการแก่พนักงาน โดยให้บริการในด้านการตรวจรักษาพยาบาล การป้องกันโรคทั่วไป แนะนำด้านสุขภาพอนามัย รวมถึง การตรวจสุขภาพประจำปี และด้วยความพร้อมและศักยภาพทางด้านการรักษาพยาบาลประกอบกับการให้ความสำคัญในด้านสุขภาพ ซึ่งไม่ใช่เพียงในส่วนของพนักงานเท่านั้น สำนักงาน ฯ ยังเล็งเห็นถึงสุขภาพ ของประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะประชาชนที่อยู่ในเขตพื้นที่ที่ห่างไกล สำนักงาน ฯ จึงได้จัดโครงการหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ขึ้น เพื่อออกไปตรวจรักษาสุขภาพ รักษาพยาบาล และการแจกจ่ายยา รวมถึงการให้คำแนะนำ ด้านสุขภาพอนามัยแก่ประชาชนในพื้นที่ และพื้นที่ข้างเคียงด้วย นอกเหนือจากนี้ สำนักงาน ฯ ได้ให้ความสำคัญกับ

ปัญหาของประชาชนที่อยู่ในสภาวะเจ็บป่วยหรือ เป็นโรคที่จำเป็นต้องรักษาด้วยโลหิต อันนำมาสู่กระบวนการรับบริจาคโลหิตจากบุคคลหนึ่งซึ่งถือได้ว่า เป็นผู้ให้เพื่อช่วยเหลืออีกหนึ่ง หรืออีกหลายชีวิตที่อยู่ในฐานะ ผู้รับ แต่เนื่องด้วยผู้รับมีมากกว่าผู้ให้ จึงทำให้เกิดกระแสสังคม ในเรื่องของภาวะขาดแคลนโลหิต สำนักงาน ฯ จึงได้จัดให้มีการบริจาคโลหิตขึ้น เพื่อเป็นเส้นทาง หนึ่งใน การช่วยบรรเทาภาวะดังกล่าว และเป็นการเปิดโอกาสให้พนักงานของสำนักงาน ฯ และ ประชาชนทั่วไปได้เป็นผู้ให้ชีวิตเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน

สรุป

บทบาทของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลนอกเหนือจากภารกิจหลักในการออกสลาก เพื่อหารายได้เข้ารัฐแล้ว ยังมีภารกิจในการช่วยเหลือสังคมจากการออกสลากการกุศล และการบริจาคเงินเพื่อช่วยเหลือสังคม โดยรายได้ทั้งหมดจากการขายสลากในแต่ละงวด แบ่งได้ดังนี้ 28 เปอร์เซ็นต์ ของเงินทั้งหมดจะเป็นรายได้เข้ารัฐเพื่อให้รัฐบาลนำไปใช้ในการบริหารรวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี 60 เปอร์เซ็นต์ของรายได้ทั้งหมดจะเป็น เงินรางวัล และ 12 เปอร์เซ็นต์ที่เหลือเป็นเงินที่สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลใช้ในการบริหาร องค์กร การบริจาคเงินของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลจะเป็น ไปเพื่อสาธารณกุศลหรือ สาธารณะประโยชน์เท่านั้น โดยจ่ายให้กับองค์กรหรือสาธารณกุศล หรือสาธารณะประโยชน์ มูลนิธิ หรือหน่วยงานของรัฐหรือผู้อำนวยการให้ความเห็นชอบ แบ่งเป็น 6 ด้านคือ ด้านการศึกษา ด้านการสาธารณสุข ด้านการศาสนา ด้านสังคมสงเคราะห์ ด้านศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม และโดยเสด็จพระราชกุศล ในช่วงที่วิจัยได้ทำการศึกษาคือตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2555 - 2557 สำนักงาน สลากกินแบ่งรัฐบาลได้จัดสรรเงินงบประมาณในการบริจาคช่วยเหลือสังคมเป็นจำนวนเงินกว่า 1 พันล้านบาท ผ่านโครงการร้อยกว่าโครงการ ซึ่งถือเป็นการแสดงให้เห็นสังคมได้รับรู้ว่าการดำเนิน กิจการของ สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลมิได้เป็นไปเพื่อการมอมเมา หากแต่เป็นการตอบสนอง ความต้องการ ส่วนหนึ่งของประชาชนและสังคม

บทที่ 3

ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม และโอกาสในการเข้าถึงบริการของรัฐ

ความเหลื่อมล้ำทางสังคมของประเทศไทย

ปัญหาความเหลื่อมล้ำเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมานานในสังคมไทย แต่ยากที่จะหาการแก้ไขได้อย่างชัดเจน เป็นประเด็นที่มีการถกเถียงกันอย่างแพร่หลาย ส่วนใหญ่มักจะเริ่มด้วยการให้คำนิยามว่า ความเหลื่อมล้ำที่ปรากฏในสังคมไทยนั้น คืออะไร และเป็นไปในลักษณะใด ยกตัวอย่างเช่น

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2553) ให้ความเห็นว่า ความเหลื่อมล้ำนั้นจะมีสาเหตุการเกิดมาจากวัฒนธรรมเสียมากกว่าที่จะเป็นทางด้านกฎหมายที่เข้ามากระทำ ซึ่งอาจแบ่งได้เป็น 4 ด้าน คือ สิทธิ โอกาส ศักดิ์ศรี อำนาจ ความเหลื่อมล้ำทางสังคมน่าจะมีสาเหตุมาจากวัฒนธรรมที่ส่งผลให้เกิดช่องว่าง ความแตกต่างของคนในสังคม

โททศ มาลา ได้กล่าวถึงเรื่องความเหลื่อมล้ำไว้ว่า เป็นความไม่เพียงพอของการอธิบายวาทกรรมของคำว่า “ความยากจน” ที่สังคมเน้นเพียงการมองในมิติด้าน ทรัพย์สินอย่างเดียว นั่นเป็นการมองบริบทของสังคมอย่างแยกส่วนที่ได้กลายเป็นมายาคติ (Myth) ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการพัฒนากระแสหลักในสังคมไทยที่มีมุมมองในการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างฉาบฉวยและผิวเผินอันเป็นต้นเหตุที่ทำให้โครงสร้างทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ของไทยนั้นขาดความเป็นธรรมในการจัดสรร ทรัพยากรมาโดยตลอดส่งผลให้สังคมไทยเกิดสิ่งที่เรียกว่า “สังคมทวิลักษณ์” กล่าวคือ เป็นสังคมที่มีความแปลกแยก (Alienation) และมีความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจที่สูงมาก ซึ่งอาจมองผ่านความแตกต่างทางรายได้ และสัดส่วนในการถือครองที่ดินระหว่างคนจนกับคนรวยที่มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน นอกจากนี้บรรดานายทุน นักธุรกิจ ชนชั้นนำ หรือแม้แต่ชนชั้นกลางในสังคมยังได้อาศัยใช้ช่องว่างและความได้เปรียบเหล่านี้ในการกดทับ โอกาส อำนาจ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของคนด้อยโอกาสในสังคม โดยเฉพาะกลุ่มคนจนและกลุ่มแรงงานในภาคการ ผลิตหรือเรียกว่ากลุ่มคนรากหญ้าในสังคม

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2549) นำแนวคิดเรื่องของการมองในมุมที่กลับกัน โดยไม่อาศัยตัวชี้วัดของความเท่าเทียมกันของรายได้แต่เป็นการกล่าวถึงการเท่าเทียมกันของโอกาสกล่าวว่ามันทุกคนนั้นควรมีโอกาสที่เท่าเทียมกันในทุก ๆ เรื่องรวมทั้งการหาหนทางที่ดีให้กับ

ชีวิตของตัวเอง สร้างความเท่าเทียมกันดูเป็นสิ่งที่ดี หรือ ตัวกฎหมายจะสามารถทำให้ได้มากกว่า

ศุภเจสน์ จันทรสาส์น (2552) ความเหลื่อมล้ำมักถูกมองในรูปแบบของการกระจายรายได้ที่ไม่เป็นธรรม และก่อให้เกิดการกระจุกตัวของรายได้ ซึ่งผู้ที่มีรายได้สูงมักจะกระจุกตัวกันกับกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้น ไม่มีการจัดสรรไปอย่างเท่าเทียมให้กับประชาชนในกลุ่มอื่นๆ เพราะฉะนั้นฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้นของประเทศไม่ได้เป็นการบ่งบอกถึงสภาพความเป็นอยู่ และคุณภาพของชีวิตของประชาชนในประเทศอย่างแท้จริง

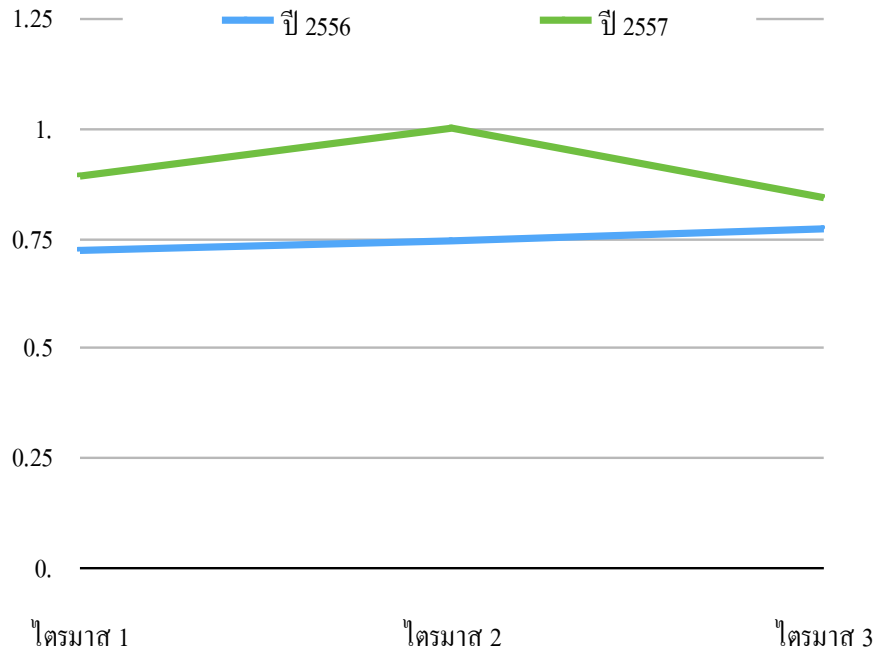
ความหมายของความเหลื่อมล้ำนั้นยังไม่สามารถหาคำจำกัดความที่ชัดเจนและตรงตัว แต่ทว่ามีหลายมิติของเนื้อหาอยู่มากที่น่าสนใจคือ ความเหลื่อมล้ำนั้นจะถูกตัดสินเพียงจากการวัดการกระจายรายได้ หรือฐานะทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน ซึ่งทำให้เกิดช่องว่างขึ้น แต่แท้จริงแล้วนั้นความเหลื่อมล้ำนั้น ควรจะมองเป็นเรื่องของโอกาสมากกว่า โอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรซึ่งเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มคน ๆ นั้น ซึ่งมีความไม่เท่าเทียมกัน ทั้งนี้ เมื่อพูดถึงเรื่องของโอกาสจึงเป็นหน้าที่ของภาครัฐ ที่จะเข้ามาทำหน้าที่ในการกระจายโอกาสให้กับประชาชนทุกกลุ่มได้อย่างเท่าเทียมกัน เพื่อเป็นการตอบสนองการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมที่เกิดขึ้น

อย่างไรก็ตาม จากคำนิยามของความเหลื่อมล้ำในข้างต้น ถือว่าเป็นบ่อเหตุของปัญหาในหลายภาคส่วนในสังคมไทย ดังนั้นการขจัดความไม่เท่าเทียมกันภายในสังคม สามารถเริ่มได้โดยการใช้กฎหมายเข้ามาช่วยในการจัดปัญหาดังกล่าว ในวิธีการเบื้องต้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้กำหนดไว้ในมาตรา 30 เรื่องความเสมอภาคของบุคคลไว้ว่า บุคคลารย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจ หรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมือง อันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้

อัตราการว่างงาน(ร้อยละ) เปรียบเทียบระหว่าง ปี พ.ศ. 2556 - พ.ศ. 2557 ใน 3 ไตรมาสแรกของปี

อัตราความจนในประเทศไทยที่พุ่งสูงขึ้นอย่างมีนัยยะตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 โดยแสดงให้เห็นถึงอนาคตของความเหลื่อมล้ำทางสังคมระหว่างคนรวยและคนจนที่ช่องว่างนั้นจะมีมากขึ้น

แผนภาพที่ ๓-๑ เปรียบเทียบอัตราการว่างงาน

จากแผนภาพข้างต้น จะเห็นได้ว่า ในปีที่ผ่านมาอัตราการว่างงานสูงขึ้นกว่าปี 2556 อย่างเห็นได้ชัด กล่าวได้ว่านอกจากอัตราความจนแล้วนั้น การว่างงานถือว่าเป็นตัวชี้วัดอีกประการหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงเศรษฐกิจในประเทศไทยว่าเป็นไปในทิศทาง อัตราการว่างงานถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของความเหลื่อมล้ำทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขาดความมั่นคงทางอาชีพที่สามารถนำไปสู่โอกาสในความไม่เท่าเทียมกันในสังคมได้

จากงานวิจัยโครงการพัฒนาความเป็นธรรมทางสังคม เพื่อสังคมสุขภาวะ สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ดำเนินงานตั้งแต่ปี 2554 - 2555 ได้มองลึกไปถึงปัจจัยเชิงโครงสร้างและรากเหง้า ที่เอื้อให้เกิดความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรมในสังคม ซึ่งก่อให้เกิดความขัดแย้ง ทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองในสังคมไทย และชี้ให้เห็นว่าผู้ที่มักเสียเปรียบที่สุดในโครงสร้างที่เหลื่อมล้ำ ก็คือกลุ่มคนที่ยากจนที่สุดในสังคมไทย เช่น กลุ่มแรงงาน เกษตรกร กลุ่มชาวเล กลุ่มชาติพันธุ์ เป็นต้น กลุ่มคนเหล่านี้มักได้รับผลกระทบมากที่สุดจากโครงสร้างที่ไม่เท่าเทียม และมักถูกผลักให้กลายเป็นกลุ่มชายขอบของสังคมแม้ว่ารัฐไทยจะมีการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจและมินโยบายด้านการ “พัฒนา” แต่กลุ่มคนที่ยากจนกลับจนลง และมีสุขภาวะที่ย่ำแย่ลง ในขณะที่คนที่มีอำนาจและผู้ที่มิฐานะร่ำรวยกลับได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ มากขึ้นเรื่อย ๆ นำไปสู่ช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจนที่ถ่างห่างให้ห่าง จากกันเรื่อย ๆ เป็นความเหลื่อมล้ำทางสังคมที่นับวันจะรุนแรงมากขึ้น แนวคิดของความยากจน ความยากจนไม่ได้เป็นเพียงเพราะ

เรื่องของบุคคล เช่น ยากจนเพราะชาติกำเนิด ฟ้าลิขิต หรือความเกียจคร้าน แต่อาจเป็นเพราะ “ถูกทำให้ยากจน” เนื่องจากโครงสร้างทางสังคมแบบใหม่ที่ประเทศไทย เปิดรับ เช่น ระบบทุนนิยมเสรี ระบบอำนาจการเมืองแบบรวมศูนย์ เป็นต้น

แนวคิดนี้สอดคล้องกับทัศนะของ นิธิ เอียวศรีวงศ์ ซึ่งมองว่าความยากจนดำรงอยู่ได้เพราะระบบต่าง ๆ ในสังคมเป็นผู้กระทำให้มัน เกิดขึ้น และกระทำให้มันดำรงอยู่ โดยปัจเจกบุคคลเป็นเหยื่อของปรากฏการณ์ทางสังคมนั้น ๆ

สาเหตุที่ทำให้เกิดความยากจนขึ้นในสังคมไทยมีอยู่สองประการใหญ่ ๆ คือ

1. การจัดการทรัพยากร ที่รวมศูนย์โดยรัฐ โดยรัฐจัดสรรทรัพยากรโดยมุ่งเอาผลกำไรเป็นตัวตั้ง แทนที่จะมองการดำรงชีวิตของคน เป็นตัวตั้ง ทำให้เกิดการกีดกันคนจำนวนมากไม่ให้เข้าถึงทรัพยากรที่รัฐเอาไปใช้เพื่อทำกำไรในตลาด หรือไม่ก็ปล่อยให้ทรัพยากรเหล่านั้นตกอยู่ในมือของผู้ที่สามารถทำกำไรในตลาดได้

2. เมื่อคนถูกกีดกัน ไม่ให้สามารถเข้าถึงทรัพยากรซึ่งคนส่วนใหญ่ที่ถูกกีดกันนี้มักเป็นคนจนคนเหล่านี้จึงไม่มีอำนาจในการต่อรองความด้อยอำนาจของคนจน เป็นเหตุให้เขาจึงจนลงและไม่มีทางเงยหัวได้เลย โดยนอกจากคนจนจะไม่สามารถเข้าถึงทรัพยากรที่เป็นตัววัตถุ เช่น ทรัพยากรธรรมชาติได้แล้ว พวกเขายังไม่สามารถเข้าถึง กระบวนการตัดสินใจทางการเมือง และทรัพยากรทางการเมืองสมัยใหม่ เช่น สื่อต่าง ๆ ซึ่งสามารถเป็นช่องทางให้กลุ่มคนเหล่านี้สามารถแสดงออกถึงความต้องการของพวกเขาได้ รวมถึงการเข้าถึงบริการของรัฐอีกด้วย

ความเหลื่อมล้ำในสังคมสามารถแบ่งได้เป็นสามมิติ กล่าวคือ ในมิติของ เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

๑. ด้านความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ สามารถมองเห็นได้จากปรากฏการณ์ความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ ทรัพย์สิน และการถือครองที่ดิน ซึ่งบ่งชี้ว่ามีบางกลุ่มร่ำรวย บางกลุ่มยากจน

๒. ด้านความเหลื่อมล้ำทางสังคมเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในโครงสร้างทางสังคมที่กำหนดให้คนในสังคมไม่เท่าเทียมกัน เช่น การจัดช่วงชั้นของสังคม ความแตกต่างทางเพศ เชื้อชาติ อายุ ความไม่สมประกอบหรือสถานภาพของบุคคล เป็นต้น

๓. ความเหลื่อมล้ำทางการเมือง ซึ่งเป็นเรื่องของอำนาจ ที่มองว่าคนส่วนหนึ่งในสังคมไร้สิทธิ์ไร้เสียง เข้าไม่ถึงสิทธิทางการเมือง หรือมีสิทธิน้อยกว่าคนกลุ่มอื่นในสังคม ความเหลื่อมล้ำเช่นนี้เกิดขึ้นได้ ในโครงสร้างสังคมที่มีกลไกทำให้ผู้ที่อยู่ในกลุ่มที่มีอำนาจมาก มีสิทธิพิเศษเหนือกว่า หรือเข้าถึง ทรัพยากรและบริการต่าง ๆ ได้มากกว่าผู้ที่อยู่ในกลุ่มที่มีอำนาจด้อยกว่า ความเหลื่อมล้ำที่ซ่อนเร้น เป็นความเหลื่อมล้ำในมิติทางวัฒนธรรม ที่อยู่ลึกในโครงสร้างของ

สังคม และเป็นความเหลื่อมล้ำในเชิงเปรียบเทียบ ซึ่งเกิดจากการเปรียบเทียบ จุดเทียบเคียงในระดับใดระดับหนึ่ง ที่อยู่บนโครงสร้างของสังคมที่มีช่วงชั้น ซึ่งถูกกำกับด้วยแบบแผน วิธีคิด และกฎระเบียบสังคม ปัญหาความยากจนในสังคมไทย ไม่ได้มาจากการขาดแคลนทรัพยากร แต่มาจากการกระจายทรัพยากรอย่างไม่ถูกต้องและไม่เป็นธรรม จะเห็นได้จากการจัดการทรัพยากรสาธารณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ดินแนวทางการจัดการทรัพยากรสาธารณะที่ผ่านมาจัดวางอยู่บนฐานคิด ทูนิยมเสรีโดยไม่ได้ปรับเงื่อนไขการใช้ประโยชน์และกลไกที่จะทำให้ประชาชนเข้าถึงทรัพยากรอย่างเท่าเทียมกัน

นอกจากปัญหาความเหลื่อมล้ำที่ได้กล่าวถึงข้างต้นแล้ว สภาพปัญหาของระบบราชการที่สั่งสมมานาน จัดได้ว่าเป็นอีกประเด็นสำคัญที่จะต้องนำมาวิเคราะห์ เนื่องจากเป็นสาเหตุหนึ่งซึ่งนำมาซึ่งสาเหตุของความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย ปัญหาการเข้าถึงบริการของรัฐเป็นปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นมานานในสังคมโดยที่ภาครัฐยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหานี้เท่าที่ควร ดังนั้นการกำหนดยุทธศาสตร์ที่สามารถแก้ไขปัญหา และเสริมสร้างระบบราชการรวมถึงการบริการสาธารณะให้มีขีดสมรรถนะสูงสามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงในบริบทด้านต่าง ๆ ให้สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชน น่าจะสามารถลดความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยในปัจจุบันได้ โดยอาจแบ่งหัวข้อที่จะต้องได้รับการพัฒนาในระยะต่อไปออกเป็น 4 ประเด็นหลัก ดังนี้

1. คุณภาพการให้บริการประชาชน : แม้ว่าการพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนของหน่วยงานของรัฐในช่วงที่ผ่านมาจะส่งผลให้ประชาชนมีความพึงพอใจเพิ่มมากขึ้น และได้รับรางวัลยกย่องชมเชย ในระดับนานาชาติ อย่างไรก็ตามยังพบว่าหน่วยงานที่เสนอผลงานเพื่อขอรับรางวัลคุณภาพการให้บริการประชาชนยังจำกัดอยู่ในวงแคบ อีกทั้งยังไม่มีการนำผลงานดังกล่าวไปขยายผลหรือต่อยอดเท่าที่ควรทำให้การพัฒนาคุณภาพการให้บริการของภาคราชการไม่ขยายตัวและก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับความต้องการของประชาชนมีความเป็นพลวัตแปรผันตามกาลเวลา และมีแนวโน้มความต้องการเฉพาะที่เป็นปัจเจกบุคคลเพิ่มมากขึ้น ทำให้ภาครัฐต้องเน้นการจัดบริการในเชิงรุก ตลอดจนพัฒนาไปสู่การให้บริการในรูปแบบการให้บริการทางเลือกที่หลากหลายมากขึ้น

2. ขีดสมรรถนะขององค์กร : การพัฒนาระบบราชการจำเป็นต้องมุ่งเน้นให้ความสำคัญในเรื่องของการปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานให้มีขีดสมรรถนะสูงและมีความทันสมัย ต้องเร่งนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานให้มากขึ้น เพื่อปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและสามารถให้บริการประชาชนได้อย่างต่อเนื่องในทุกสถานการณ์ รวมทั้งยังมีความจำเป็นต้องบริหารจัดการและพัฒนาคุณภาพของกำลังคนภาครัฐให้เหมาะสม เพื่อเพิ่มผลิตภาพใน

การปฏิบัติงาน สร้างนวัตกรรม ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

3. การบูรณาการการดำเนินงานระหว่างหน่วยงาน และการดำเนินงานร่วมกับภาคส่วนอื่น : บทเรียนจากการบริหารจัดการมหาดุทกภัยที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2554 ซึ่งให้เห็นว่าภารกิจของภาครัฐในพลวัตของการเปลี่ยนแปลงไม่สามารถบรรลุผลได้ด้วยบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง แต่จำเป็นต้องอาศัยการบูรณาการและเชื่อมโยงกันระหว่างหน่วยงานของรัฐในสังคม นอกจากนี้ ยังต้องปรับระบบการทำงานในลักษณะแบบร่วมมือกันกับภาคส่วนอื่น เช่น ธุรกิจเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาสังคม/ประชาชนมากขึ้น เนื่องจากในปัจจุบันภาคส่วนอื่นมีความเข้มแข็งมากขึ้น ในขณะที่ภาครัฐเองยังคงประสบกับปัญหาในการปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคโลกาภิวัตน์

4. ความโปร่งใสในการปฏิบัติราชการ : แนวโน้มปัญหาทุจริตคอร์รัปชันของประเทศไทยในช่วงเวลาที่ผ่านมา แสดงให้เห็นว่าปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาสำคัญในระดับประเทศที่สั่งสมมาเป็นเวลานาน แม้ว่าจะได้ให้ความสำคัญในเรื่องการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันและระดมสรรพกำลังความร่วมมือจากทุกภาคส่วนแต่ก็จะต้องมีการดำเนินงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยเฉพาะการลดทุจริตคอร์รัปชันในกระบวนการดำเนินงานของภาครัฐ ทั้งในด้านการให้บริการประชาชนและการดำเนินงานภายใน เช่น การจัดซื้อจัดจ้าง และการบริหารสินทรัพย์ของภาครัฐ เป็นต้น เพื่อลดความสูญเสียของภาครัฐในระยะยาวและสร้างความเชื่อถือไว้วางใจของประชาชนประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นสิ่งท้าทายที่สำคัญในการกำหนดกรอบทิศทางการพัฒนาระบบราชการในช่วง 6 ปีข้างหน้า โดยเฉพาะการพัฒนากลไกราชการให้สามารถขับเคลื่อนนโยบายต่าง ๆ ของรัฐบาลไปสู่การปฏิบัติเสริมสร้างขีดสมรรถนะให้สามารถรองรับต่อการเปลี่ยนแปลงในบริบทด้านต่าง ๆ การสร้างสมดุล และลดความเหลื่อมล้ำ การปรับระบบบริหารจัดการภายในภาครัฐ และการบริหารงานแบบบูรณาการเพื่อให้เกิดความร่วมมือไปในทิศทางเดียวกัน

การบริการของรัฐกับโอกาสในการเข้าถึงของผู้รับบริการ

การบริการสาธารณะหรือการบริการของรัฐ หมายถึง องค์กรที่มีขึ้นเพื่อสนองความต้องการส่วนรวมของประชาชน หรือทำให้เกิดความสะดวกสบายในการอยู่ร่วมกันในชุมชน เช่น องค์กรการรถไฟ องค์กรแก๊ส หรือองค์กรขนส่งสาธารณะ เป็นต้น (Black, 1990) โดยองค์กรดังกล่าวมุ่งเน้นถึงภาระของฝ่ายปกครองที่จะต้องดำเนินการในฐานะรัฐสวัสดิการ (Welfare State) และมีรูปแบบในการจัดทำแตกต่างกันไปตามลักษณะของงานที่องค์กรฝ่ายปกครองนั้นๆ รับผิดชอบ โดยมีกฎหมายรองรับเพื่อประโยชน์ของมหาชน

ในประเทศไทย ศาสตราจารย์ประยูร กาญจนกุล (2533) ได้ให้คำจำกัดความหมายของ

บริการสาธารณะว่า หมายความว่า กิจกรรมที่อยู่ในความอำนาจหรืออยู่ในความควบคุมของฝ่ายปกครองที่จัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนองความต้องการส่วนรวมของประชาชน

การบริการของรัฐมีเงื่อนไขสำคัญ 3 ประการ คือ

1. บริการสาธารณะต้องดำเนินไปอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง
2. บริการสาธารณะที่จัดทำขึ้นต้องให้เอกชนมีสิทธิได้รับประโยชน์โดยเท่าเทียมกัน
3. การจัดบริการสาธารณะจะต้องปรับให้เหมาะสมกับความต้องการของประชาชนตลอดเวลา

ปัจจุบันโอกาสในการเข้าถึงการบริการของรัฐในประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปตามระยะเวลา ดังนั้นการบริการของรัฐจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนไปด้วย เพื่อความทันสมัยและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนที่เปลี่ยนแปลงไป สาเหตุหลักของการปฏิรูปการบริการภาครัฐนั้นเกี่ยวข้องกับกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งส่งผลทำให้ประเทศเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ภาครัฐและภาคเอกชนต้องปรับตัว เพิ่มศักยภาพในการบริหารงานเพื่อตอบสนองต่อความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละยุคสมัย

แนวคิดที่นำมาประยุกต์ในการปฏิรูปการบริการภาครัฐ คือ แนวคิดของ Hood ที่เรียกว่า การจัดการภาครัฐแนวใหม่ แจกแจงรายละเอียดได้ ดังนี้

1. จัดการโดยนักวิชาชีพที่ชำนาญการ หมายถึง ให้ผู้จัดการมืออาชีพได้จัดการด้วยตัวเองด้วยความชำนาญ โปร่งใส และมีความสามารถในการใช้ดุลพินิจ เหตุผลก็เพราะเมื่อผิดชอบต่อหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายแล้วก็จะเกิดความรับผิดชอบต่อการตรวจสอบจากภายนอก
2. มีมาตรฐานและการวัดผลงานที่ชัดเจน หมายถึง ภาครัฐจึงต้องมีจุดมุ่งหมายและเป้าหมายของผลงาน และการตรวจสอบจะมีได้ก็ต้องมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน
3. เน้นการควบคุมผลผลิตที่มากขึ้น หมายถึง การใช้ทรัพยากรต้องเป็นไปตามผลงานที่วัดได้ เพราะเน้นผลสำเร็จมากกว่าระเบียบวิธี
4. แยกหน่วยงานภาครัฐออกเป็นหน่วยย่อย ๆ หมายถึง การแยกหน่วยงานใหญ่ ออกเป็นหน่วยงานย่อย ๆ ตามลักษณะสินค้าและบริการที่ผลิต ให้เงินสนับสนุนแยกกัน และติดต่อกันอย่างเป็นอิสระ
5. เปลี่ยนภาครัฐให้แข่งขันกันมากขึ้น หมายถึง การเปลี่ยนวิธีทำงานไปเป็นการจ้างเหมาและประมูลเหตุผลก็เพื่อให้ฝ่ายที่เป็นปรปักษ์กัน เป็นคู่แข่งสำคัญที่จะทำให้ต้นทุนต่ำและมาตรฐานสูงขึ้น

6. เน้นการจัดการตามแบบภาคเอกชน หมายถึง การเปลี่ยนวิธีการแบบข้าราชการไปเป็นการยืดหยุ่นในการจ้างและให้รางวัล

7. เน้นการใช้ทรัพยากรอย่างมีวินัยและประหยัด เช่น การตัดค่าใช้จ่าย เพิ่มวินัยการทำงาน หักยัดยั้งการเรียกร้องของสหภาพแรงงาน จำกัดต้นทุนการปฏิบัติ เหตุผลก็เพราะต้องการตรวจสอบความต้องการใช้ทรัพยากรของภาครัฐ และ “ทำงานมากขึ้นโดยใช้ทรัพยากรน้อยลง”

แนวคิดดังกล่าวนำมาปฏิบัติในสังคมไทย โดยผลคือการเปลี่ยนแปลงในการทำงานของหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ ยกตัวอย่างเช่น พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2545 มีการปรับปรุงระบบบริหารราชการเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานตอบสนองต่อการพัฒนาประเทศและการให้บริการแก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยกำหนดให้การบริหารราชการแนวทางใหม่ต้องมีการ กำหนดนโยบาย เป้าหมาย และแผนการปฏิบัติงานเพื่อให้สามารถประเมินผลการปฏิบัติราชการในแต่ละระดับได้อย่างชัดเจน มีกรอบการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเป็นแนวทางในการกำกับการกำหนดนโยบายและการปฏิบัติราชการ และเพื่อให้กระทรวงสามารถจัดการบริหารงานให้เป็นไป ตามเป้าหมายได้ จึงกำหนดให้มีรูปแบบการบริหารใหม่ โดยกระทรวงสามารถแยกส่วนราชการจัดตั้งเป็นหน่วยงานตามภาระหน้าที่ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวและสอดคล้องกับเป้าหมายของงานที่จะต้องปฏิบัติและกำหนดให้มีกลุ่มภารกิจของส่วนราชการต่าง ๆ ที่มีงานสัมพันธ์กัน เพื่อที่จะสามารถกำหนดเป้าหมายการทำงานร่วมกันได้

รวมไปถึงมาตรา 3/1 ได้กำหนดให้การพัฒนาระบบราชการต้องสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม ความต้องการของประชาชนและทันต่อการบริหารราชการตามพระราชบัญญัตินี้ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐควมมีประสิทธิภาพ ความคุ้มค่าในเชิงภารกิจแห่งรัฐ การลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน การลดภารกิจและยุบเลิกหน่วยงานที่ไม่จำเป็น การกระจายภารกิจและทรัพยากรให้แก่ท้องถิ่น การกระจายอำนาจตัดสินใจ การอำนวยความสะดวกและการตอบสนองความต้องการของประชาชน ทั้งนี้ โดยมีผู้รับผิดชอบต่อผลของงาน

ประเด็นที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการมองเห็นถึงประสิทธิภาพของการบริการของรัฐคือการเข้าถึงบริการของรัฐ ทั้งนี้ประชาชนเป็นเป้าหมายสำคัญเนื่องจากบริการต่าง ๆ ที่จัดการโดยภาครัฐนั้นล้วนแต่มีเป้าหมายในการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนทั้งสิ้น ปัจจุบันโอกาสในการเข้าถึงบริการต่าง ๆ นั้นยังไม่ครอบคลุมต่อประชาชนโดยรวม อันเนื่องมาจากปัญหาทางเศรษฐกิจทางสังคม หรือปัจจัยอื่น ๆ ที่เป็นอุปสรรคในการเข้ารับบริการของรัฐ อย่างไรก็ตามภาครัฐนั้นมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เพื่อที่จะทำให้การบริการต่าง ๆ สามารถเข้าถึงประชาชนได้อย่างแท้จริง

แนวคิดระบบสวัสดิการสังคม

ในหลายประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มประเทศตะวันตก เช่น สวีเดน อิตาลี ฯลฯ ต่างก็เป็นรัฐสวัสดิการ กล่าวคือ ภาครัฐเป็นผู้รับภาระค่าใช้จ่ายทั้งหมดและทำการเก็บภาษีในระดับที่สูงเพื่อสามารถรับภาระได้ อย่างไรก็ตามแนวคิดดังกล่าวก็มีข้อเสียที่ว่าก่อให้เกิดการเบี่ยงเบนของกลไกตลาดเป็นอย่างมาก เนื่องจากการเก็บภาษีจำนวนมาก ทำให้ภาครัฐนั้นมีขนาดใหญ่มาก หากเทียบกับระบบเศรษฐกิจในแต่ละประเทศนั้น โดยรายรับและรายจ่ายของภาครัฐสามารถคิดเป็นครึ่งหนึ่งของรายได้ทั้งประเทศในแต่ละปี นอกจากนี้ยังส่งผลทำให้ภาคส่วนอื่นของสังคมเข้าร่วมรับภาระในการจัดการสวัสดิการอีกด้วย

องค์ประกอบของระบบสวัสดิการสังคม โดยทั่วไป องค์ประกอบของระบบสวัสดิการ ประกอบด้วย

การให้บริการสังคม (social service) หมายถึง การที่รัฐให้บริการขั้นพื้นฐานกับประชาชนทุกคน เช่น การให้การศึกษาฟรี 15 ปี การให้ประกันสุขภาพกับทุกคน การให้บริการฝึกฝีมือแรงงาน เป็นต้น

1. ระบบประกันสังคม (social security หรือ safety net) หมายถึง ระบบที่ช่วยเหลือประชาชนในกรณีที่ประสบปัญหาเป็นครั้งคราว เช่น ตกงาน พิษผลเสียหาย ราคาพืชผลตกต่ำ สิทธิประโยชน์จากองค์ประกอบนี้มีลักษณะชั่วคราว แต่อาจมีบางโครงการที่มีลักษณะถาวร เช่น สิทธิได้รับประโยชน์จากการว่างงานในระบบประกันสังคม การได้ประโยชน์จะเกิดก็ต่อเมื่อผู้ประกันตนว่างงานลง แต่สิทธิในการได้รับการประกันมีลักษณะถาวรราบเท่าที่ผู้ประกันตนยังอยู่ในระบบ

2. ระบบการช่วยเหลือทางสังคม (social assistance) หมายถึง ระบบที่มุ่งดูแลผู้ด้อยโอกาส เช่น คนพิการ ผู้ป่วยเรื้อรังที่ทำงานไม่ได้ เป็นต้น สิทธิประโยชน์ในระบบนี้มีลักษณะกึ่ง ชั่วคราวถึงถาวร เนื่องจากผู้มีสิทธิ์มักมีลักษณะถาวร เช่น พิการถาวร ป่วยถาวร เป็นต้น

3. ระบบการส่งเสริมสนับสนุนหุ้นส่วนทางสังคม เป็นการบริหารจัดการเพิ่มเติมเพื่อให้ระบบสวัสดิการสังคมทำงานได้ดียิ่งขึ้น เช่น การส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคม ส่งเสริมความเท่าเทียมกันในการมีชีวิตในสังคม เป็นต้น

ระบบรัฐสวัสดิการนั้นได้ปรากฏมาเป็นเวลายาวนานในหลายประเทศ ต่อไปนี้จะยกตัวอย่างถึงลักษณะของการบริหารแต่ละประเทศที่ส่งผลต่อการเข้าถึงของการรับบริการของรัฐของประชาชน

ซิมบับเว

ซิมบับเวเป็นประเทศที่มีประวัติอันยาวนานและหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นตั้งแต่ยุคก่อนอาณานิคม ช่วงอาณานิคม และยุคเผด็จการ ที่ขัดขวางและจำกัดการพัฒนาทางเศรษฐกิจและประชาสังคม ความล้มเหลวของสถาบันทางการเมืองและทางเศรษฐกิจ รวมไปถึงประชาสังคมที่อ่อนแอของซิมบับเว นำไปสู่ลักษณะของการเข้าถึงการบริการของรัฐที่จำต้องแสวงหาความจำเป็นและได้รับการสนับสนุน โดยความช่วยเหลือจากนานาชาติ ประกอบด้วยการสนับสนุนจากทางภาครัฐที่ไม่เพียงพอ สังคมโดยรวมจึงต้องอาศัยผลประโยชน์จากการค้าเป็นหลัก อีกทั้งระดับความจนที่สูง การขาดแคลนความช่วยเหลือจากภาครัฐ

อาร์เจนตินา

อาร์เจนตินาเปลี่ยนผ่านจากการปกครองแบบเผด็จการไปยังประชาธิปไตยในปี ค.ศ. 1983 เนื่องด้วยการปกครองที่หยาบชงักในช่วงเวลาหนึ่งและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต่อมา แต่เมื่อได้การปกครองแบบประชาธิปไตยกลับคืนมา เกิดการเปลี่ยนแปลงในรัฐบาลและเศรษฐกิจ ที่กระตุ้นให้เกิดการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประชาคมและรัฐใหม่ขึ้น เนื่องด้วยการพึ่งพาภาครัฐหรือภาคเศรษฐกิจที่ไม่เพียงพอในช่วงเศรษฐกิจตกต่ำ เนื่องด้วยสภาพเศรษฐกิจที่ต่ำกว่าประเทศซิมบับเวอาร์เจนตินามีการรวบรวมกลุ่มคนที่มีเป้าหมายคล้ายกัน ทำให้ไม่ต้องอาศัยความช่วยเหลือจากทางนานาชาติมากนัก โดยภาพรวมด้วยความช่วยเหลือจากรัฐสวัสดิการ การบริจาค และการสนับสนุนจากนานาชาติอันน้อยนิด

อิตาลี

เช่นเดียวกับประเทศแถบยุโรปตะวันตก อิตาลีเป็นรัฐสวัสดิการ การเกิดของกิจการเพื่อสังคมในอิตาลีแสดงให้เห็นถึงการก่อร่างของประชาสังคม ในลักษณะของความร่วมมือทางสังคม เริ่มแรก ประชาสังคมตอบสนองต่อสถานะการตกงานในหมู่ประชากรที่ด้อยโอกาสในการทำงาน ความสำเร็จของการร่วมมือทางสังคมนำไปสู่การเรียกร้องและสนับสนุนรัฐสวัสดิการ ซึ่งใช้ในการช่วยเหลือและผลักดันนโยบายแก่ผู้ด้อยโอกาสในการสร้างอาชีพ ผลจากการดำเนินงานของกิจการเพื่อสังคมในอิตาลีมุ่งเน้นในเรื่องประโยชน์ทางสังคมและการร่วมมือทางสังคมมีพันธมิตรกับการสนับสนุนทางการเงินจากรัฐบาลและนโยบาย การมุ่งเน้นในด้านการสร้างอาชีพและการพึ่งพาอาศัยต่อรัฐสวัสดิการ

สหรัฐอเมริกา

ประชาสังคมในสหรัฐอเมริกามีรูปแบบเชิงเสรีนิยม และมีลักษณะขนาดใหญ่ มีความหลากหลายของกิจกรรม การสนับสนุนจากอาสาสมัคร และเป็นอิสระจากรัฐ กิจการเพื่อสังคมในสหรัฐอเมริกาก็มีลักษณะเช่นเดียวกันกับประชาสังคม ที่เป็นอิสระจากรัฐบาล เนื่องจากปราศจาก

การเกี่ยวข้องของรัฐสวัสดิการและกิจกรรมที่แตกต่าง นอกจากนี้องค์การที่ไม่แสวงหาผลกำไรก็เข้ามาทำการค้าเพื่อสร้างผลประกอบการและการเจริญเติบโต อันเนื่องมาจากภาวะขาดแคลนจากการบริจาคมและความซบเซาของรัฐบาล

สวีเดน

สวีเดนเป็นที่รู้กันว่ามีเศรษฐกิจที่เข้มแข็งและเป็นรัฐสวัสดิการขนาดใหญ่ได้ให้การปกป้องทางสังคมอย่างสูง ในด้านประชาสังคมสวีเดนมีรูปแบบประชาธิปไตยเชิงสังคมที่มีความหลากหลายต่ำ แต่มีการอาสาสมัครสูง อันเนื่องมาจากการเป็นรัฐสวัสดิการจึงทำให้การบริการทั้งหลายนั้นมาจากภาครัฐ ไม่ว่าจะเป็นด้านสุขภาพ การศึกษา และสวัสดิการสังคม เป็นต้น ภาครัฐจึงเป็นตัวสนับสนุนทางการเงินและปัจจัยอื่น ๆ ให้แก่องค์กรต่าง ๆ ที่เข้ามาช่วยเหลือหรือสนับสนุนการทำงานของรัฐอีกด้วย

สวัสดิการพื้นฐานในประเทศไทย ประกอบด้วย

1. สวัสดิการก่อนเกิด เป็นสวัสดิการที่ได้รับผ่านแม่ที่อุ้มท้อง มีการบำรุงครรภ์อย่างถูกต้องซึ่งประกอบด้วยการดูแลจากบุคลากรทางการแพทย์ การได้รับโภชนาการที่ครบถ้วนสำหรับตนเองและสำหรับทารกในครรภ์

2. สวัสดิการสำหรับเด็กและนักเรียน รัฐช่วยค่าเลี้ยงดูบุตรให้เด็กไทยทุกคน ในอัตราที่เท่ากับสิทธิประโยชน์ผ่านกองทุนประกันสังคมคือ คนละ 400 บาทต่อคนต่อเดือน จนอายุ 6 ปี มีศูนย์เด็กเล็กที่ดูแลเด็กก่อนวัยเรียนทุกคน อย่างทั่วถึงทั้งด้านโภชนาการ การพัฒนาสติปัญญา (ไอคิว) และพื้นฐานทางอารมณ์ (อีคิว) รวมทั้งสถานสงเคราะห์เด็กสำหรับช่วยเหลือเด็กทุกคนที่ประสบปัญหาทางสังคม สำหรับด้านการศึกษาจัดให้เรียนฟรีเป็นระยะเวลา 15 ปี โดยเพิ่มค่าครองชีพเพิ่มเติมให้กับครอบครัวนักเรียนที่ยากจน (เช่นค่าเดินทางมาโรงเรียน) เพิ่มระดับคุณภาพการศึกษาให้เท่าเทียมกันมากขึ้น คือเปิดโอกาสการเข้าถึงการศึกษาโดยไม่มีสิ่งกีดกั้น นอกจากนี้ยังรวมถึงการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาทั้งระบบ การศึกษาทางเลือกอื่น ๆ (การศึกษา นอกโรงเรียนการศึกษาตามอัธยาศัย) และการศึกษาที่ครอบคลุมชนกลุ่มน้อย

3. สวัสดิการสำหรับคนวัยทำงาน แรงงานนอกระบบทุกคนมีสวัสดิการใกล้เคียงกับแรงงานในระบบมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้โดยรัฐบาลจ่ายเงินสมทบเท่ากับที่สมทบให้แรงงานในระบบและอาจสมทบเพิ่มในส่วนของนายจ้างที่แรงงานนอกระบบไม่มีด้วย โดยรายจ่ายประกันสุขภาพนั้นใช้งบประมาณจากโครงการบัตรทองแทน นอกจากนั้นยังมีกองทุนการออมแห่งชาติ ช่วยให้เกิดการออมในวัยชรามากขึ้นเป็นส่วนเพิ่มจากเบี้ยยังชีพ 500 บาท และบำเหน็จบำนาญของข้าราชการ รัฐวิสาหกิจและผู้ประกันตน ในโครงการประกันสังคมสำหรับแรงงานแล้ว

สวัสดิการอีกเรื่องที่ยังจัดการได้ไม่ดีพอในปัจจุบันแต่เริ่มเป็นที่เรียกร้องของแรงงานคือการฝึกฝีมือแรงงานและการจัดหางานที่ต้องปรับเรื่องประสิทธิภาพอย่างเร่งด่วน

4. สวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ ปัจจุบันและอนาคตอันใกล้ผู้สูงอายุทุกคนจะได้รับเงินช่วยค่าครองชีพ ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น บำเหน็จบำนาญ เบี้ยยังชีพ เงินออมจาก กอช. เป็นต้น แต่สำหรับผู้สูงอายุที่ยากจนนั้น เบี้ยยังชีพ 500 บาท อาจไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพขั้นพื้นฐานได้ จึงได้เสนอให้เพิ่มเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุจนเท่ากับเส้นความยากจน นอกจากนี้ ยังมีผู้สูงอายุที่ไม่สามารถพึ่งตนเองได้ (เรียกว่าผู้สูงอายุในภาวะพึ่งพิง) รัฐก็ควรดูแลคนเหล่านี้เป็นพิเศษ โดยมีเบี้ยเพิ่มเติมให้แก่ผู้สูงอายุในภาวะพึ่งพิง นอกจากนี้ รัฐยังคงต้องจัดตั้งอำนาจความสะดวกในการใช้ชีวิตประจำวันและมีสถานสงเคราะห์ผู้สูงอายุซึ่งถือเป็นด่านสุดท้ายที่จะเข้ามารองรับผู้สูงอายุกลุ่มที่ไม่มีคนดูแล

5. สวัสดิการสำหรับผู้พิการ คล้ายสวัสดิการผู้สูงอายุ คือมีค่าครองชีพพื้นฐานให้แบบถ้วนหน้าและมีเบี้ยยังชีพเพิ่มพิเศษให้แก่ผู้พิการที่ยากจนและอยู่ในภาวะพึ่งพิง รวมทั้งการจัดตั้งอำนาจความสะดวกในการใช้ชีวิตประจำวันและมีสถานสงเคราะห์ผู้พิการมารองรับดูแลผู้พิการที่ไม่มีครอบครัวหรือไม่มีผู้ดูแลระบบสวัสดิการสังคมถ้วนหน้าภายในปี พ.ศ. 2560

จากระบบสวัสดิการดังกล่าวจะเห็นได้ว่าประเทศไทยนั้นยังไม่เป็นรัฐสวัสดิการสมบูรณ์แบบ ทั้งนี้ยังมีการให้บริการสวัสดิการเบื้องต้นเพียงที่กลุ่มบุคคลหรือประชาชนสมควรที่จะได้รับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มคนชราและกลุ่มคนพิการที่ถือได้ว่าเป็นกลุ่มด้อยโอกาส จำต้องอาศัยความช่วยเหลือจากรัฐในการดูแลตนเองและการเลี้ยงชีพ

การแก้ไขปมเหลื่อมล้ำทางสังคมในแง่ของการเปลี่ยนบรรทัดฐาน เราจะมุ่งไปสู่สังคมแบบเสมอภาคมากขึ้น ซึ่งควรมีมิติที่จะคุ้มครองคนในสังคมได้อย่างถ้วนหน้า มุ่งไปสู่ความเป็น “สังคมประชา” การแก้ปมเหลื่อมล้ำ ที่จะได้ผลที่สุดสำหรับกลุ่มคนที่เสียเปรียบที่สุดในสังคมไทยคือ “การไม่เลือกปฏิบัติ” อย่าให้เกิดสองมาตรฐานทางเศรษฐกิจและสังคม ทั้งนี้ ควรจะดำเนินไปด้วยกลไกเชิงสถาบันใหม่ ๆ หรือปรับปรุงกลไกเดิมให้มีมิติของความเสมอภาค ดังนั้นสองเงื่อนไขสุดท้ายที่จะต้องสนับสนุนให้เกิดขึ้น สำหรับการพัฒนาความเป็นธรรมทางสังคมของขบวนการเคลื่อนไหวทุก กลุ่มคือ “ธรรมภิบาลที่ดี” และ “การไม่เลือกปฏิบัติ” ซึ่งเป็นหนทางหนึ่งในการเสริมสร้างความสมานฉันท์และการแก้ไขความขัดแย้งในสังคมได้อย่างแท้จริง

ความเหลื่อมล้ำ “3 ส่วน” ในสังคมไทย

ถ้าจะพูดถึงการแก้ไขความไม่เป็นธรรม ต้องให้เห็นก่อนว่า ความไม่เป็นธรรมในสังคมไทยมีอยู่ 3 ส่วน

1. ความไม่เป็นธรรมด้านเศรษฐกิจ คือ ปัญหาความยากจน ช่องว่างระหว่างคนรวย และคนจน ต่างกันถึง 13-14 เท่า หรือแม้กระทั่งเรื่องที่ดิน ชาวนาบอกว่าต่อไปจะไม่มีชาวนา ปลูกข้าวให้กินอีกแล้ว โดยพบว่าเกษตรกรประมาณ 1.5 ล้านครอบครัวไม่มีที่ดินทำกินของตัวเอง

2. ความเหลื่อมล้ำในเรื่องของการเมือง สิทธิทางการเมือง ขาดมิติของการมีส่วนร่วมของ ภาคประชาชน ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การพัฒนาพื้นที่ เช่น กรณีมาบตาพุด 20 ปี ของการมีนิคมอุตสาหกรรม เกษตรกรรม การพัฒนาที่ไม่สมดุล ทำให้การท่องเที่ยวที่ระยอง ที่ มาบตาพุด ถูกทำลายการเกษตรก็ล้มสลาย ทั้งสวนทุเรียน มังคุด กล้วย กล้วยไม้ เหลือแต่นิคม อุตสาหกรรมปัญหาไม่ได้เป็นเรื่องของไพร่ อำมาตย์ แต่เป็นปัญหาเรื่องของทุนที่เข้ามาครอบงำอยู่ ขณะนี้ โดยเฉพาะทุนอำนาจใหญ่ ๆ ของอดีตนายกรัฐมนตรี โครงสร้างอำนาจทางการเมือง กลายเป็นเรื่องของการผูกขาดอำนาจกับผลประโยชน์โดยทุนกับนักการเมือง ที่เราเรียกว่า "กลุ่ม อำนาจธุรกิจการเมือง" ซึ่งไม่ใช่แค่ส่วนกลาง แต่ได้ลงไปถึงระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะฉะนั้นจึงกลายเป็นเรื่องของธุรกิจการเมืองไปแล้ว

3. ความไม่เป็นธรรมที่เกิดกับคนที่ด้อยโอกาส เช่น คนพื้นเมือง ชาวจีนต่าง ๆ มอญแกม ชาวเล ชาวแม่เฒ่า ชาวมอญ คนอพยพจากประเทศลาว กัมพูชา เวียดนาม ซึ่งมีมาแล้ว เป็นร้อย ๆ ปี แต่ยังไม่ได้รับการรับรองสถานภาพ หรือแม้กระทั่งปัญหาเรื่องคนจนในเมือง สลัม ปัญหาเด็กด้อยโอกาสที่ถูกระบบทุนอุตสาหกรรมเข้าไปละเมิด เป็นต้น

สลากกินแบ่งรัฐบาลกับการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำและการเข้าถึงการบริการของรัฐ

"ช่วยราษฎร์ เสริมรัฐ ยืนหยัดยุติธรรม"

ภารกิจขององค์กรที่มีต่อการรับผิดชอบต่อสังคม ประกอบด้วย 3 ประการ ดังนี้

1. ภารกิจที่จะแบ่งเบาภาระของรัฐในด้านการสร้างงาน สร้างอาชีพให้แก่ ผู้ด้อยโอกาสเพื่อมีคุณภาพชีวิตที่ดีในสังคมที่หลากหลายของความต้องการ

2. องค์กรของรัฐที่มีวัตถุประสงค์ในการหารายได้เข้างบประมาณแผ่นดินเพื่อรัฐจะได้นำเอาไปใช้ในกิจการด้านสังคม ศาสนา การศึกษา การรักษาพยาบาล การกีฬา รวมถึงศิลปะ และวัฒนธรรมและอื่น ๆ ตามนโยบายของรัฐ

3. องค์กรถูกมองจากสังคม และจากสื่อ ๆ ว่าเป็นแหล่งอบายมุขที่ถูกต้องตามกฎหมายของรัฐการดำเนินงานคือ การออกรางวัลสลากเป็นภารกิจหลัก เป็นเรื่องของความหวัง

ความโลภทึบของประชาชน ภารกิจคือ องค์กรจำต้องที่จะสร้างความเชื่อ และความศรัทธาต่อ องค์กรกับสังคม ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการยื่นมืออยู่บนหลักแห่งความยุติธรรมเสมอ

ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมในปัจจุบันนั้นเกี่ยวพันกับหลากหลายปัจจัยปัญหาความ เหลื่อมล้ำเป็นปัญหาสำคัญที่ควรได้รับการแก้ไขโดยด่วนและสามารถเห็น ได้อย่างชัดเจนในสังคม ปัจจุบัน กล่าวคือมีการส่งผลกระทบต่อกลุ่มคนจำนวนหนึ่งทำให้พวกเขาได้รับความเดือดร้อน เนื่องจากความไม่เท่าเทียมทางสังคมขาดโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดและขาด โอกาสในการเข้าถึงบริการพื้นฐานที่สมควรได้รับ ไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจสังคม โดยจากที่กล่าวไว้ในข้างต้น นอกจากนี้ตลาดกินแบ่งยังมีเป้าหมายสำคัญในการดูแลผู้พิการ ซึ่ง เป็นกลุ่มคนด้อยโอกาสทางสังคมอย่างเห็น ได้ชัด

ปัจจุบันหลากหลายหน่วยงานให้การดูแลและส่งเสริมการดำรงชีพของผู้พิการ ไม่ว่าจะ เป็นหน่วยงานของรัฐ ที่จัดสรรรายได้ให้แก่ผู้พิการเป็นมูลค่าหลายล้านบาทต่อปี รวมไปถึง องค์กรมูลนิธิต่าง ๆ อีกมากมาย ที่ให้การสนับสนุนและเป็นกำลังใจในด้านต่าง ๆ สำนักงานสลาก กินแบ่งรัฐบาล ก็เป็นอีกหน่วยงานหนึ่ง ที่ดูแลส่งเสริมการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพของ ผู้พิการอย่างสม่ำเสมอ ด้วยการจัดสรร สลากกินแบ่งรัฐบาลและสลากบำรุงการกุศล ให้แก่ผู้พิการ รายย่อยรับไปจำหน่ายโดยตรงจัดสรรผ่านสมาคมผู้พิการประเภทต่าง ๆ รวมทั้งผ่านสภาสังคม สงเคราะห์แห่งประเทศไทย และองค์กรทหารผ่านศึก คิดเป็นสัดส่วนสลากที่จัดสรรให้กับผู้พิการ ร้อยละ 27 ของจำนวนสลากทั้งหมด ทั้งนี้ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้พิการ ลดภาระของ รัฐบาลและสังคม

สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล ยังได้จัดตั้งงบประมาณไว้จำนวนหนึ่ง สำหรับบริจาค ให้กับหน่วยงาน องค์กร ตลอดจนกิจกรรมและ โครงการเพื่อสาธารณกุศลและสาธารณประโยชน์ ด้าน ต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงการสนับสนุนกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้พิการในหลาย ๆ โครงการอีก ด้วยทั้งในด้านการส่งเสริมการศึกษา การฝึกอบรม พัฒนาอาชีพ การจัดสัมมนา ประชุม รวมทั้งกิจกรรมอื่น ๆ ที่จัดขึ้นโดยองค์กรของผู้พิการเพื่อประโยชน์ของสมาชิกและผู้พิการทั่วไป และการช่วยเหลือด้านกายอุปกรณ์ เช่น โครงการไม้เท้าสำหรับผู้พิการมองไม่เห็น โครงการ เครื่องช่วยฟังสำหรับผู้พิการทางการได้ยิน โครงการมูลนิธิขาเทียม ฯ เป็นต้น ซึ่งสามารถคิดเป็น จำนวนเงินทั้งหมด 9 ล้านบาท

สรุป

ปัญหาความเหลื่อมล้ำเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมานานในสังคม แต่ยากที่จะหาทางแก้ไขได้ อย่างชัดเจน อีกทั้งยังมีการถกเถียงถึงค่านิยมของความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นในสังคมไทย แม้ว่า

ความหมายหรือคำนิยามของความเหลื่อมล้ำนั้น ยังไม่สามารถหาคำจำกัดความได้อย่างชัดเจน นอกเหนือจากการวัดจากการกระจายรายได้หรือฐานะทางเศรษฐกิจแล้วนั้น ความเหลื่อมล้ำยังมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องของ “โอกาส” ไม่ว่าจะเป็นโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากร โอกาสทางการศึกษา โอกาสในการเข้าถึงบริการสาธารณะหรือบริการต่าง ๆ ของภาครัฐ เป็นต้น และกลุ่มบุคคลที่ได้รับผลกระทบหรือเสียเปรียบที่สุดในร่างสร้างความเหลื่อมล้ำ ก็คือกลุ่มคนที่ยากจนในสังคม เช่น กลุ่มแรงงาน เกษตรกร และกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ดังนั้นภาครัฐจึงมีความสำคัญและมีหน้าที่หลักในการแก้ไขปัญหาความยากจนที่นำมาสู่ปัญหาความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นในสังคมไทยในปัจจุบัน

ปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย สามารถแบ่งได้เป็น 3 มิติ คือมิติทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม และนอกเหนือจาก 3 มิติที่กล่าวไปแล้วนั้น ระบบราชการก็ถือเป็นสาเหตุหนึ่งซึ่งนำมาซึ่งปัญหาความเหลื่อมล้ำ และโอกาสในการเข้าถึงบริการในสังคม

เมื่อก้าวถึงการบริการของรัฐ การให้บริการของรัฐเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปตามระยะเวลา ดังนั้นรัฐจึงมีหน้าที่จัดหาและปรับเปลี่ยนการให้บริการไปตามยุคสมัย เพื่อสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและทั่วถึง นอกจากนี้การจัดการบริการของรัฐควรคำนึงถึงสิทธิพื้นฐานที่ประชาชนคนไทยพึงได้รับตามสิทธิที่ควรได้ โดยใช้แนวคิดสวัสดิการสังคม ที่เป็นแนวคิดที่หลายประเทศในกลุ่มประเทศตะวันตกใช้กันอย่างแพร่หลาย ซึ่งสามารถนำมาใช้แก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำและการเข้าถึงบริการของรัฐที่เกิดขึ้นในสังคมไทยได้ระดับหนึ่ง

บทที่ 4

บทบาทของสำนักงานสถากินแบ่งรัฐบาลในการแก้ไขปัญหา ความเหลื่อมล้ำทางสังคมและโอกาส ในการเข้าถึงบริการของรัฐ

มุมมองเรื่องความเหลื่อมล้ำเป็นประเด็นที่มีการถกเถียงกันในวงกว้าง ถึงสาเหตุของปัญหาและแนวทางการแก้ไขสังคมใดที่มีความเหลื่อมล้ำสูง มักจะเป็นสังคมที่ไม่น่าอยู่ และเกิดความขัดแย้งอย่างต่อเนื่องในสังคมนั้น ๆ คนจนขยับฐานะลำบากไม่ว่าจะขยันเพียงใด เพราะช่องว่างในสังคมมีขนาดใหญ่ส่วนคนรวยที่เกิดมารวยก็ใช้ความมั่งคั่งสะสมที่พ่อแม่มอบให้เป็นมรดกสร้างความมั่งคั่งต่อไปได้อย่างง่ายดาย

ปัญหาความเหลื่อมล้ำเป็นปัญหาสำคัญที่ควรได้รับการแก้ไขโดยด่วนและสามารถเห็นได้อย่างชัดเจนในสังคมปัจจุบัน ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อกลุ่มคนจำนวนหนึ่งทำให้พวกเขาได้รับความเดือดร้อนเนื่องจากความไม่เท่าเทียมทางสังคมขาดโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากร ที่มีอยู่อย่างจำกัดและขาดโอกาสในการเข้าถึงบริการพื้นฐานที่สมควรได้รับ ความเหลื่อมล้ำยังมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องของ “สิทธิ”

สิทธิเป็นแนวคิดที่ไม่เคยหยุดนิ่งอยู่กับที่ ทว่าผกผันและแปรผันไปตามค่านิยมสถานะเศรษฐกิจและสังคมในแต่ละยุคสมัย เราอาจแบ่งสิทธิทั้งหมดออกเป็น 3 ประเภท ซึ่งอาจทับซ้อนกันได้ ดังต่อไปนี้

1. สิทธิสากล (Universal Rights) หมายถึง สิทธิมนุษยชนที่มนุษย์ทุกคนมีติดตัวมาตั้งแต่เกิดกล่าวได้ว่าเป็นสิทธิธรรมชาติ ที่ไม่จำเป็นต้องอาศัยกฎหมายมารองรับการดำรงอยู่
2. สิทธิพลเมือง (Civil Rights) หมายถึง สิทธิที่เกิดจากความเป็นพลเมืองในประเทศ เป็นสิทธิที่รัฐต้องให้คุ้มครองอย่างเสมอภาคกันตามกฎหมาย
3. สิทธิเฉพาะกลุ่ม (Interest Group Rights) หมายถึง สิทธิของบุคคลเฉพาะกลุ่มที่เรียกร้องว่าสมควรได้รับการคุ้มครองเป็นพิเศษนอกเหนือจากสิทธิพลเมืองทั่วไป ด้วยเหตุผลทางมนุษยธรรม ศีลธรรม หรือความจำเป็นในการดำรงชีวิต

โดยรวมอาจกล่าวได้ว่าสิทธิต่างๆ ที่คนในสังคมปัจจุบันเห็นพ้องกันว่าเป็นสิทธิสากล หรือสิทธิพลเมือง นั้นล้วนแล้วแต่ผ่านประวัติศาสตร์การต่อสู้เรียกร้องอันโหดโหดมาแล้วทั้งสิ้น ไม่ว่าจะ เป็นสิทธิสตรี สิทธิในการแสดงออกทางการเมือง สิทธิในความเป็นส่วนตัว ฯลฯ หลายครั้งสิทธิ

เหล่านี้เริ่มต้นจากการเป็นสิทธิเฉพาะกลุ่ม ที่สงวนไว้สำหรับผู้มีอำนาจในสังคม แต่ต่อมาได้รับการขยายให้ครอบคลุมคนทุกกลุ่ม เช่น สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง ซึ่งในสังคมโบราณเคยสงวนไว้เฉพาะสำหรับชนชั้นสูงหรือผู้มีฐานะดีเท่านั้น ปัจจุบันการตกเถียงในสังคมสมัยใหม่หลายประเด็น มีแนวโน้มว่าอาจสถาปนาสิทธิข้อใหม่ ๆ ขึ้นในอนาคต เช่น การตกเถียงว่าผู้หญิงควรมีสิทธิทำแท้งหรือไม่ กลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศควรมีสิทธิจดทะเบียนสมรสหรือไม่ เป็นต้น

ความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิ มีความหมายได้สองลักษณะคือ อาจหมายถึงความเหลื่อมล้ำระหว่างคนที่ควรมีสิทธิเดียวกัน แต่ในความเป็นจริงกลับไม่มี หรือความเหลื่อมล้ำระหว่างคนที่ไม่มีสิทธิเดียวกัน แต่มี “โอกาส” และ “ความสามารถ” ในการใช้สิทธินั้นได้ไม่เท่ากัน ในที่นี้จะเน้นเฉพาะความเหลื่อมล้ำลักษณะหลัง เนื่องจากความเหลื่อมล้ำในลักษณะแรกต้องอาศัยการตกเถียงเชิงปรัชญามากกว่าข้อเท็จจริงมีกรณีมากมายที่คนมี “สิทธิ” ตามรัฐธรรมนูญ แต่ไม่มี “โอกาส” ในการใช้สิทธินั้นอย่างเต็มที่ ด้วยเหตุผลนานัปการ ซึ่งมักจะเกี่ยวพันกับความเหลื่อมล้ำด้านอื่น ยกตัวอย่างเช่น มีสิทธิในการรับการศึกษาฟรี 12 ปี ตามกฎหมายแต่ยังใช้สิทธินั้นไม่ได้ เพราะการศึกษายังไม่ฟรีจริง หรือเพราะโรงเรียนอยู่ไกลจากบ้านเกินไป ไม่มีรายได้พอจ่ายค่าเดินทางให้ลูก เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ การตกเถียงเรื่องความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิจึงไม่มีความหมายเท่าไรถ้าหากเราไม่ตกเถียงเรื่องความเหลื่อมล้ำด้านโอกาสไปพร้อมกัน

สิทธิและโอกาสในการรับบริการสาธารณสุข

ทุกคนมีสิทธิในมาตรฐานการครองชีพอันเพียงพอสำหรับสุขภาพและความอยู่ดีของ ตนและของครอบครัว รวมทั้งอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และการดูแลสุขภาพทางการแพทย์และบริการสังคมที่จำเป็น และมีสิทธิในหลักประกันยามว่างงาน เจ็บป่วย พิกัด หมาย ภัย วัยชรา หรือปราศจากการดำรงชีพอื่นในสภาวะแวดล้อมนอกเหนือการควบคุมของตน หลักการข้างต้นกล่าวถึง “บริการการแพทย์” และ “บริการสังคมที่จำเป็น” ว่าเป็นสิทธิมนุษยชน ซึ่งหมายความว่ารัฐควรจัดหาให้แก่ประชาชนอย่างเสมอภาคกัน อย่างไรก็ดี ประเด็นใหญ่ที่แตกต่างกันไปในแต่ละสังคม คือประเด็นที่ว่า บริการสาธารณสุขแต่ละประเภทนั้น ใครควรเป็นผู้จัดบริการบ้าง ใครควรเป็นผู้รับภาระในการจ่ายบ้าง ระหว่างรัฐ เอกชน องค์กรไม่แสวงกำไร หรือชุมชน สำนักงาน สลากกินแบ่งรัฐบาลเข้ามามีบทบาทในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมและการเข้าถึงบริการของรัฐเป็นระยะเวลานาน โดยผ่านรายได้จากการขายสลากกินแบ่งรัฐบาลเป็น หลักการทำงานและหัวใจขององค์กรนั้นก็เป็นตัวผลักดันที่สำคัญในการสร้างความตั้งใจในการทำงานที่จะตอบแทนกลับสู่สังคม ในอดีตสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลนั้นสร้างแนวคิดวัฒนธรรม

องค์กรและค่านิยมที่เรียกว่า HELP ซึ่งมีใจความสำคัญหลัก คือ “ร่วมมือร่วมใจพัฒนาเรียนรู้ สร้างสรรค์คุณค่าสู่ประชาชนและสังคมอย่างมืออาชีพ” ประกอบด้วยด้านที่สำคัญต่าง ๆ ดังนี้

1. ร่วมมือร่วมใจเป็นทีม (Hand) การดำเนินการมุ่งสู่เป้าหมายร่วมกันของทีมมีส่วนร่วม ให้ความร่วมมือช่วยเหลือ ให้ข้อมูลความคิดเห็นทำงานร่วมกับทีมเครือข่ายภายในภายนอกองค์กรทั้งในประเทศและต่างประเทศอย่างสร้างสรรค์พัฒนา และดำรงรักษาสัมพันธภาพที่ดีในทีมและเครือข่ายบนพื้นฐานการเคารพความคิดเห็นและให้เกียรติกันและกัน

2. พัฒนาอย่างยั่งยืน (Evolution) การดำเนินการมุ่งสู่เป้าหมายขององค์กรด้วยความมุ่งมั่น ปรารถนาาร่วมกันรักองค์กรเสมือนว่าเป็นองค์กร ที่เราเป็นเจ้าของและต้องพัฒนาปรับตัวอย่างต่อเนื่องทั้งทางด้านการบริหารงานระบบงานบริการที่มุ่งเน้น ลูกค้ำมุ่งสู่ผลดำเนินการที่สามารถเทียบเคียงสากลและมุ่งสู่ความเป็นเลิศได้อย่างยั่งยืน

3. เรียนรู้สร้างสรรค์นวัตกรรม (Learning and Innovation) การเรียนรู้แบ่งปันความรู้ พัฒนาความสามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมอย่างต่อเนื่องทั้งในระดับบุคคล ทีมงานและองค์กรรวมถึงสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงริเริ่ม สร้างสรรค์ทั้งภายในและเครือข่ายภายนอกองค์กรที่ส่งผลต่อการยกระดับขีดความสามารถขององค์กรได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

4. มืออาชีพช่วยเหลือประชาชนและสังคม (People and Professional) ความสามารถในการสร้างความไว้วางใจเคารพนับถือจากผู้อื่น และพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลที่มีความน่าเชื่อถือ ุติธรรมซื่อสัตย์โปร่งใสรักษาความลับยอมรับข้อผิดพลาดและแสดงออกอย่างเปิดเผยเป็นที่ยอมรับของผู้อื่นทั้งภายในภายนอกองค์กรและสังคม

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลได้กำหนดคำสำคัญขึ้นคือ “HOPES ซึ่งย่อมาจาก Handing, Opportunities, People, Enterprise และ Social Responsibilities” หมายถึง สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐ พร้อมทั้งจะทำหน้าที่หยิบยื่น โอกาสให้แก่พี่น้องประชาชนด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งนอกจากภารกิจตามพระราชบัญญัติสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลแล้ว ยังมีภารกิจในการสร้างความสุขจากความหวังของคนที่ยึดสลากแล้ว ต้องการถูกรางวัล ซึ่งเรียกเงินนี้ว่า “เงินอริษฐาน” ดังนั้นเงินของผู้ซื้อสลากทุกคนจึงเป็นเงินที่มีคุณค่า ต้องนำไปจัดสรรให้เกิดคุณูปการต่อส่วนรวมให้กว้างขวางและเกิดประโยชน์สูงสุด แม้ผู้ซื้อจะพลาดรางวัลที่ประสงค์ แต่เงินเหล่านั้นจะก่อให้เกิดประโยชน์กับประชาชนอีกมากมายที่ขาดโอกาสและอริษฐานรอคอยความหวัง ผ่านการจัดสรร เพื่อสนับสนุนโครงการสาธารณประโยชน์ในด้านต่าง ๆ

โครงการที่คำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสังคม

การดำเนินธุรกิจที่คำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสังคม หรือ CSR : Corporate Social Responsibility ของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล ดำเนินการภายใต้แนวความคิดและเจตนารมณ์ในการคืนกำไรให้กับสังคม เพื่อตอบแทนพี่น้องประชาชนที่ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล โดยในปี 2555 ได้จัดสรรงบประมาณเกี่ยวกับเงินบริจาคเพื่อการส่งเสริมโอกาสทางการศึกษา ทำนุบำรุงศาสนา ให้การสังคมสงเคราะห์ผู้ยากไร้ และด้อยโอกาส ส่งเสริมงานด้านการสาธารณสุขและการแพทย์ เสริมสร้างศักยภาพด้านกีฬา คูแลร์กีฬา สิ่งแวดล้อมและศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น ซึ่งมีโครงการที่สำคัญ ดังนี้

ตารางที่ ๔-๑ โครงการที่คำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสังคม

โครงการ		งบประมาณ (บาท)
1.	โครงการอุ้มท้องเพื่อน้อง	4,800,000.-
2.	โครงการสร้างพลังชีวิตสูงวัย “สูงวัยหัวใจอมยิ้ม”	5,000,000.-
3.	โครงการมอบผ้าห่มด้านภัยหนาวในพื้นที่ 7 จังหวัด(ขอนแก่น ภาพลีนธุ์ ุยโสธร อำนาจเจริญ มหาสารคาม มุกดาหาร)	3,000,000.-
4.	โครงการพัฒนาห้องเรียนสู่โรงเรียนคุณภาพที่ช่วยน้องสู่น้องเรียนคุณภาพ จ.ลพบุรี	3,500,000.-
5.	โครงการ Fifa Grassroots Football Festival 2010	5,000,000.-
6.	โครงการสนับสนุนการจัดซื้อครุภัณฑ์ทางการแพทย์และครุภัณฑ์อื่นๆ เพื่อให้บริการผู้ป่วยในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ โรงพยาบาลปัตตานี	5,000,000.-
7.	โครงการจัดงานคอนเสิร์ต“สร้างบ้านด้วยเพลง”	3,000,000.-
8.	โครงการอบรมเยาวชน“ไตรธรรมเพื่อน้อง” (ธรรมะ จริยธรรมและคุณธรรม)	2,000,000.-
9.	โครงการ“ดาวอาสา อาสาทำความดีกับสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล	2,830,000.-
10.	โครงการมหกรรมวันอสม. 3 อำเภอร่วมใจ ป้องกัน ภัยยาเสพติด	1,000,000.-
11.	โครงการตรวจคัดกรองและเฝ้าระวังแทรกซ้อนเบาหวานที่จอประสาทตา ในผู้ป่วยเบาหวาน โรงพยาบาลสมเด็จพระพุทธเลิศหล้า	1,500,000.-
12.	โครงการเสริมสร้างพื้นที่ให้มีความปลอดภัย โดยการจัดทำหลุมหลบภัยและซ่อมแซมบ้านเรือน ให้กับพี่น้องประชาชนด้านอำเภอกันทรลักษณ์ จังหวัดศรีสะเกษ	5,000,000.-
13.	โครงการสร้างฝันปันสุข สร้างสวนสนุกให้กับน้อง	5,000,000.-
14.	โครงการ“ค่ายเยาวชนศิลปะ วิปัสสนา”	5,000,000.-

ตารางที่ ๔ - ๑ โครงการที่คำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสังคม (ต่อ)

โครงการ		งบประมาณ (บาท)
15.	โครงการการจัดงานประเพณีแข่งขันเรือยาว จังหวัดพิจิตร	1,000,000.-
16.	โครงการลานกีฬาฟรีในหลวง ห่วงลูกหลาน ต่อต้านยาเสพติด จ.ชัยภูมิ	1,000,000.-
17.	โครงการ Wangnamkeaw Flora Fantasia มหัศจรรย์งานศิลป์ ดินแดนแห่งความสุข เพื่อความสุข ความหวัง และความฝัน	3,000,000.-
18.	โครงการแข่งขันเจ็ดสีชิงถ้วยพระราชทานพระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว King 's cup สมาคมเจ็ดสีแห่งประเทศไทย	1,000,000.-
19.	โครงการจัดซื้อเครื่องมือแพทย์จำนวน 8 รายการ โรงพยาบาลชลประทาน	16,400,000.-
20.	โครงการก่อสร้างศาลาเฉลิมพระเกียรติตำบลแม่ระกา ให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ระกา จังหวัดพิษณุโลก	2,000,000.-
21.	โครงการสนับสนุนการจัดซื้อรถยนต์โดยสาร ขนาด ที่นั่งให้กับโรงพยาบาลพิจิตร โรงพยาบาลพิจิตร	1,138,000.-
22.	โครงการขยายผลเพื่อส่งเสริมเยาวชนห่างไกล ยาเสพติด Youth Anti -Drug	4,000,000.-
23.	โครงการ"ขบวนการชุมชนพิชิตยาเสพติด"	4,887,500.-
24.	โครงการจัดสรรทุนพัฒนาข้าราชการและเพิ่มศักยภาพสำนักงานงบประมาณ	4,000,000.-
25.	โครงการฟุตบอลสร้างความสัมพันธ์ไทยลาว สมาคมฟุตบอล แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์	2,000,000.-

ปีงบประมาณ	มูลค่าฯ ภาย ในโรกาสด่างๆ	การศึกษาและ กีฬา	การแพทย์ และ การสาธารณสุข	ศาสนา	สังคมสงเคราะห์ และอื่นๆ	ศิลปวัฒนธรรมและสิ่ง แวดล้อม	รวม
2555	17,000,000.00	72,985,212.00	12,722,900.00	18,195,000.00	95,371,410.00	5,775,000.00	222,049,522.00
2554	12,000,000.00	130,487,574.00	41,218,000.00	56,221,500.00	218,022,854.50	32,061,000.00	490,010,928.50
2553	15,000,000.00	147,830,666.00	7,549,178.00	79,471,346.00	87,918,652.37	35,825,300.00	373,595,142.37
2552	25,000,000.00	42,145,820.00	11,105,958.06	49,639,976.00	28,809,600.00	9,718,000.00	166,419,354.06
2551	15,000,000.00	35,738,723.00	2,486,000.00	22,879,500.00	24,510,350.00	6,848,000.00	107,462,573.00
2550	23,000,000.00	35,881,037.00	3,989,000.00	15,179,000.00	36,751,900.00	6,648,000.00	121,448,937.00
2549	23,000,000.00	43,145,091.00	7,350,000.00	16,484,500.00	21,430,419.00	7,589,600.00	118,999,610.00
2548	25,000,000.00	26,571,380.00	6,254,200.00	2,813,276.41	37,516,463.50	8,350,000.00	106,505,319.91
2547	33,000,000.00	17,120,157.00	1,520,000.00	21,534,700.00	35,883,840.75	4,978,600.00	114,037,297.75
2546	28,000,000.00	35,427,798.65	3,491,828.00	47,660,278.19	26,596,642.62	9,425,200.00	150,601,747.46
2545	24,000,000.00	34,529,609.51	2,847,152.00	37,590,967.00	28,262,763.01	7,165,300.00	134,395,792.01

แผนภาพต่อไปนี้จะแสดงให้เห็นถึงรายได้ทั้งหมดต่อปีงบประมาณที่มีการจัดสรรไป
ยังแต่ละด้านต่าง ๆ

สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลเป็นองค์กรที่หารายได้เข้ารัฐและมีส่วนช่วยเหลือสังคมไทย
มาอย่างช้านาน ดังเห็นการจากโครงการรับผิดชอบต่อสังคมตามตารางข้างต้น นอกจากนี้ยังมีส่วน
ช่วยลดความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นในสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม จำแนกได้เป็น

1. การลดความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษา

ถึงแม้ว่าการศึกษาจะไม่ใช่วิถีชีวิตที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ การศึกษาก็เป็นปัจจัยที่สำคัญ
อย่างยิ่งในสังคมสมัยใหม่ โดยเฉพาะในยุคที่โลกเคลื่อนผ่านยุคอุตสาหกรรมเข้าสู่ยุคของข้อมูล
ข่าวสารและเศรษฐกิจฐานความรู้ยิ่งเต็มตัว งานวิจัยทั่วโลกชี้ชัดว่าระดับการศึกษาส่งผลต่อ
แนวโน้มรายได้อย่างมีนัยสำคัญและประเทศไทยก็ไม่ใช่น้อยกว่า พบว่าคนหนุ่มสาว อายุ 25 - 30 ปี
ที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญาหรืออุดมศึกษา จะสามารถมีรายได้มากกว่าคนรุ่นเดียวกันที่มี
การศึกษาระดับประถมถึง 2 เท่า หรือเมื่อพวกเขาเมื่ออายุถึง 50 - 55 ปี ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ก็
จะถ่างกว้างออกไปเป็นกว่า 5 เท่า เนื่องจากผู้จบการศึกษาระดับอนุปริญญาหรืออุดมศึกษามีทั้ง
โอกาสหรือศักยภาพที่จะพัฒนาทักษะและไต่เต้าในอาชีพการงานสูงกว่าผู้จบการศึกษา
ระดับประถมมาก ในเมื่อการศึกษาส่งผลต่อฐานะทางเศรษฐกิจอย่างชัดเจน ความเหลื่อมล้ำด้าน
การศึกษาจึงย่อมส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำด้านเศรษฐกิจด้วย ด้วยเหตุนี้ การจัดการศึกษาที่ควรทำ
จึงต้องมุ่งกระจายโอกาสการศึกษาไปสู่สมาชิกทุกกลุ่มในสังคม โดยเฉพาะคนจน เพื่อบรรเทา
ความเหลื่อมล้ำในมุมกลับที่ความเหลื่อมล้ำด้านเศรษฐกิจส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษา
กล่าวคือคนยิ่งจนยิ่งขาดโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ ขณะที่คนรวยยังมีโอกาส

ความเหลื่อมล้ำจากสภาพทางสังคมไทยปัจจัยทางสังคมส่งผลต่อความ เหลื่อมล้ำทางการศึกษาใน 3 ประเด็นหลัก ดังนี้

1. ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาจากฐานะทางสังคม และเศรษฐกิจของครอบครัว
ครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมดี สามารถสนับสนุนให้ลูกได้รับการศึกษาที่ดีได้
มากกว่า ดังที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าเด็กจากครอบครัวที่ยากจนทั้งในเขตชนบทและเขตเมืองมี
โอกาสที่จะได้รับการศึกษาในระดับที่ต่ำกว่า และมีคุณภาพที่ต่ำกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มี
ฐานะทางเศรษฐกิจสังคมสูงกว่า นอกจากนั้นเด็กจากครอบครัวที่ยากจนยังมักจะต้องออกกลางคัน
ไม่สามารถเรียนจนจบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานได้

2. ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาจากภูมิลำเนา สภาพแวดล้อมและภูมิลำเนาของเด็ก
ส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ประชากรวัยเด็กในเขตเมืองมีโอกาสจะเข้าถึง

การศึกษาได้ง่ายกว่า ทั้งด้านระยะทางและคุณภาพของโรงเรียน จากการวิจัยหลายเรื่องสรุปได้ว่า เด็กในเขตกรุงเทพมหานครได้รับการศึกษาตามเกณฑ์สูงกว่าพื้นที่อื่น ๆ รองลงมาคือ เขตเมืองใหญ่ที่จะมีโอกาสได้รับการศึกษาสูงกว่าเด็กในเขตเมืองเล็กหรือในชนบท นอกจากนี้สภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัยจะส่งผลโดยตรงต่อความกระตือรือร้นในการศึกษา เด็กในเขตชุมชนแออัดหรืออยู่ในแหล่งที่มีปัจจัยช่วย เช่น สถานบันเทิง ยาเสพติด อาจหันเหจากการศึกษาได้โดยง่าย

3. ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาจากสถานะและวัฒนธรรมในครอบครัว วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของครอบครัวเป็นต้นทุนทางสังคมที่มีผลต่อการศึกษาของเด็ก จากการศึกษาพบว่าเด็กในครอบครัวที่มีทั้งพ่อและแม่จะมีโอกาสได้เรียนตามเกณฑ์มากกว่าเด็กจากครอบครัวที่ขาดพ่อแม่ หรือมีพ่อหรือแม่เพียงคนเดียว นอกจากนี้ความเชื่อ วัฒนธรรม การดำเนินชีวิตของพ่อและแม่จะมีผลต่อโอกาสทางการศึกษาของเด็ก ครอบครัวที่พ่อแม่มีการศึกษามักจะส่งเสริมและลงทุนทางการศึกษาให้ลูกมากกว่าครอบครัวที่พ่อแม่มีการศึกษาน้อย นอกจากนี้ยังมีแนวโน้มว่าพ่อแม่ที่มีประสบการณ์ทางการศึกษาเช่นใด มักส่งเสริมลูกให้ไปในทิศทางเดียวกัน

อย่างไรก็ดีในทางปฏิบัติ เป้าหมายการให้ประชาชนได้รับการศึกษา 12 ปี ตามรัฐธรรมนูญ (จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย) ยังไม่บรรลุผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ แม้ว่าโดยรวมอัตราการรู้หนังสือจะอยู่ในระดับค่อนข้างสูง คือมีประชากรอายุมากกว่า 15 ปีขึ้นไป ที่อ่านออกเขียนได้ถึงร้อยละ 99.4 ในปี 2552 จำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายก็มีเพียงร้อยละ 69.4 (รวมสายสามัญกับสายอาชีพ) เมื่อเทียบกับประชากรในสัดส่วนอายุวัยเรียนระดับนี้ (15 - 17 ปี) ทั้งหมด เทียบกับร้อยละ 93.4 สำหรับระดับประถมศึกษา และร้อยละ 94.5 สำหรับระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในปีเดียวกัน นอกจากนี้ปัญหาการเข้าถึงการศึกษาโดยรวมแล้วประเทศไทยยังมีความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษาค่อนข้างมากระหว่างภูมิภาคและสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม การศึกษามีความแตกต่างกันค่อนข้างมากระหว่างจังหวัด โดยจังหวัดที่ประชากรได้รับการศึกษาเฉลี่ยสูงกว่า 7.49 ปี มีเพียง 7 จังหวัด กระจุกตัวอยู่ในเขตภาคกลางตอนล่าง และชลบุรี และประชากรภาคกลางและภาคใต้มีระดับการศึกษาสูงกว่าภาคเหนือและภาคอีสาน ยังพบอีกว่าสภาพเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนส่งผลในสาระสำคัญต่อระดับการศึกษา เช่น ระดับการศึกษาของหัวหน้าครอบครัวมีอิทธิพลต่อระดับการศึกษาของบุตรในทุกระดับชั้นรายได้ (ยิ่งพ่อแม่เรียนสูงยิ่งพยายามส่งเสริมให้ลูกเรียนสูงเท่ากับตนหรือสูงกว่าตน) และบุตรของครอบครัวที่มีรายได้สูงสุดร้อยละ 25 ของประเทศก็ได้รับการศึกษามากกว่าบุตรของครอบครัวที่มีรายได้ต่ำสุดร้อยละ 25 ถึง 3.15 ปี โดยเฉลี่ย

การศึกษาในไทยไม่เพียงแต่มีความเหลื่อมล้ำด้านการเข้าถึงและจำนวนปีที่ได้รับการศึกษาระหว่างผู้ที่มาจากสภาพเศรษฐกิจและสังคมแตกต่างกันเท่านั้น หากยังมีความเหลื่อมล้ำ

ด้านคุณภาพของการศึกษาตามแบบแผนเดียวกันนี้ด้วย สาเหตุความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษา โดยเฉพาะผลสัมฤทธิ์ที่แตกต่างกันมากนั้น ย่อมมีหลายปัจจัยที่ซับซ้อนและซ้อนทับกัน แต่สาเหตุ 2 ประการ ที่ชัดเจนว่ามีน่าจะมีส่วนอย่างยิ่ง ได้แก่ ความเหลื่อมล้ำด้านทรัพยากรการเรียน และความเหลื่อมล้ำในการใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของภาครัฐ

ด้านความเหลื่อมล้ำในการใช้จ่ายเพื่อการศึกษาของภาครัฐ งานวิจัยของ ดร.วิโรจน์ ณ ระนอง จากสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ) พบว่า การกระจายเงินอุดหนุนต่อหัวไปยังโรงเรียนและมหาวิทยาลัยต่าง ๆ รวมทั้งมหาวิทยาลัยเปิดของรัฐนั้น แม้ดูเหมือนว่าค่าหัวจะเป็นอัตราเดียวกันทั่วประเทศแต่ค่าหัวดังกล่าวไม่ได้รวมเงินเดือนและงบลงทุนซึ่งในทางปฏิบัติ โรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีชื่อเสียงในจังหวัดใหญ่ ๆ มักได้งบเหล่านี้มากกว่าโรงเรียนขนาดเล็กหรือโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกล นอกจากนี้ การศึกษาในระดับอุดมศึกษายังได้รับการอุดหนุนจากงบของรัฐบาลในอัตราที่สูงกว่าการศึกษาระดับอื่นมาก และในเมื่อนักเรียนจากครอบครัวที่มีฐานะดีเข้าเรียนต่อระดับอุดมศึกษามากกว่ากลุ่มรายได้อื่น การที่รัฐทุ่มเทเงินอุดหนุนด้านการศึกษาจำนวนมากไปในระดับอุดมศึกษา จึงเอื้อประโยชน์กับคนรวยมากกว่าคนจน โดยกลุ่มผู้มีรายได้สูงสุดร้อยละ 10 ได้รับเงินอุดหนุนต่อหัวสำหรับการศึกษาทุกระดับชั้นมากกว่าผู้มีรายได้ต่ำสุดร้อยละ 10 กว่า 2 เท่า ในความเป็นจริง ถึงแม้ไม่มองฐานะของครอบครัว รัฐก็มีความจำเป็นน้อยมากที่จะต้องอุดหนุนการศึกษาระดับอุดมศึกษา เนื่องจากตัวผู้เรียนเองย่อมมีแรงจูงใจสูงมากที่จะเข้าถึงการศึกษาระดับนี้อยู่แล้ว เพราะคาดหวังได้ว่าจะได้รับผลตอบแทนค่อนข้างสูงหลังจบปริญญา จากการที่มีโอกาสและทักษะมากกว่ากลุ่มอื่นที่ได้งานรายได้ดี ระดับการศึกษาที่รัฐควรให้เงินและทรัพยากรอุดหนุนมากที่สุด คือการศึกษาระดับปฐมวัยและประถมศึกษา เนื่องจากเด็กเล็กต้องการ “รากฐาน” ที่แข็งแรงเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการศึกษาขั้นต่อไปในอนาคต และเด็กที่มาจากครอบครัวยากจนมักขาดโอกาสและการดูแลเอาใจใส่อย่างพอเพียง เนื่องจากเวลาของบิดามารดาหมดไปกับการดิ้นรนเอาตัวรอด แต่ปัจจุบันรัฐไทยกลับทำในสิ่งที่ตรงกันข้าม ตัวอย่างเช่น งบประมาณปี 2549 ถูกจัดสรรให้กับอุดมศึกษาสูงถึง 30,150 บาท ต่อคนต่อปี ในขณะที่การศึกษาระดับปฐมวัย ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น ได้งบประมาณเพียง 13,397, 15,793 และ 17,295 บาท ต่อคนต่อปีตามลำดับ

ทั้งนี้สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญของการศึกษาที่สามารถสร้างศักยภาพในการพัฒนาเยาวชนให้แก่ประเทศชาติได้ จึงมีการจัดตั้งกองทุนการศึกษาขึ้น ซึ่งมีชื่อว่างกองทุนสำรองเพื่อการศึกษา และกองทุนสำรองเพื่อสร้างบัณฑิต

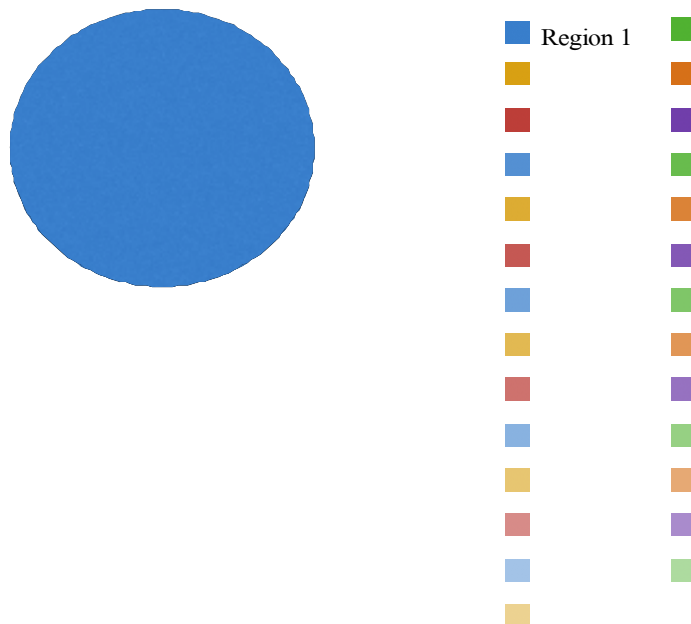
กองทุนสำรองเพื่อการศึกษา ถูกจัดตั้งโดยสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล เพื่อมอบทุนการศึกษาเนื่องในโอกาสเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในวโรกาสเฉลิม

พระชนมายุครบ 5 รอบ กองทุนดังกล่าวได้ริเริ่มขึ้นเมื่อวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2537 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นทุนการศึกษาแบบให้เปล่า ไม่มีการผูกพันกับนิสิตนักศึกษาที่เรียนดีแต่ยากจนในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ กำหนดเวลาทั้งหมด 4 ปี อย่างไรก็ตามได้มีการยกเลิกทุนดังกล่าวในปี พ.ศ. 2555 เป็นต้นมา

กองทุนการศึกษาสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลเพื่อสร้างบัณฑิต จัดตั้งเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม พ.ศ. 2551 เพื่อประโยชน์ในการเสริมสร้างโอกาสทางการศึกษาและการพัฒนาความรู้ความสามารถของเยาวชน ที่จะเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติอย่างยั่งยืน ได้มีกำหนดการจ่ายทุนการศึกษาทุนละ 20,000 บาทต่อปี โดยจ่ายเป็นรายเดือนหรือจ่ายเป็นรายงวด สำหรับปีงบประมาณ 2556 สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลสบทบทุนจำนวน 10.96 ล้านบาท

กล่าวได้ว่าทุนทรัพย์ที่สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลจำนวนหนึ่งได้กลายเป็นทุนการศึกษาแก่นิสิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษา เพื่อที่จะขจัดช่องว่างทางการศึกษาให้ได้มากที่สุด อีกทั้งเป็นพัฒนาบุคลากรที่ส่งผลต่อทิศทางอนาคตของประเทศชาติอีกด้วย การมอบทุนการศึกษานั้นยังเป็นการเพิ่มโอกาสแก่ผู้ด้อยโอกาสทางสังคมในการเข้ารับบริการของรัฐในทางอ้อม เนื่องจากเมื่อนิสิตนักศึกษามีทุนทรัพย์ในการเข้าศึกษาต่อนั้นยังเป็นช่องทางในการเข้าใช้ทรัพยากรทางความรู้ อื่นๆ ที่เป็นของมหาวิทยาลัยอีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งมหาวิทยาลัยของรัฐ

แผนภาพที่ ๔-๑ การเข้าศึกษาในสาขาวิชาต่างๆ ของนักศึกษาที่ได้รับทุน

2. การลดความเหลื่อมล้ำด้านสาธารณสุขและโอกาสในการเข้าถึงบริการของรัฐ

ปัจจุบันแม้ว่ารัฐบาลได้ช่วยให้ประชาชนเข้าถึงบริการสาธารณสุขที่ดีกว่าในอดีต แต่ในทางปฏิบัติยังมีปัญหาและความเหลื่อมล้ำอยู่ และปฏิเสธไม่ได้ว่าสุขภาพเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อความอยู่ดีมีสุขของคนในสังคม และความเหลื่อมล้ำด้านสุขภาพกับความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ก็มักจะส่งผลกระทบต่อซึ่งกันและกัน กล่าวคือ ผู้มีรายได้น้อยมีโอกาสที่จะเสียชีวิตจากโรคภัยไข้เจ็บสูงกว่าผู้มีรายได้สูง และผู้ที่มีสุขภาพไม่ดีก็มีโอกาสที่จะหารายได้น้อยกว่าผู้ที่มีสุขภาพดี งานวิจัยเกี่ยวกับความไม่เท่าเทียมด้านสุขภาพช่วยให้เราเห็นแบบแผนหลายข้อด้วยกัน ข้อแรก ชนชั้นล่างผู้มีการศึกษาและรายได้น้อยกว่า มีแนวโน้มที่จะเสียชีวิตเมื่ออายุน้อยกว่า และมีโอกาสเจ็บไข้ได้ป่วยในอัตราที่สูงกว่าชนชั้นอื่น ข้อสอง ความแตกต่างในสภาวะด้านสุขภาพนี้ ไม่ได้เกิดเฉพาะกับชนชั้นล่างทางเศรษฐกิจ แต่ครอบคลุมทุกลำดับชั้นทางสังคมและเศรษฐกิจจนเป็น “เส้นลาดชันทางสังคม” (Social Gradient) กล่าวคือ แรงงานไร้ฝีมือมีอายุขัยเฉลี่ยน้อยกว่าแรงงานมีฝีมือ ผู้ใช้แรงงานมีอายุขัยเฉลี่ยต่ำกว่าพนักงานออฟฟิศ และพนักงานออฟฟิศระดับต่ำมีอายุขัยเฉลี่ยต่ำกว่าพนักงานระดับสูง

อย่างไรก็ตาม การกระจายประโยชน์ด้านสุขภาพจากงบประมาณรัฐก็ยังคงมีความเหลื่อมล้ำอยู่แม้จะไม่รุนแรงมาก งานวิจัยของ ดร. วิโรจน์ ณ ระนอง พบว่าประมาณครึ่งหนึ่งของผู้มีฐานะดีใช้สิทธิของข้าราชการหรือประกันสังคม ผู้ที่ใช้สิทธิข้าราชการจะได้รับประโยชน์มากกว่า ผู้ที่ใช้สิทธิบัตรทอง เนื่องจากรัฐบาลจ่ายเงินให้กับโครงการสวัสดิการข้าราชการถึง 11,000 บาท ต่อคนต่อปี ซึ่งสูงกว่าการจ่ายในโครงการบัตรทองประมาณ 5 เท่า หมายความว่าร้อยละ 30 ของทรัพยากรที่ใช้รักษาผู้ป่วยนอกตกอยู่กับกลุ่มคนที่มีฐานะดีที่สุดร้อยละ 10 เนื่องจากมีข้าราชการอยู่ในกลุ่มนี้มากกว่ากลุ่มผู้มีรายได้น้อย ส่วนผู้ป่วยในแม้ว่าชนชั้นกลางระดับล่างบางกลุ่มได้รับประโยชน์ค่อนข้างมาก แต่กลุ่มที่รวยที่สุดก็ยังได้รับประโยชน์มากกว่าค่าเฉลี่ยประเทศถึง 2 เท่า

สาเหตุสำคัญของความเหลื่อมล้ำด้านสุขภาพจากการใช้จ่ายภาครัฐ คือการที่รัฐกำหนดให้สวัสดิการข้าราชการครอบคลุมทั้งการจ่าย “ยาในบัญชียาหลักแห่งชาติ” และ “ยานอกบัญชียาหลักแห่งชาติ” ในขณะที่สิทธิในการศึกษาพยาบาลอีก 2 ประเภท (บัตรทองและประกันสังคม) ซึ่งผู้มีรายได้น้อยเข้าถึงได้มากกว่าจะครอบคลุมเฉพาะยาในบัญชีหลัก ๆ เท่านั้น ซึ่งยานอกบัญชีหลักๆ นั้นมักจะเป็นยาใหม่ที่มีราคาแพง รวมทั้งอาจยังไม่มีหลักฐานที่พิสูจน์ความปลอดภัยในการใช้ระยะยาว การที่ข้าราชการได้สิทธิในการรับยาโดยไม่ต้องจ่ายเงิน (โรงพยาบาลไปเบิกกับกรมบัญชีกลางโดยตรง) และการที่ระบบนี้แทบไม่มีกลไกควบคุมการจ่ายยา เป็นเหตุให้มีการใช้ยาอย่างไม่สมเหตุผลผลอย่างแพร่หลาย ส่งผลให้ค่าใช้จ่ายในส่วนองสวัสดิการข้าราชการ ฯ เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ในอัตราที่สูงกว่าค่าใช้จ่ายสำหรับบัตรทองและ

ประกันสังคม เมื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่จำเป็นต่อการให้บริการสาธารณสุขแบ่งตามภูมิภาค พบว่ายังมี ความเหลื่อมล้ำค่อนข้างมากระหว่างกรุงเทพฯ กับจังหวัดอื่น ความเหลื่อมล้ำที่กว้างที่สุดคือ ระหว่างกรุงเทพฯ กับภาคอีสาน โดยอัตราส่วนจำนวนประชากรต่อแพทย์ในภาคอีสานสูงกว่า กรุงเทพฯ ถึง 6 เท่า และจำนวนประชากรต่อเตียงก็สูงกว่าถึง 4 เท่า

สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลได้มีส่วนช่วยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการของรัฐได้ เพิ่มมากขึ้น โดยให้เงินบริจาคเพื่อสนับสนุนกิจกรรมทางด้านสาธารณสุขภายใต้ พรบ. สำนักงาน สลากกินแบ่งรัฐบาล พ.ศ. 2517 ดังนี้

1. การก่อสร้างหรือปรับปรุงอาคารของสถานพยาบาล
2. ด้านอุปกรณ์การแพทย์
3. ค่ารักษาหรือค่ายารักษาโรคสำหรับผู้ขาดแคลนและยากไร้
4. กิจกรรมที่จำเป็นแก่การบริหารงานของสถานพยาบาล
5. เพื่อศึกษา ค้นคว้า วิจัยทางการแพทย์

ตัวอย่างโรงพยาบาลของรัฐที่สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลได้ให้การสนับสนุนผ่านการออกสลากการกุศล ตามมติคณะรัฐมนตรี ดังนี้

1. โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย เพื่อหารายได้สมทบการก่อสร้างอาคาร รักษาพยาบาลรวมเฉลิมพระเกียรติและศูนย์ความเป็นเลิศทางการแพทย์ วงเงิน 6,000.- ล้านบาท
2. ให้การสนับสนุนโรงพยาบาลศิริราชในการพัฒนาไปสู่สถาบันการแพทย์ชั้นเลิศใน เอเชียอาคเนย์ วงเงิน 5,000.- ล้านบาท
3. มูลนิธิรามธิบดี ในพระบรมราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี วงเงิน 1,056.- ล้านบาท
4. มูลนิธิสงเคราะห์เด็กฯ วงเงิน 660.- ล้านบาท
5. กระทรวงพัฒนาสังคมฯ (พม.) วงเงิน 880.- ล้านบาท
6. มูลนิธิมิราเคิลออฟไลฟ์ วงเงิน 4,075.- ล้านบาท
7. มูลนิธิอาสาเพื่อนพึ่ง (ภาฯ) วงเงิน 3,000.- ล้านบาท
8. ร.พ.ธรรมศาสตร์ วงเงิน 500.- ล้านบาท
9. มูลนิธิ ร.พ.สมเด็จพระเจ้าพระยา วงเงิน 300.- ล้านบาท
10. มูลนิธิขาเทียม วงเงิน 200.- ล้านบาท
11. ร.พ.สงเคราะห์ทหารผ่านศึก วงเงิน 499.- ล้านบาท
12. ร.พ.รามฯ วงเงิน 3,000.- ล้านบาท
13. มูลนิธิวิชิรพยาบาล วงเงิน 1,000.- ล้านบาท

14. กระทรวงสาธารณสุข 500.- ล้านบาท

15. ร.พ.ตำรวจ วงเงิน 1,000.- ล้านบาท

ความช่วยเหลือของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลทำให้ประชาชนมีสถานพยาบาลที่เพิ่มขึ้น และมีมาตรฐาน ซึ่งประชาชนสามารถเข้าถึงบริการได้อย่างทั่วถึง ประกอบด้วยบุคลากรทางการแพทย์/เตียง/ยา ที่เพียงพอต่อความต้องการของผู้ป่วยทั้งในเขตเมืองและชนบท

3. การลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมโดยการใช้โอกาสเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส

เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส มักถูกมองว่าเป็นกลุ่มที่รัฐและสังคมต้องให้การช่วยเหลือและดูแลเป็นพิเศษ เนื่องจากมีความเปราะบางโดยธรรมชาติ มีความไม่มั่นคงในชีวิต หรือสุ่มเสี่ยงที่จะถูกเอารัดเอาเปรียบในสังคม อย่างไรก็ตาม ประเด็นปัญหาและความเหลื่อมล้ำที่คนเหล่านี้ประสบได้เปลี่ยนลักษณะไป กลายเป็นปัญหาความไม่มั่นคงในชีวิตที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากรขนาดใหญ่ และปัญหาเชิงพฤติกรรมของเด็ก เยาวชนที่ขาดการเฝ้าระวัง โดยเฉพาะพฤติกรรมกาเสพติด นิยมความรุนแรง และปัญหาการท้องในวัยเรียน ซึ่งปัญหาเหล่านี้ล้วนมีความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ของครอบครัว ความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพการศึกษา และความเหลื่อมล้ำด้านที่ดินทำกินซึ่งนับว่าเป็นโอกาสทางเศรษฐกิจอันเป็นสาเหตุสำคัญ

ปัจจุบันสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลออกสลากกินแบ่งรัฐบาลอยู่ ๒ ประเภทคือ สลากกินแบ่งรัฐบาลจำนวน ๒๖ ล้านฉบับคู่ และสลากการกุศลจำนวน ๑๑ ล้านฉบับคู่ ซึ่งสลากการกุศลนี้จะออกได้จะต้องเป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี รวมทั้งหมดจำนวน ๑๑ ล้านฉบับคู่ และก็มีเงินนำส่งเข้ารัฐปีละไม่น้อยกว่า ๑๕,๐๐๐ พันล้านบาท เงินรายได้จำนวนดังกล่าวมาจากสัดส่วนร้อยละ ๒๘ นั้น ในแต่ละปีนอกจากนำส่งเป็นรายได้แผ่นดินแล้วยังได้จัดสรรเงินค่าใช้จ่ายในการบริหารเป็นเงินบริจาคเพื่อสาธารณประโยชน์ให้กับหน่วยงานต่าง ๆ ปีละกว่า ๓๐๐ ล้านบาท นอกเหนือจากการบริจาคเพื่อสาธารณประโยชน์อื่น ๆ แล้ว สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลยังได้สร้างงานอาชีพในการจัดสรรสลากให้ตัวแทนจำหน่ายโดยเฉพาะรายย่อย โดยให้ส่วนลดเป็นค่าตอบแทน ร้อยละ ๗ นอกจากนี้ยังมีนโยบายดูแลส่งเสริมการค้าเงินชีวิตในการประกอบอาชีพของผู้พิการอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องมาโดยตลอด ซึ่งปรากฏเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนด้วยการจัดสรรสลากกินแบ่งรัฐบาลและสลากบำรุงการกุศลให้แก่ผู้พิการรายย่อยรับไปจำหน่ายโดยตรงรวมทั้งจัดสรรผ่านสมาคมประเภทต่าง ๆ รวมทั้งผ่านไปยังสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย และองค์การทหารผ่านศึกรวมประมาณ 96,000 ฉบับคู่ จากจำนวนทั้งสิ้น 370,000 ฉบับคู่ คิด

เป็นสัดส่วนแล้วประมาณเกือบ 26 เปอร์เซ็นต์ ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้พิการมีอาชีพมีรายได้เลี้ยงดูตนเอง และครอบครัว เป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้พิการและเป็นการลดภาระของรัฐบาลและสังคมในตัวด้วย สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลยังได้จัดตั้งงบประมาณไว้อีกจำนวนหนึ่งสำหรับบริจาคให้กับหน่วยงาน องค์กร ตลอดจนกิจกรรมโครงการเพื่อสาธารณกุศลด้านต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงการสนับสนุนกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้พิการในหลาย ๆ โครงการด้วย ทั้งในด้านการส่งเสริมการศึกษา การฝึกอบรม การพัฒนาอาชีพ การจัดสัมมนา การประชุม รวมทั้งกิจกรรมอื่น ๆ ที่จัดขึ้นโดยองค์กรผู้พิการเพื่อประโยชน์ของสมาชิกและผู้พิการทั่วไป การช่วยเหลือด้านอุปกรณ์ อาทิ โครงการไม้เท้าสำหรับผู้พิการที่มองไม่เห็น โครงการเครื่องช่วยฟังสำหรับผู้พิการทางการได้ยิน โครงการมูลนิธิขาเทียม ทั้งนี้ ในปีงบประมาณที่ผ่านมาสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลก็ได้บริจาคเงินเพื่อสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้พิการเป็นเงินกว่า 9 ล้านบาท นอกจากนั้น ยังได้ออกสลากบำรุงการกุศลให้กับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พิการ อาทิ โครงการการจัดทำขาเทียมของมูลนิธิขาเทียม โครงการก่อสร้างและปรับปรุงศูนย์บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้พิการทางการเคลื่อนไหวของมูลนิธิส่งเสริมคนพิการ โครงการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โครงการพัฒนาโรงพยาบาลทหารผ่านศึก โครงการจัดตั้งโรงงานทำขาเทียมประจำโรงพยาบาลชุมชนทั่วประเทศด้วย นอกเหนือจากการช่วยเหลือสังคมผ่านช่องทางการจัดสรรโควตาจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาล การให้เงินบริจาคสนับสนุนของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลดังกล่าวข้างต้นแล้ว รัฐบาลชุดนี้ยังได้มีมาตรการดูแลสนับสนุนเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการและผู้ด้อยโอกาส ในรูปแบบต่าง อาทิ การให้ความเห็นชอบและสนับสนุนโครงการอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดโดยให้เงินอุดหนุนแก่ครอบครัวที่ยากจนรายละ 400 บาท การให้ความเห็นชอบการจัดสรรงบประมาณ เพื่อช่วยเหลือค่าอุปกรณ์การเรียนการสอนของนักเรียนสายอาชีพและในอาชีวศึกษา รวมทั้งแผนการให้บริการทันตสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ การผลักดันให้มีการจัดตั้งกองทุนการออมแห่งชาติให้กับแรงงานที่อยู่นอกระบบซึ่งตามมีจำนวนมากกว่า 25 ล้านคน

4. การลดความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้

จากข้อมูลของสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติให้ข้อมูลเชิงสังคมในด้านการมีงานทำของคนในประเทศ โดยแสดงให้เห็นว่าในไตรมาสที่ 3 ของปี พ.ศ. 2556 และในไตรมาสที่ 1 ของปี พ.ศ. 2557 อัตราการมีงานทำของคนในประเทศไทยมีการลดลงอย่างเห็นได้ชัด โดยมีช่องว่างแตกต่างกันถึง 1,301 (พันคน) แม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงในช่วงหลังของ 2 ไตรมาสหลังของปี พ.ศ. 2557 โดยมีการเพิ่มขึ้นมาเล็กน้อยเท่านั้น แต่โดยรวมอัตราการมีงานทำของคนในปี พ.ศ. 2557 นั้นยังคงต่ำกว่าอัตราการมีงานทำของคนในปี พ.ศ. 2556 อยู่อย่างเห็นได้ชัด ทั้งนี้

อาจจะเกิดการความไม่มั่นคงทางด้านการเมือง ที่ส่งผลให้ต่อเศรษฐกิจและสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งนี้ตัวเลขของสภาพัฒน์ยังแสดงให้เห็นถึงอัตราการว่างงานที่เพิ่มขึ้นระหว่างปี พ.ศ. 2556 และ พ.ศ. 2557 ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลข้างต้น การขยายตัวทางเศรษฐกิจของไทย ในปี พ.ศ. 2557 สำนักยุทธศาสตร์และการวางแผนเศรษฐกิจมหภาค ให้ข้อมูลการขยายตัวเศรษฐกิจที่มีทิศทางจะไม่ถึงตามเป้า โดยคาดว่าเศรษฐกิจไทยจะขยายตัวขึ้นร้อยละ 1.5 - 2.0 แต่ทว่าตัวเลขความเป็นจริงนั้นอยู่ที่ 0.4 ภาพรวมของตัวเลขที่ได้มามีนัยสำคัญทางด้านการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่มีทิศทางไปในทางที่แย่ลง และอัตราการว่างงานที่เพิ่มสูงขึ้น เมื่อพิจารณาจากสภาพสังคม และการเมืองแล้วนั้นทำให้เห็นว่าเป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง และส่งผลกระทบต่อทุกภาคส่วนของประเทศไทย

การจัดสรรสลากกินแบ่งรัฐบาล

การจัดสรรสลาก ตามพระราชบัญญัติสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล พ.ศ. 2517 ได้กำหนดให้ “คณะกรรมการสลากกินแบ่งรัฐบาล” มีหน้าที่กำหนดราคา วิธีการจำหน่าย และการคัดเลือกตัวแทนจำหน่ายสลากกินแบ่งรัฐบาล วิธีการจำหน่ายสลาก สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล จัดพิมพ์สลากเพื่อจำหน่ายขาดให้กับผู้จำหน่ายสลากในพื้นที่ส่วนกลาง คือ กรุงเทพมหานคร ประมาณร้อยละ 60 และส่วนภูมิภาค ประมาณร้อยละ 40 ของจำนวนสลากทั้งหมด

รูปแบบการจัดสรรสลากตั้งแต่ปี พ.ศ.2538 มีการจัดสรรสลากแยกตามพื้นที่ดังนี้ พื้นที่ส่วนกลาง จัดสรรให้กลุ่มคน องค์กรและหน่วยงานต่าง ๆ ดังนี้ 1) ผู้แทนจำหน่ายสลาก เป็นกลุ่มบุคคลที่ได้รับการจัดสรรก่อนมีพระราชบัญญัติสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล พ.ศ. 2517 ผู้แทนจำหน่ายกลุ่มนี้สามารถโอน โกวตาสลากเป็นกรรมสิทธิ์แก่ทายาทได้แม้ว่าปัจจุบัน สัญญาดังกล่าวได้ถูกยกเลิกแล้วแต่ยังคงถือปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และอนุ โลมจ่ายสลากตามจำนวน เดิม โดยผู้แทนจำหน่ายสลากได้รับการจัดสรรสลากงวดละ 4 - 74 เล่ม ผู้แทนจำหน่ายประเภทนี้สามารถจำหน่ายสลากให้ผู้ค้าช่วงได้โดยได้รับส่วนลดร้อยละ 7 ในจำนวนนี้จะต้องถูกแบ่งส่วนลดให้แก่ผู้ค้าช่วงไม่น้อยกว่าร้อยละ 4.5 ของราคาสลาก 2) ผู้แทนจำหน่ายสลากรายย่อยเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่สำนักงาน ฯ กำหนดในการเป็นผู้แทนจำหน่ายสลากกินแบ่ง รัฐบาลด้วยตนเอง โดยทำข้อตกลงกับสำนักงานสลาก ฯ มีอายุข้อตกลง 12 เดือน และสามารถต่อข้อตกลงใหม่ได้แม้ว่าปัจจุบันข้อตกลงได้มีการยกเลิกแล้วแต่ยังคงอนุ โลมจ่ายสลากให้ตามจำนวนเดิมคือ 5 เล่ม ได้รับส่วนลดร้อยละ 7 ของราคาสลาก 3) องค์กรการกุศลต่าง ๆ ประกอบด้วยสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ องค์กรการสงเคราะห์ทหารผ่านศึก และองค์กรมูลนิธิเพื่อการ 4 สาธารณกุศลต่าง ๆ ได้แก่ สภาสังคมสงเคราะห์แห่ง

ประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ได้รับการ จัดสรรสลากจากสำนักงานสลาก ฯ เพื่อไปจัดสรร แก่ผู้พิการและผู้มีรายได้น้อยในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นการช่วยเหลือแก่คนเหล่านั้นให้ สามารถดำเนินชีวิตได้โดยสำนักงานสลาก ฯ ได้ให้ส่วนลดร้อยละ 9 แก่สภาสังคมสงเคราะห์ ฯ และสภาสังคมสงเคราะห์นำไปจัดสรรให้แก่สมาชิกของสภาสังคมสงเคราะห์ร้อยละ 7 ส่วนที่ เหลืออีกร้อยละ 2 นั้น จะเป็นของสภาสังคมสงเคราะห์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก ได้รับการ จัดสรรสลากจากสำนักงานสลาก ฯ เพื่อไปจัดสรรให้แก่ทหารผ่านศึกเป็นการช่วยเหลือด้านอาชีพ และรายได้แก่ทหารผ่านศึกโดยสำนักงานสลาก ฯ ได้ให้ส่วนลดร้อยละ 9 แก่องค์การทหารผ่านศึก ฯ และองค์การทหารผ่านศึก ฯ นำไปจัดสรรให้แก่ทหารผ่านศึกร้อยละ 7 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 2 นั้น จะเป็นขององค์การทหารผ่านศึก ฯ และองค์กร และมูลนิธิเพื่อการสาธารณกุศลต่าง ๆ องค์กรและมูลนิธิเหล่านี้ได้รับการจัดสรรสลากจาก สำนักงานสลาก ฯ โดยได้รับส่วนลดร้อยละ 9 แล้วองค์กรเหล่านี้นำไปจัดสรรให้แก่สมาชิกโดยให้ ส่วนลดร้อยละ 7 ที่เหลืออีกร้อยละ 2 นั้น จะ เป็นรายได้เข้าองค์กรและมูลนิธิเหล่านั้นส่วนภูมิภาค สำนักงานสลาก ฯ จัดสรรให้กับจังหวัดต่าง ๆ โดยผ่านผู้ว่าราชการจังหวัดตามจำนวนที่เหมาะสมของแต่ละจังหวัดเพื่อให้จังหวัดนำไปจัดสรร ให้กับผู้แทนจำหน่ายและตัวแทนจำหน่ายรายย่อยซึ่งจังหวัดเป็นผู้คัดเลือก ทั้งนี้จังหวัดจะได้รับ ส่วนลดร้อยละ 2 ผู้แทนจำหน่ายและตัวแทนจำหน่ายรายย่อยได้รับส่วนลดร้อยละ 7 มีการจัดสรร ดังนี้ ให้แก่ผู้แทนจำหน่ายสลากได้รับ การสลากรายละ 4 - 91 เล่มต่องวด ส่วนตัวแทนจำหน่าย สลากรายย่อยได้รับสลากรายละ 4 เล่มต่องวด

จะเห็นได้ว่าการจัดสรรสลากกินแบ่งรัฐบาลให้กับหน่วยงานต่าง ๆ ถือเป็นการ กระจายรายได้ให้กับประชาชนอย่างหนึ่ง ให้ประชาชนในจังหวัดต่าง ๆ ที่ได้รับการจัดสรรผ่านผู้ว่า ราชการจังหวัดได้มีอาชีพรวมทั้งการกระจายรายได้ไปยังผู้พิการหรือผู้ด้อยโอกาสในสังคม เช่น การ จัดสรรผ่านสภาสงเคราะห์และองค์การทหารผ่านศึกเพื่อเป็นการช่วยเหลือด้านรายได้และสร้างอาชีพ อย่างยั่งยืนต่อไปด้วย

รัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เข้ามาเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานของรัฐบาล ตั้งแต่รากฐาน จนถึงการแก้ไขปัญหาของประเทศชาติในรูปแบบที่เน้นการกระทำที่ส่งผลทันที โดยในส่วนของการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ได้มีการลงนามความร่วมมือการอำนวยความสะดวก ยุติธรรมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคม 5 หน่วยงานประกอบด้วย กระทรวงยุติธรรม กระทรวงมหาดไทย สำนักนายกรัฐมนตรี สำนักอัยการสูงสุด และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ใน การสานความร่วมมือภายใต้กรอบอำนาจหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานบูรณาการให้ประชาชนเข้าถึง ความยุติธรรมได้โดยง่ายและรวดเร็วอย่างเสมอภาค โดยรัฐบาลได้ให้สัญญาแก่ประชาชนในด้าน

การสร้างความสุขให้แก่ประชาชนในทุก ๆ ด้าน เพื่อเป็นการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม และพัฒนาประเทศชาติให้เคลื่อนที่ไปข้างหน้าอย่างเข้มแข็ง

เมื่อ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2557 นายกรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นประธานเปิดงานพิธีลงนามบันทึกความร่วมมือ “การอำนวยความสะดวกเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคม” อีกทั้งยังมอบนโยบายให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปในทิศทางเดียวกันมีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาสังคม ลดความเหลื่อมล้ำของสังคม ทั้งนี้ประกอบไปด้วยหลากหลายด้าน เช่น ความเหลื่อมล้ำทางอาชีพ รายได้ การด้อยโอกาสของคนในสังคมแต่ละประเภท เป็นต้น มีการหยิบยกแนวทางที่สำคัญที่จะเป็นทิศทางหลักในการดำเนินงานของรัฐบาลชุดนี้ คือ การปฏิรูปสังคมแก้ความยากจน ลดความเหลื่อมล้ำสร้างสังคมเข้มแข็ง โดยมีการนำเสนอยุทธศาสตร์ 3 ด้าน มาตรการที่เป็นรูปธรรม 16 ประการ สำหรับ 5 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่

1. ผู้มีรายได้น้อย (เกษตรกร ผู้ใช้แรงงาน)
2. ผู้ด้อยโอกาส (คนเร่ร่อน, ไร้สัญชาติ, ดิจเซื่อ, ดิจยา, ต้องโทษ)
3. กลุ่มเปราะบางทางสังคม (เด็ก, เยาวชน, ผู้สูงอายุ, สตรี, ผู้พิการ, กลุ่มชาติพันธุ์)
4. กลุ่มชุมชนท้องถิ่น
5. เครือข่ายภาคประชาสังคม

ด้วยยุทธศาสตร์ 3 ด้าน ประกอบด้วย

1. ด้านสังคมที่ไม่ทอดทิ้งกัน ประกอบด้วยมาตรการการกระจายความเป็นธรรมในการเข้าถึงทรัพยากรที่ดินและสิ่งแวดล้อมอันเป็นสมบัติสาธารณะของชาติ สร้างหลักประกันในการดำรงชีวิต และความปลอดภัยในการทำงานให้กับกลุ่มผู้มีรายได้น้อยผู้ด้อยโอกาสกลุ่มเปราะบาง และซ่อมแซมฐานล่างของสังคมอย่างเป็นระบบ

2. ด้านสังคมเข้มแข็ง ประกอบด้วย 4 มาตรการ ในการส่งเสริมสนับสนุนการรวมตัวร่วมคิดร่วมทำเพื่อการพึ่งตนเองได้ในกลุ่มประชากรรากหญ้า ทั้งในชนบทและในเมือง เสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมจากฐานล่างพระเจดีย์ เพิ่มเครื่องมือในการพัฒนาสังคมและขยายบทบาทพลเมืองเมืองผู้ตื่นรู้ในการพัฒนาประเทศในทุกมิติ

3. ด้านสังคมคุณธรรม ประกอบด้วย 5 มาตรการ ในการปรับโครงสร้างความสัมพันธ์และผลประโยชน์ เปิดโอกาสให้กับคนเล็กคนน้อยในสังคม ทั้งในและนอกระบบ เพิ่มหลักประกันในชีวิตรวมทั้งขยายบทบาทชุมชนท้องถิ่นและประชาสังคม ในด้านนี้ เล็งเห็นถึงความสำคัญในการผลักดัน (ร่าง) พ.ร.บ. สลากกินแบ่งฉบับประชาชน เพื่อปฏิรูประบบสลากกิน

แบ่งอันมีแหล่งที่มาของรายได้หลักจากคนจน ให้กลับไปดูแลและสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มเป้าหมายตามข้อเสนอของเครือข่ายปฏิรูปสลากเพื่อสังคม

จะเห็นได้ว่าสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลมีบทบาทอย่างมากในการช่วยลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ และเพิ่มโอกาสของประชาชนในการเข้าถึงบริการของรัฐทั้งทางตรงและทางอ้อม อีกทั้งการดำเนินการของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลยังมีความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลทุกยุคทุกสมัยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ถือเป็นองค์กรหนึ่งที่มีความสำคัญ มีเพียงแต่เป็นแหล่งมอมเมาประชาชนหรือแหล่งการพนันตามที่ประชาชนเข้าใจ หากแต่บทบาทและภารกิจที่สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลได้ดำเนินการอยู่นั้นได้รับการประชาสัมพันธ์หรือเผยแพร่ให้สังคมได้รับรู้ จะทำให้ประชาชนมีความเข้าใจที่แท้จริงและเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในเงินที่เสียไปกับการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล ว่าคนได้มีส่วนช่วยเหลือสังคม และเพิ่มโอกาสให้แก่คนที่ด้อยโอกาส คนพิการ รวมถึงคนยากจน ไม่เพียงแต่ได้ร่วมทำบุญแต่เป็นการช่วยเหลือสังคมในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างยั่งยืนด้วย

สรุป

ปัญหาความเหลื่อมล้ำเป็นปัญหาสำคัญที่สามารถเห็นได้อย่างชัดเจนในสังคมปัจจุบัน ควรได้รับการแก้ไขโดยด่วน และปัญหาดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อกลุ่มคนจำนวนหนึ่งทำให้พวกเขาได้รับความเดือดร้อนเนื่องจากความไม่เท่าเทียมทางสังคมขาดโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากร ที่มีอยู่อย่างจำกัดและขาดโอกาสในการเข้าถึงบริการพื้นฐานที่สมควรได้รับ นอกจากนี้ความเหลื่อมล้ำยังมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องของ “สิทธิ” อาจหมายถึงความเหลื่อมล้ำระหว่างคนที่ควรมีสิทธิเดียวกัน แต่ในความเป็นจริงกลับไม่มี หรือความเหลื่อมล้ำระหว่างคนที่มีสิทธิเดียวกัน แต่มี “โอกาส” และ “ความสามารถ” ในการใช้สิทธินั้นได้ไม่เท่ากัน

สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลเข้ามามีบทบาทในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมและการเข้าถึงบริการของรัฐเป็นระยะเวลานาน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล ได้กำหนดคำสำคัญขึ้น คือ “HOPES” ซึ่งย่อมาจาก Handing, Opportunities, People, Enterprise และ Social Responsibilities” หมายถึง สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐ พร้อมทั้งจะทำหน้าที่หีบยื่นโอกาสให้แก่พี่น้องประชาชนด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม ยังมีส่วนช่วยลดความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นในสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม จำแนกได้เป็น

1. การลดความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษา
2. การลดความเหลื่อมล้ำด้านสาธารณสุขและโอกาสในการเข้าถึงบริการของรัฐ

3. การลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมโดยการให้โอกาสเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส

4. การลดความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้

การจัดสรรสลากกินแบ่งรัฐบาลให้กับหน่วยงานต่าง ๆ ถือเป็น การกระจายรายได้ให้กับประชาชนอย่างหนึ่ง ให้ประชาชนในจังหวัดต่าง ๆ ที่ได้รับการจัดสรรผ่านผู้ว่าราชการจังหวัดได้ มีอาชีพ รวมทั้งการกระจายรายได้ไปยังผู้พิการหรือผู้ด้อยโอกาสในสังคม เช่น การจัดสรรผ่านสภาสงเคราะห์และองค์กรทหารผ่านศึกเพื่อเป็นการช่วยเหลือด้านรายได้และสร้างอาชีพอย่างยั่งยืนต่อไปด้วย

บทที่ 5

สรุป และข้อเสนอแนะ

สรุป

สลาก หรือ ลอดเตอรี เป็นการพนันชนิดหนึ่งที่มีอยู่ทั่วโลก กฎหมายเกือบทุกประเทศมีการปกป้องเด็กและเยาวชนไม่ให้เกี่ยวข้อง พยายามสร้างหลักประกันให้มีการดำเนินกิจการอย่างเป็นธรรมและโปร่งใส รวมถึงกำหนดให้ต้องนำเงินรายได้ส่วนหนึ่ง “แบ่งสู่สังคม” อย่างชัดเจน

การออกสลากกินแบ่งรัฐบาลในประเทศไทย ตามประวัติความเป็นมาได้เริ่มมีขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 และการออกสลากกินแบ่งรัฐบาลก็ได้พัฒนาเรื่อยมาจนกระทั่งปี พ.ศ. 2517 ได้มีการออกพระราชบัญญัติสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลขึ้นกำหนดให้สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลเป็นนิติบุคคลและเป็นรัฐวิสาหกิจสังกัดกระทรวงการคลังมีหน้าที่หารายได้เข้ารัฐและการกุศล เป็นองค์กรที่พึ่งพาตนเองไม่ใช้งบประมาณแผ่นดิน และนอกเหนือจากภารกิจหลักในการหารายได้เข้ารัฐแล้ว สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลยังมีการกิจการรับผิดชอบต่อสังคมได้แก่

1. การส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาทำนุบำรุงศาสนา ให้การสังคมสงเคราะห์ผู้ยากไร้และด้อยโอกาส ส่งเสริมงานด้านการสาธารณสุขและการแพทย์

2. เสริมสร้างศักยภาพด้านกีฬา ดูแลรักษาสถานีแก๊สและศิลปวัฒนธรรม เพื่อนำคุณภาพชีวิตที่ดีมาสู่พี่น้องประชาชน โดยรายได้ทั้งหมดจากการขายสลากในแต่ละงวด แบ่งได้ดังนี้

- 2.1 28 เปอร์เซ็นต์ ของเงินรายได้ทั้งหมดจะเป็นรายได้เข้ารัฐ เพื่อให้รัฐบาลนำไปใช้ในการบริหารรวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี

- 2.2 60 เปอร์เซ็นต์ ของรายได้ทั้งหมดจะเป็นเงินรางวัล

- 2.3 12 เปอร์เซ็นต์ ที่เหลือเป็นเงินที่สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลใช้ในการบริหารองค์กร

ปัญหาความเหลื่อมล้ำเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมานานในสังคมไทย แต่ยากที่จะหาการแก้ไขได้อย่างชัดเจน เป็นประเด็นที่มีการถกเถียงกันอย่างแพร่หลาย ส่วนใหญ่มักจะเริ่มด้วยการให้คำนิยามว่า ความเหลื่อมล้ำที่ปรากฏในสังคมไทยนั้น คืออะไร และเป็นไปในลักษณะใดความหมาย

ของความเหลื่อมล้ำนั้นยังไม่สามารถหาคำจำกัดความที่ชัดเจนและตรงตัว แต่ทว่ามีหลายมิติของเนื้อหาอยู่มากที่น่าสนใจคือ ความเหลื่อมล้ำนั้นจะถูกตัดสินเพียงจากการวัดการกระจายรายได้ หรือฐานะทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน ซึ่งทำให้เกิดช่องว่างขึ้น แต่แท้จริงแล้วนั้นความเหลื่อมล้ำนั้นควรจะมองเป็นเรื่องของโอกาสมากกว่า โอกาสในการเข้าถึงทรัพยากร ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มคน ๆ นั้น ซึ่งมีความไม่เท่าเทียมกัน ทั้งนี้ เมื่อพูดถึงเรื่องของโอกาสจึงเป็นหน้าที่ของภาครัฐ ที่จะเข้ามาทำหน้าที่ในการกระจายโอกาสให้กับประชาชนทุกกลุ่มได้อย่างเท่าเทียมกัน เพื่อเป็นการตอบสนองการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมที่เกิดขึ้นและผู้ที่มีภัยเปรียบที่สุดในโครงสร้างที่เหลื่อมล้ำ ก็คือกลุ่มคนที่ยากจนที่สุดในสังคมไทย เช่น กลุ่มแรงงาน เกษตรกร กลุ่มชาวนา กลุ่มชาติพันธุ์ เป็นต้น กลุ่มคนเหล่านี้มักได้รับผลกระทบมากที่สุดจากโครงสร้างที่ไม่เท่าเทียม และมักถูกผลักดันให้กลายเป็นกลุ่มชายขอบของสังคม ความเหลื่อมล้ำในสังคมสามารถแบ่งได้เป็นสามมิติ กล่าวคือ ในมิติของเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

นอกจากปัญหาความเหลื่อมล้ำที่ได้กล่าวถึงข้างต้นแล้ว สภาพปัญหาของระบบราชการที่สั่งสมมานาน จัดได้ว่าเป็นอีกประเด็นสำคัญที่จะต้องนำมาวิเคราะห์ เนื่องจากเป็นสาเหตุหนึ่งซึ่งนำมาซึ่งสาเหตุของความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย นอกจากนี้ปัญหาการเข้าถึงบริการของรัฐเป็นปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นมานานในสังคมโดยที่ภาครัฐยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหานี้เท่าที่ควร ปัจจุบันโอกาสในการเข้าถึงการบริการต่าง ๆ นั้น ยังไม่ครอบคลุมต่อประชาชนโดยรวม อันเนื่องมาจากปัญหาทางเศรษฐกิจ ทางสังคม หรือปัจจัยอื่น ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงบริการของรัฐ อย่างไรก็ตามภาครัฐนั้นต้องมีการปรับตัวเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาเพื่อความทันสมัยและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนที่เปลี่ยนแปลงไป และประชาชนสามารถเข้าถึงบริการได้อย่างแท้จริง

สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลได้กำหนดคำสำคัญขึ้นคือ “HOPES ซึ่งย่อมาจาก Handing, Opportunities, People, Enterprise และ Social Responsibilities” หมายถึง สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐ พร้อมทั้งจะทำหน้าที่หยิบยื่น โอกาสให้แก่พี่น้องประชาชนด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม การดำเนินธุรกิจที่คำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสังคม หรือ CSR : Corporate Social Responsibility ของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล ดำเนินการภายใต้แนวความคิดและเจตนารมณ์ในการคืนกำไรให้กับสังคม เพื่อตอบแทนพี่น้องประชาชนที่ซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาล

สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลเป็นองค์กรที่หารายได้เข้ารัฐและมีส่วนช่วยเหลือสังคมไทยอย่างช้านาน ดังเห็นได้จากโครงการรับผิดชอบต่อสังคมที่สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลได้ให้ความช่วยเหลือในช่วงเวลาที่ผ่านมา ซึ่งเป็นการช่วยลดความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นในสังคมไทยและเพิ่มโอกาสของประชาชนในการเข้าถึงบริการของรัฐทั้งทางตรงและทางอ้อม ได้แก่

1. การลดความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษา
2. การลดความเหลื่อมล้ำด้านสาธารณสุขและโอกาสในการเข้าถึงบริการของรัฐ
3. การลดความเหลื่อมล้ำและการให้โอกาสของเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส
4. การลดความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้

ข้อเสนอแนะ

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงบทบาทของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล กับการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำ และโอกาสในการเข้าถึงบริการของรัฐ ซึ่งสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลได้มีบทบาทอย่างมากในการช่วยเหลือสังคม และมีบทบาทในการช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นในสังคมไทย แต่อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้พบว่า สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลยังสามารถเพิ่มบทบาทในการพัฒนาสังคมได้ต่อไปอีก โดยผู้วิจัยขอเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหา โดยแบ่งออกเป็น 2 แนวทางใหญ่คือ แนวทางการแก้ไขเชิงนโยบายและแนวทางการแก้ไขเชิงปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

1. แนวทางการแก้ไขปัญหาเชิงนโยบาย ตามพระราชบัญญัติสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล พ.ศ.2517 ซึ่งมีอยู่ด้วยกัน 6 หมวด ว่าด้วยเรื่องของการจัดตั้งและวัตถุประสงค์, การกำกับ การควบคุม และการบริหาร, การเงิน การบัญชี และการตรวจสอบ, หนี้ และ อายุความ, การสงเคราะห์พนักงานและลูกจ้าง และบทกำหนดโทษ แต่มิได้มีบทบาทปฏิบัติที่ชัดเจนในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรรเงินในการสนับสนุนกลุ่มประชากรที่มีความเปราะบาง เช่น กลุ่มคนพิการ เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาส รวมถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน และการพัฒนาสังคมด้านอื่น ๆ ไว้ในบทบัญญัติอย่างแน่ชัดแต่อย่างใดจึงทำให้รายได้ที่นำมาสนับสนุนนั้นไม่ครอบคลุมแก่กลุ่มคนที่ด้อยโอกาสทางสังคม โดยจะเห็นได้ว่าปัจจุบันมีการเน้นถึงกลุ่มคนพิการ คนตาบอดเป็นอย่างมาก ทว่าในขณะที่เดียวกันกลับไม่ได้กล่าวถึงการสนับสนุนหรือการช่วยเหลือกลุ่มอื่นเท่าที่ควร ทั้งนี้ในการจัดสรรรายได้จะมีความเป็นธรรมมากขึ้นหากมีการแบ่งอย่างชัดเจนอย่างเท่าเทียมกันในแต่ละด้านให้ได้รับการพัฒนาอย่างทั่วถึง ดังนั้นควรจะมีการจัดทำพระราชบัญญัติหรือกฎหมายฉบับใหม่ที่ว่าด้วยเรื่องของการลดความเหลื่อมล้ำของกลุ่มผู้ด้อยโอกาสในสังคม เพื่อที่จะทำงานการดำเนินการของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลมีแบบแผนและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้แล้ว สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลบริหารงานภายใต้การกำกับของคณะกรรมการชุดหนึ่งที่เรียกว่า “คณะกรรมการสลากกินแบ่งรัฐบาล”

ประกอบด้วยตัวแทนภาครัฐและบุคคลที่รัฐมนตรีแต่งตั้ง ดังนั้น การขาดระเบียบการจัดสรร รายได้ไปใช้ในกิจกรรมเพื่อสังคมที่ชัดเจน กล่าวคือ มักจะมีมติคณะกรรมการสลากกินแบ่ง รัฐบาล ให้สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลพิมพ์สลากการกุศลออกจัดจำหน่ายเพื่อหารายได้ให้กับ หน่วยงาน หรือโครงการต่าง ๆ แต่เป็นที่สังเกตว่าล้วนแล้วแต่เป็นโรงพยาบาลหรือมูลนิธิที่ตั้งอยู่ ในกรุงเทพมหานคร แสดงให้เห็นถึงการกระจุกตัวของเงินบริจาคที่ไม่ทั่วถึง โดยมีการกระจุกตัว อยู่แค่ในกลุ่มบางกลุ่มเท่านั้น เงินบริจาคมักรายจ่ายไปยังท้องถิ่นในต่างจังหวัดได้ อย่างเท่าที่ควร เป็นเหตุให้ประชาชนในต่างจังหวัดไม่สามารถเข้าถึงบริการของรัฐได้ และเป็นที่มา ของปัญหาความเหลื่อมล้ำ

นอกจากนี้แล้วผู้วิจัยเล็งเห็นว่าควรเปลี่ยนปรัชญาการออกสลากไปสู่ “สลากเพื่อ สังคม” ต้องไม่เน้นการหารายได้เข้ารัฐ เน้นการสร้างกลไกไปสู่การพัฒนาสังคม มีการจัดสรร เงินที่ได้รับจากการจำหน่ายสลากไปส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ ด้านการพัฒนาสังคมและการ พัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนซึ่งจะเป็นการตอบ โจทย์ของการพัฒนาอย่างยั่งยืน

2. แนวทางการแก้ไขเชิงปฏิบัติ

เมื่อดูการตอบแทนสังคมที่ผ่านมาของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลนั้น ทำให้เห็นว่า มีกระบวนการให้ความช่วยเหลือสังคมโดยการเปิดรับโครงการต่าง ๆ จากหลากหลายหน่วยงานที่ ต้องการการสนับสนุนด้านการเงิน สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลมีการตอบรับ และให้การ สนับสนุนในด้านต่าง ๆ ที่ระบุไว้อย่างชัดเจน แต่เมื่อมองลึกลงไปแล้ว สิ่งที่สำนักงานสลากกิน แบ่งรัฐบาลนั้นให้ความช่วยเหลือส่วนใหญ่จะเป็นในรูปแบบของตัวเงิน ซึ่งการช่วยเหลือในรูปแบบตัวเงิน นั้นแน่นอนว่าถือเป็นการช่วยเหลือที่ตอบโจทย์ในอุปสรรคต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจนด้วยการที่ อุปสรรคปัญหาส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นแก่สังคมนั้น มักจะเกิดจากการขาดแคลนซึ่งทุนทรัพย์ ซึ่งมีผล เชื่อมโยงไปถึงโอกาส และการเข้าถึง จนส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคม อย่างไรก็ตาม การ ช่วยเหลือทางด้านตัวเงินดูเหมือนจะเป็นการช่วยเหลือที่มีขีดจำกัด และไม่มีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ดังเช่นคำกล่าวที่ว่า “ถ้านำปลาไปใช้ขายคนหนึ่ง เจ้าจะมีกินเพียงหนึ่งมือ แต่ถ้าหากสอนขายคน นั้นตกปลาเจ้าจะมีกินตลอดชีวิต” แนวคิดของการพัฒนาที่ยั่งยืนเข้ามามีบทบาทอย่างยิ่งในการ เปลี่ยนแปลงรูปแบบโครงสร้างของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลดังที่ได้กล่าวไปแล้ว เมื่อ ต้องการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม แนวความคิดของการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นแนวทางการ แก้ไขปัญหาที่ดีที่สุด โดยต้องมุ่งเน้นถึงภาพรวมของปัญหา และการแก้ไขที่ตรงจุด ทั้งนี้ยังต้อง เป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดประโยชน์การทำงานของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลที่ได้มีการมอบ ทุน ให้ความช่วยเหลือทางด้านการเงินแก่โครงการต่าง ๆ สำหรับผู้ที่ไม่สามารถเข้าถึงโอกาสได้

เพิ่มมากขึ้น หากแต่ว่ายังขาดการจัดการที่เป็นหลักแหล่งแน่ชัด และลงตัว โดยการช่วยเหลือทำนุบำรุงสังคมนั้น สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลสามารถที่จะปรับตัวเองจากการเป็นผู้ถูกร้องขอในการให้การสนับสนุน เป็นผู้กระทำเสียเอง โดยการผันตัวเองจากการมอบเงินทุน เป็นการสร้างหน่วยงานตอบแทนทางสังคมที่มีกระบวนการในการทำโครงการช่วยเหลือสังคมด้วยตัวเอง ไม่รอเพียงคำขอจากโครงการต่าง ๆ เพื่อที่จะมอบเงินให้เป็นครั้งคราว อย่างไรก็ตามการให้ความช่วยเหลือด้านเงินทุนผ่านโครงการช่วยเหลือสังคมต่าง ๆ ควรที่จะมีการติดตามผลงานมีหน่วยงานที่คอยตรวจสอบเพื่อเป็นการยืนยันที่แน่นอนว่า ทูททรัพย์ที่ได้ให้ไปนั้นก่อให้เกิดสาธารณะประโยชน์อย่างแท้จริง ติดตามกระบวนการทำงาน และการนำเงินไปใช้อย่างใกล้ชิดเพื่อที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีตัวเลขชี้วัดได้ถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นถือเป็นสิ่งสำคัญ เพราะถ้าหากไม่มีกระบวนการนี้แล้ว สิ่งที่สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลทำเพื่อช่วยเหลือสังคมมาอย่างมากมาย อาจไม่มีการยืนยัน และการยอมรับ ภารกิจของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลในเรื่องของการช่วยเหลือสังคม ควรให้ประชาชนได้รับรู้อย่างทั่วถึง จะทำให้ประชาชนมีความเข้าใจ และมุมมองต่อสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลที่เปลี่ยนไปจากเดิม มิได้เป็นเพียงองค์กรที่มอมเมาประชาชน จะทำให้พวกเขาารู้สึกว่าพวกเขาได้เป็นส่วนหนึ่งในการช่วยเหลือสังคม ไม่ว่าเขาเหล่านั้นจะมีฐานะในสังคมอย่างไรก็สามารถเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยเหลือสังคมผ่านการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลนี้ เพียงความรู้สึกที่ทำให้เกิดความเท่าเทียมก็ถือเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีในการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยแล้ว แต่อย่างไรก็ตามเจ้าหน้าที่ของรัฐก็มีส่วนสำคัญอย่างยิ่ง ในการให้บริการต่อประชาชน ควรยึดหลักความเสมอภาค ไม่เลือกปฏิบัติ ปฏิบัติต่อประชาชนทุกคนด้วยความสุภาพ และจริงใจ ไม่ดูถูกประชาชน เพียงเท่าที่สังคมไทยก็จะเป็นสังคมที่น่าอยู่ หากเราทุกคนร่วมใจกันเริ่มจากสิ่งเล็ก ๆ น้อย ๆ เหล่านี้

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- ทศพร ศิริสัมพันธ์. การบริหารราชการแนวใหม่ : บริบทและเทคนิควิธี. กรุงเทพฯ ฯ : บริษัท
วิชั่นพริ้นท์แอนด์มีเดียจำกัด, 2549.
- ไททัศน์ มาลา. พัฒนาการของกำนันผู้ใหญ่บ้าน : สถานภาพและการคงอยู่ภายใต้บริบทของการ
กระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น. กรุงเทพฯ ฯ : รัฐสภาสาร, 61, 5, 44-67, 2556.
- ธีรยุทธ บุญมี. ธรรมรัตน์แห่งชาติยทศศาสตร์กู่หายนะประเทศไทย. กรุงเทพฯ ฯ : สายธาร, 2541.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. การเมืองของเสื้อแดง. กรุงเทพฯ ฯ : Openbooks, 2553.
- ประยูร กาญจนกุล. คำบรรยายกฎหมาย. กรุงเทพฯ ฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- ประเวศ วะสี. ยุทธศาสตร์ชาติ. กรุงเทพมหานคร : สำนักกองทุนเพื่อสังคมธนาคารออมสิน,
2542.
- ศุภเจตน์ จันทร์สาส์น. เศรษฐศาสตร์เพื่อชีวิตประจำวัน. ปทุมธานี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
กรุงเทพฯ, 2551.

วารสาร

- จรัส สุวรรณมาลา. “ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับปรุงระบบบริหารงานบุคคลของหน่วยการปกครอง
ท้องถิ่น และการยุบรวมคณะกรรมการข้าราชการท้องถิ่นในประเทศไทย”, วารสารสมาคม
รัฐประศาสนศาสตร์ นิตย. 2, 91-107.
- เป็รื่อง กิจรัตน์ภร. “ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาไทย : ที่มาและทางออก”, วารสารวิชาการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร. 3, 2, 213-216 . 2555.
- รังสิกร อุปพงษ์. “ทฤษฎีการบริการสาธารณะในประเทศฝรั่งเศส”, วารสารนิติศาสตร์, 18,3, 38-
57. 2531.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2550.
- ศุภเจตน์ จันทร์สาส์น. “ความยากจนและความเหลื่อมล้ำของรายได้ในประเทศไทย”, วารสาร
ประชากรศาสตร์. 25(2): 69-87. 2552.

โครงการวิจัย

ผาสุก พงษ์ไพจิตร. “คอร์ปชั่นในระบบราชการไทย การสำรวจทัศนคติ ประสิทธิภาพของหัวหน้า
คร่าวเรือน”. 2556.

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. “ความยากจนและการกระจายรายได้”.

(ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=322>. 2553.

สถาบันวิจัยเพื่อการวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. “สถานการณ์ความยากจนในประเทศไทย”.

(ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.tdri.or.th/poverty/report1.htm>. 2546.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : www.glo.or.th/. 2557.

ภาษาต่างประเทศ

Albernethy, G. L. (ed). *The Idea of Equality*. Richmond : John Knox. 1959. ,

Benn, S. “Equality, Moral and Social,” in: *Encyclopedia of Philosophy*, ed. by Paul Edwards,
New York: Macmillan, 1967, Vol. 3. pp. 38-42. 1967.

Brown, H. P. *Egalitarianism and the Generation of Inequality*, Oxford: Clarendon. 1988.

Dann, O. “Gleichheit”, in: *Geschichtliche Grundbegriffe*, ed. by V. O. Brunner, W. 1975.

Conze, R. Koselleck, Stuttgart: Klett-Cotta 1975, pp. 995-1046.

Maslow, A. H. *Motivation and personality*. New York: Harper. 1954.

Thomson, D. *Equality*, Cambridge: Cambridge University Press. 1949.

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ พลตรี อนุชา รักเรือง

วัน เดือน ปีเกิด 11 พฤศจิกายน 2501

การศึกษา - โรงเรียน โยธินบูรณะ
 - โรงเรียนเตรียมทหาร กรมยุทธศึกษาทหาร
 - โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

ประวัติการทำงานโดยย่อ

- นายทหารศูนย์ข่าว ร้อย ปฏิบัติฯ
- หัวหน้าหมวด โทรพิมพ์ กองบัญชาการ และร้อย กองบัญชาการกองพันทหารสื่อสาร กองบัญชาการทหารสูงสุด
- หัวหน้าชุดต่อต้านข่าวกรองหน่วยข่าวกรองทหารกองพลชำนาญการทางทหาร
- ฝ่ายเสนาธิการ รองผู้บัญชาการทหารสูงสุด
- รองผู้บัญชาการ โรงเรียนช่างฝีมือทหาร กรมยุทธศึกษาทหาร
- รองผู้อำนวยการสำนักวิเทศสัมพันธ์ กรมข่าวทหาร
- ฝ่ายเสนาธิการ ประจำ กรมกำลังพลทหาร
- ผู้อำนวยการ สำนักข่าวกรอง กรมข่าวทหาร

ตำแหน่งปัจจุบัน

- รองเจ้ากรมข่าวทหาร กองบัญชาการกองทัพไทย

สรุปย่อ

เรื่อง บทบาทสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลในการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำของ
สังคมและโอกาสในการเข้าถึงบริการของรัฐ

ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา

ผู้วิจัย พลตรี อนุชา รักเรือง หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 57

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยมีมาตั้งแต่อดีต ทว่ารัฐบาลพยายามแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำอย่างต่อเนื่อง แต่ดูเหมือนสภาพปัญหาไม่ได้ลดลง เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงด้านสังคมและเศรษฐกิจ รวมทั้งความเจริญก้าวหน้าอันเกิดจากผลพวงของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แต่เบื้องหลังกลับแฝงไปด้วยปัญหา สร้างความแตกแยก โดยเฉพาะช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน ขยายวงกว้างออกไปจนปรากฏเห็นได้ชัดเจนถึงความรุนแรงของปัญหา เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาสุขภาพจิต ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาการเมือง เป็นต้น รวมทั้งการขยายตัวของเมืองอย่างรวดเร็วทำให้ค่าครองชีพสูงขึ้น นับเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ ประชาชนส่วนหนึ่งไม่รักษาภูมิลำเนาที่จะอยู่ร่วมกัน พวกเขาคิดว่าตนเองถูกเอาเปรียบและได้รับการปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมในสังคม นับตั้งแต่รัฐบาลขึ้นค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำเป็น 300 บาท/วัน/คน ซึ่งเป็นการประกันรายได้ให้กับลูกจ้างหรือผู้ใช้แรงงาน ขณะที่คนชนบทส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร ไม่มีรายได้ที่แน่นอนขึ้นอยู่กับจำนวนผลิตผลและราคาตลาดในแต่ละฤดูกาล เมื่อมีรายได้ ไม่น่าแน่นอนย่อมส่งผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจและสังคมของคนในชนบท จำเป็นต้องแสวงหารายได้ที่เพิ่มขึ้น ด้วยการประกอบอาชีพเสริม นอกจากนี้ยังมีผู้ด้อยโอกาสและผู้พิการ ใช้ชีวิตในสังคมอีกเป็นจำนวนมาก ซึ่งยังขาดการเอาใจใส่จากรัฐบาลอย่างจริงจัง โดยเฉพาะการเข้าไม่ถึงบริการของรัฐ และจำเป็นต้องแสวงหารายได้เพื่อเลี้ยงดูตนเองและครอบครัว เพื่อให้สามารถยืนหยัดต่อสู้ในสังคมปัจจุบันที่มีความช่วงชิงและแก่งแย่งสูง ลักษณะปัญหาดังกล่าวเป็นเรื่องที่รัฐบาลหลายสมัยมีความห่วงใยและบรรจุไว้เป็นนโยบายของรัฐบาล

พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี แถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเมื่อ 12 กันยายน พ.ศ.2557 ที่สำคัญประการหนึ่งคือ นโยบายการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐ โดยในระยะเฉพาะหน้าจะเร่งสร้างโอกาส

อาชีพ และการมีรายได้ที่มั่นคง แก่ผู้ที่เข้าสู่ตลาดแรงงาน โดยให้แรงงานทั้งระบบ มีโอกาสเข้าถึง การเรียนรู้และพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานในทุกระดับอย่างมีมาตรฐาน ในระยะต่อไปจะพัฒนาระบบ การคุ้มครองทางสังคม ระบบการออมและระบบสวัสดิการชุมชนให้มีประสิทธิภาพและมีความ ยั่งยืนมากยิ่งขึ้น รวมทั้งการดูแลให้มีระบบการกู้ยืม ที่เป็นธรรม และการสงเคราะห์ผู้ยากไร้ตาม อัตราภาพ พัฒนาศักยภาพ กลุ่มครองและพิทักษ์สิทธิ จัดสวัสดิการช่วยเหลือและพัฒนาคุณภาพชีวิต ของผู้ด้อยโอกาสผู้พิการ ผู้สูงอายุ สตรีและเด็ก นอกจากนี้ความเหลื่อมล้ำทางสังคมเป็นปัญหาที่ ได้รับความสนใจจากนักวิชาการและนักปกครองเพิ่มมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยของ มรว. สุขุมพันธุ์ บริพัตร ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ร่วมกับสถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์ (NIDA) ทำโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาและแก้ไขความเหลื่อมล้ำทางสังคมในเขตกรุงเทพมหานคร เมื่อปี 2554 พบว่า ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การเข้าถึงทรัพยากรของรัฐ เช่น การ ขาดแคลนสถานที่และอุปกรณ์ช่วยเหลือผู้พิการและผู้สูงอายุ ทั้งนี้ประเด็นปัญหาดังกล่าว สอดคล้องกับบทบาทของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลที่ได้ช่วยบรรเทาปัญหาดังกล่าว ไม่ เพียงแต่ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ เฉพาะในกรุงเทพมหานครเท่านั้น แต่ยังรวมถึงกลุ่มบุคคลดังกล่าวใน ต่างจังหวัดอีกด้วย

นอกจากนี้ในวันที่ 8 ธันวาคม 2557 นายกรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้ ลงนามบันทึกความร่วมมือ “การอำนวยความสะดวกเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคม” ถือเป็น การอำนวยความสะดวกลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมตามนโยบายของรัฐบาลที่ได้แถลงต่อสภานิติบัญญัติ แห่งชาติ ที่จะปรับปรุงระบบการช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมใน เรื่องต่าง ๆ เช่น ความเหลื่อมล้ำทางอาชีพ รายได้ การด้อยโอกาสของคนในสังคมแต่ละประเภท เป็นต้น ทั้งนี้สิ่งสำคัญที่ทุกคนสามารถนำมาใช้ได้เป็นอย่างดีในการดำเนินชีวิตในปัจจุบันคือการ น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ มาเป็นแนวทางปฏิบัติคือ ความมีเหตุมีผล พอประมาณ และมีภูมิคุ้มกันที่ดีในการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสมตามฐานะของแต่ละ บุคคล โดยมีมากใช้มาก มีน้อยใช้น้อย และมีการเผื่อแผ่แบ่งกันซึ่งกันและกัน ตลอดจนสามารถ ลงทุนเพิ่มได้ตามฐานะของตนเอง โดยพิจารณาสถานการณ์เศรษฐกิจต่าง ๆ ประกอบการ ดำเนินการหรือขยายกิจการอย่างเหมาะสมด้วย และในวันที่ 19-20 ธันวาคม 2557 รัฐบาลไทย โดยมีสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) เป็นหน่วยงาน รับผิดชอบ ร่วมกับธนาคารพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank: ADB) กำหนดการจัดประชุม สูดยอดผู้นำ GMS ครั้งที่ 5 ณ โรงแรมแชงกรี-ลา กรุงเทพมหานคร ภายใต้อำนาจหลักคือ “ความ มุ่งมั่นลดความเหลื่อมล้ำเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนใน GMS (Committing to Inclusive and Sustainable Development in the GMS)” ในการประชุมครั้งนี้ รัฐบาลไทยเป็นเจ้าภาพ และมี

พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีเป็นประธาน

สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลจัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ.2482 บริหารงานภายใต้พระราชบัญญัติสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล พ.ศ.2517 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหารายได้เข้ารัฐด้วยวิธีการออกสลากกินแบ่งรัฐบาล ประชาชนจำนวนมากมีทัศนคติต่อสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลในด้านลบ มีความเข้าใจว่าเป็นแหล่งอบายมุข (ที่ถูกต้องตามกฎหมายของรัฐ) เป็นแหล่งมอมเมาประชาชนซึ่งแท้จริงแล้วสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลเป็นองค์กรหนึ่งที่มีส่วนสำคัญในการช่วยเหลือและพัฒนาสังคมมาโดยตลอดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ภารกิจที่สำคัญในการแบ่งเบาภาระของรัฐได้แก่ การสร้างงาน สร้างอาชีพให้แก่ผู้ด้อยโอกาส เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีในสังคม อีกทั้งยังเป็นองค์กรของรัฐที่หารายได้เข้าแผ่นดิน เพื่อให้รัฐนำไปใช้ในกิจการด้านสังคม ศาสนา การศึกษา การรักษาพยาบาล การกีฬาและด้านอื่นๆตามแนวนโยบายของรัฐบาล ซึ่งน้อยคนนักที่จะทราบถึงบทบาทที่แท้จริงขององค์กรแห่งนี้

ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นประโยชน์ของการศึกษาบทบาทของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลในการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำของสังคมและโอกาสในการเข้าถึงบริการของรัฐ จากประสบการณ์การเป็นที่ปรึกษาให้ผู้อำนวยการสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลในห้วงปี 2555-2557 ทำให้ผู้วิจัยรับรู้ถึงบทบาทและคุณประโยชน์ ของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลที่มีส่วนช่วยเหลือและพัฒนาสังคมมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยสามารถแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมและโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐ ที่เป็นปัญหาขั้นพื้นฐานที่สำคัญปัญหาหนึ่งซึ่งกระทบต่อความมั่นคงของประเทศชาติในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาบทบาทของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลในการลดความเหลื่อมล้ำในสังคมและการสร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการของรัฐ
2. ศึกษาปัญหาของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลในการเข้าถึงประชาชน
3. ศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาค่าที่จะเข้าถึงประชาชนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคมและโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐ

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของการวิจัยดังนี้

- ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาถึงบทบาทของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลในการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำของสังคมและโอกาสในการเข้าถึงบริการของรัฐ

- ขอบเขตด้านบุคคลกร

ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลกรที่ทำงานในสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล และอดีตผู้อำนวยการสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลที่ดำรงตำแหน่งในห้วงปี 2555-2557

- ขอบเขตด้านระยะเวลาการวิจัย

ศึกษาและรวบรวมข้อมูลของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลตั้งแต่ พ.ศ 2555 - 2557

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำกรวิจัย ซึ่งข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์ประกอบด้วย เอกสารประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ หนังสือ งานวิจัย บทความสัมภาษณ์ เอกสารทางอิเล็กทรอนิกส์และประสบการณ์ของผู้วิจัย และการสัมภาษณ์เชิงลึกบุคคลที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. สัมภาษณ์ผู้บริหารและบุคคลกรของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล ที่ปฏิบัติงานระหว่างปี 2555 - 2557
2. สัมภาษณ์บุคคลกรที่ทำงานสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล และอดีตผู้อำนวยการสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลที่ดำรงตำแหน่งในห้วงปี 2555 - 2557

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงภารกิจและการดำเนินงานของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลในระหว่างปี 2555 - 2557
2. เข้าใจถึงสาเหตุของปัญหาความเหลื่อมล้ำของสังคมและโอกาสในการเข้าถึงบริการของรัฐ
3. ได้แนวทางที่สามารถนำกิจการเพื่อสังคมมาใช้เป็นส่วนหนึ่งในการแก้ไขปัญหาที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ
4. เนื้อหาของการวิจัยสามารถใช้ประโยชน์ต่อยอดให้เกิดการวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมและโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐต่อไปในอนาคตจากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงบทบาทของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล กับการแก้ไข

ปัญหาความเหลื่อมล้ำและโอกาสในการเข้าถึงบริการของรัฐ ซึ่งสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลได้มีบทบาทอย่างมาก ในการช่วยเหลือสังคมและมีบทบาทในการช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นในสังคมไทย แต่อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้พบว่า สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลยังสามารถเพิ่มบทบาทในการพัฒนาสังคมได้ต่อไปอีก โดยผู้วิจัยขอเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหา โดยแบ่งออกเป็น 2 แนวทางใหญ่ๆคือ แนวทางการแก้ไขเชิงนโยบายและแนวทางแก้ไขเชิงปฏิบัติดังต่อไปนี้

1. แนวทางการแก้ไขปัญหาเชิงนโยบาย ตามพระราชบัญญัติสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล พ.ศ.2517 ซึ่งมีอยู่ด้วยกัน 6 หมวดว่าด้วยเรื่องของ การจัดตั้งและวัตถุประสงค์, การกำกับ การควบคุม และการบริหาร, การเงิน การบัญชี และการตรวจสอบ, หนี้ และ อายุความ, การสงเคราะห์พนักงานและลูกจ้าง และบทกำหนดโทษ แต่ไม่ได้มีบทบัญญัติที่ชัดเจนในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรรเงินในการสนับสนุนกลุ่มประชากรที่มีความเปราะบาง เช่น กลุ่ม คนพิการ เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาส รวมถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน และการพัฒนาสังคมด้านอื่น ๆ ไว้ในบทบัญญัติอย่างแน่ชัดแต่อย่างใดจึงทำให้รายได้ที่นำมาสนับสนุนนั้น ไม่ครอบคลุมแก่กลุ่มคนที่ด้อยโอกาสทางสังคม โดยจะเห็นได้ว่าปัจจุบันมีการเน้นถึงกลุ่มคนพิการ คนตาบอดเป็นอย่างมาก ทว่าในขณะที่เดียวกันกลับไม่ได้กล่าวถึงการสนับสนุนหรือการช่วยเหลือกลุ่มอื่นเท่าที่ควร ทั้งนี้ในการจัดสรรรายได้จะมีความเป็นธรรมมากขึ้นหากมีการแบ่งอย่างชัดเจนอย่างเท่าเทียมกัน ในแต่ละด้าน ให้ได้รับการพัฒนาอย่างทั่วถึง ดังนั้นควรจะมีการจัดทำพระราชบัญญัติหรือกฎหมายฉบับใหม่ที่ว่าด้วยเรื่องของการลดความเหลื่อมล้ำของกลุ่มผู้ด้อยโอกาสในสังคม เพื่อที่จะทำงานการดำเนินการของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลมีแบบแผนและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้แล้ว สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลบริหารงานภายใต้การกำกับของคณะกรรมการชุดหนึ่งที่เรียกว่า “คณะกรรมการสลากกินแบ่งรัฐบาล” ประกอบด้วยตัวแทนภาครัฐและบุคคลที่รัฐมนตรีแต่งตั้ง ดังนั้น การขาดระเบียบการจัดสรรรายได้ไปใช้ในกิจกรรมเพื่อสังคมที่ชัดเจน กล่าวคือ มักจะมีมติคณะกรรมการสลากกินแบ่งรัฐบาล ให้สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล พิมพ์สลากการกุศลออกจัดจำหน่ายเพื่อหารายได้ให้กับหน่วยงาน หรือโครงการต่าง ๆ แต่เป็นที่สังเกตว่าล้วนแล้วแต่เป็น โรงพยาบาลหรือมูลนิธิที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร แสดงให้เห็นถึงการกระจุกตัวของเงินบริจาคที่ไม่ทั่วถึง โดยมีการกระจุกตัวอยู่แค่ในกลุ่มบางกลุ่มเท่านั้น เงินบริจาค่นั้นไม่สามารถกระจายไปยังท้องถิ่นในต่างจังหวัดได้อย่างเท่าที่ควร เป็นเหตุให้ประชาชนในต่างจังหวัดไม่สามารถเข้าถึงบริการของรัฐได้ และเป็นที่มาของปัญหาความเหลื่อมล้ำ

นอกจากนี้แล้วผู้วิจัยเล็งเห็นว่าควรเปลี่ยนปรัชญาการออกสลากไปสู่ “สลากเพื่อสังคม” ต้องไม่เน้นการหารายได้เข้ารัฐ เน้นการสร้างกลไกไปสู่การพัฒนาสังคม มีการจัดสรรเงินที่ได้รับจากการจำหน่ายสลากไปส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมใหม่ๆด้านการพัฒนาสังคมและการพัฒนา

คุณภาพชีวิตประชาชนซึ่งจะเป็นการตอบโจทยของการพัฒนาอย่างยั่งยืน

2. แนวทางการแก้ไขเชิงปฏิบัติ เมื่อดูการตอบแทนสังคมที่ผ่านมาของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลนั้น ทำให้เห็นว่ามีการบูรณาการให้ความช่วยเหลือสังคมโดยการเปิดรับโครงการต่าง ๆ จากหลากหลายหน่วยงานที่ต้องการ การสนับสนุนด้านการเงิน สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลมีการตอบรับ และให้การสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ที่ระบุไว้อย่างชัดเจน แต่เมื่อมองลึกลงไปแล้ว สิ่งที่สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลนั้นให้ความช่วยเหลือ ส่วนใหญ่จะเป็นในรูปแบบของตัวเงิน ซึ่งการช่วยเหลือในรูปแบบตัวเงินนั้นแน่นอนว่าถือเป็นการช่วยเหลือที่ ตอบโจทย์ในอุปสรรคต่าง ๆ ได้ อย่างชัดเจนด้วยการที่อุปสรรคปัญหาส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นแก่สังคมนั้น มักจะเกิดจากการขาดแคลน ซึ่งทุนทรัพย์ ซึ่งมีผลเชื่อมโยงไปถึง โอกาส และการเข้าถึง จนส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคม อย่างไรก็ดี การช่วยเหลือทางด้านตัวเงินดูเหมือนจะเป็นการช่วยเหลือที่มีขีดจำกัด และไม่มีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ดังเช่นคำกล่าวที่ว่า “ถ้านำปลาไปให้ชายคนนึง เขาก็จะมีกินเพียงหนึ่งมื้อ แต่ถ้าหากสอนชายคนนั้นตกปลา เขาก็จะมีกินตลอดชีวิต” แนวคิดของการพัฒนาที่ยั่งยืนเข้ามามีบทบาทอย่างยิ่งในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบโครงสร้างของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลดังที่ได้กล่าวไปแล้ว เมื่อต้องการแก้ไขปัญหาคือความเหลื่อมล้ำทางสังคม แนวความคิดของการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาคือดีที่สุด โดยต้องมุ่งเน้นถึงภาพรวมของปัญหา และการแก้ไขที่ตรงจุด ทั้งนี้ยังต้องเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดประโยชน์ การทำงานของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลที่ได้มีการมอบทุน ให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่โครงการต่าง ๆ สำหรับผู้ที่ไม่สามารถเข้าถึงโอกาสได้เพิ่มมากขึ้น หากแต่อย่างขาดการจัดการที่เป็นหลักแหล่งแน่ชัด และลงตัว โดยการช่วยเหลือ ทำนุบำรุงสังคมนั้น สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลสามารถที่จะปรับตัวเองจากการเป็นผู้ถูกร้องขอในการให้การสนับสนุน เป็นผู้กระทำให้เสียเอง โดยการผันตัวเองจากการมอบเงินทุนเป็นการสร้างหน่วยงานตอบแทนทางสังคมที่มีกระบวนการในการทำโครงการช่วยเหลือสังคมด้วยตัวเอง ไม่รอเพียงคำขอจากโครงการต่างๆเพื่อที่จะมอบเงินให้เป็นการชั่วคราว อย่างไรก็ตามการให้ความช่วยเหลือด้านเงินทุนผ่านโครงการช่วยเหลือสังคมต่าง ๆ ควรที่จะมีการติดตามผลงาน มีหน่วยงานที่คอยตรวจสอบ เพื่อเป็นการยืนยันที่แน่นอนว่า ทุนทรัพย์ที่ได้ให้ไปนั้นก่อให้เกิดสาธารณะประโยชน์อย่างแท้จริง ติดตามกระบวนการทำงาน และการนำเงินไปใช้อย่างใกล้ชิดเพื่อที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีตัวเลขชี้วัด ได้ถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นถือเป็นเรื่องสำคัญ เพราะถ้าหากไม่มีกระบวนการนี้แล้ว สิ่งที่สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลทำเพื่อช่วยเหลือสังคมมาอย่างมากมาย อาจไม่มีการยืนยัน และการยอมรับ การจัดตีพิมพ์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับภารกิจของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลในเรื่องของการช่วยเหลือสังคม ให้ประชาชนได้รับรู้อย่างทั่วถึง จะทำให้ประชาชนมีความเข้าใจ และมุมมองต่อสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลที่เปลี่ยนไปจากเดิม มิได้เป็นเพียงองค์กร

ที่มอมเมาประชาชน จะทำให้พวกเขา รู้สึกว่าพวกเขา ได้เป็นส่วนหนึ่งในการช่วยเหลือสังคม ไม่ว่าจะเขาเหล่านั้นจะมีฐานะในสังคมอย่างไร ก็สามารถเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยเหลือสังคมผ่านการซื้อสลากกินแบ่งรัฐบาลนี้ เพียงความรู้สึกที่ทำให้เกิดความเท่าเทียมก็ถือเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีในการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยแล้ว แต่อย่างไรก็ตามเจ้าหน้าที่ของรัฐก็มีส่วนสำคัญอย่างยิ่ง ในการให้บริการต่อประชาชน ควรยึดหลักความเสมอภาค ไม่เลือกปฏิบัติ ปฏิบัติต่อประชาชนทุกคนด้วยความสุภาพและจริงใจ ไม่ดูถูกประชาชนเพียงเท่าที่สังคมไทยก็จะเป็นสังคมที่น่าอยู่ หากเราทุกคนร่วมใจกันเริ่มจากสิ่งเล็ก ๆ น้อย ๆ เหล่านี้